

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Ο΄

ΤΕΥΧ. Α΄

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1993

ΑΡΙΘ. 10

ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ Α.Μ. ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΕΠΙ ΤΗ ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ΚΑΙ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ»

Ἐν πολλῇ χαρᾷ ἐκφράζομεν τὰς πρὸς τὸν Κύριον εὐχαριστίας ὀλοκλήρου τοῦ Χριστεπωνύμου πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν συμπλήρωσιν 70 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως ἐκδόσεως καὶ κυκλοφορίας τῶν ἐπισήμων περιοδικῶν Αὐτῆς «Ἐκκλησία» καὶ «Θεολογία».

Τὰ περιοδικὰ ταῦτα, —ἰδρυθέντα ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν μακαριστοῦ Προκατόχου ἡμῶν Χρυσόστομου Α΄ (Παπαδοπούλου) καὶ προωθηθέντα κατὰ λαμπρὸν τρόπον ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ αὐτῶν ἀειμνήστου Ἀκαδημαϊκοῦ καὶ Καθηγητοῦ ἡμῶν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Γρηγορίου Παπαμιχαήλ—, ἐγνώρισαν ἀξιέπαινον ἀνάπτυξιν καὶ πανορθόδοξον ἐκτίμησιν καὶ ἀναγνώρισιν. Ἐξ ἀρχῆς μέχρι σήμερον ἀναπαυκρύνονται ὁλοῦν καὶ περισσότερον εἰς τὸν ἱερὸν σκοπὸν, δι' ὃν ταῦτα ἐκδίδονται.

Οὕτω, τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» εἶναι τὸ ἐπίσημον ὄργανον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖον, συμφώνως πρὸς τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1923 προγραμματίσασαν τὸ περιεχόμενον τῆς ὕλης αὐτοῦ σχετικὴν Ἐγκύκλιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, «ἐκδηλοῖ καὶ ἀναπαριστᾷ τὴν ὅλην ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ κίνησιν τῆς τε Κεντρικῆς Διοικήσεως αὐτῆς καὶ τῶν ἐπὶ μέρους Ἱερῶν Μητροπόλεων, δημοσιεύει πᾶν ἐπίσημον ἔγγραφον σχέσιν ἔχον πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, διερμηνεύει τὰς γνώμας Αὐτῆς ἐπὶ τῶν ἐκαστοτε ἀναφρομένων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, ταυτοχρόνως δὲ καθίσταται φορεὺς ὑγιαινούσης κατὰ Χριστὸν διδασκαλίας», ἵνα στηρίξῃ τὸν «Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὸν Κλήρον καὶ Λαόν... ἐν τῇ εὐσεβείᾳ καὶ πατροπαράδοτῳ αὐτοῦ πίστει». Ἐπὶ πλέον τὸ περιοδικὸν τοῦτο ἀφ' ἐνός παρουσιάζει πτυχὰς τῆς ζωῆς τῆς ἀγωνιζομένης διὰ τὴν πανορθόδοξον καὶ παγγρηγοριανικὴν ἐνότητα Πρωτοθρόνου ἐν τῇ καθ' ὅλου Ὁρθοδοξίᾳ Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν λοιπῶν Ὁρθοδό-

ξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἀφ' ἐτέρου μνημονεύει καὶ ἀξιολογεῖ ἀπὸ τῆς ὀρθοδόξου σκοπιᾶς ἐκδηλώσεις τῶν ἐτεροδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ἐξ ἄλλου τὸ ἐν τῇ καθ' ὅλου Χριστιανικῇ Οἰκουμένῃ γνωστὸν ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» εἶναι θαλερὸν φυτῶριον ὀρθοδόξου θεολογικῆς σκέψεως, προβάλλει τὸν ἐκκλησιαστικὸν χαρακτήρα αὐτῆς καὶ εἶναι συνεχῆς ὑπόμνησις, ὅτι ἡ ἀληθὴς Θεολογία καλλιεργεῖται ἐν τῷ θερμοκηπίῳ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, τροφοδοτεῖται ὑπ' Αὐτῆς καὶ ἀναπτύσσεται ἐν Αὐτῇ, δι' Αὐτῆς καὶ δι' Αὐτήν, συντελοῦσα εἰς τὴν ἀναζωπύρωσιν τῆς αὐτοσυνειδησίας καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τῆς ταυτότητος Αὐτῆς.

Ὅθεν, ἐπὶ τῇ 70ετηρίδι τῶν δύο τούτων περιοδικῶν, διὰ τὰ ὁποῖα ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καυχᾶται ἐν Κυρίῳ, ὡς Προκαθήμενος Αὐτῆς εὐχομαι, ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς ἀφ' ἐνός δωρητῆται τὴν αἰωνίαν ἀνάπαυσιν καὶ μακαριότητα εἰς τὸν Ἰδρυτὴν αὐτῶν ἀοίδιμον Ἀρχιεπίσκοπον κυρὸν Χρυσόστομον Α΄ καὶ εἰς τοὺς ἀειμνήστους Διευθυντὰς τῶν ἐντύπων τούτων καὶ τοὺς ἐξ ἡμῶν μεταστάντας συνεργάτας αὐτῶν καὶ ἀφ' ἐτέρου εὐλογῇ, φωτίξῃ καὶ καθοδηγῇ τὸν Διευθυντὴν κ. Εὐάγγελον Θεοδώρου, Ὁμότιμον Καθηγητὴν καὶ τ. Πρύτανιν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ διακονοῦντας ἐν τοῖς δύο περιοδικοῖς, ἵνα οὗτοι μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἀξιεπαίνου ζήλου καὶ τῆς αὐτῆς ἐπιτυχίας συνεχίσουν ὑπὸ τὰς ἡμετέρας πατρικᾶς εὐλογίας νὰ προβάλλουν ἀπὸ τῶν πνευματικῶν τούτων ἐπάλλεων τὴν —στοργικὴν Μητέρα τοῦ Ἔθνους— Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, τὴν καθ' ὅλου Ὁρθοδοξίαν καὶ τὸν ἑλληνικὸν Θεολογικὸν στοχασμὸν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1ῃ Ἰουνίου 1993

Εὐχέτης πρὸς τὸν Κύριον
† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Η ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ΚΑΙ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ»

Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 70 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐκδόσεως τῶν περιοδικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Ἐκκλησία» καὶ «Θεολογία», κατόπιν ἀποφάσεως τῆς Ἐποπτευούσης ταῦτα Σεπτῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς, τὴν 1ην Ἰουνίου 1993 ἐτελέσθη ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Λήμνου καὶ Ἁγίου Εὐστρατίου κ. Ἱεροθέου Θεία Λειτουργία ἐν τῷ Συνοδικῷ Παρεκκλησίῳ, ἦτοι ἐν τῷ Καθολικῷ τῆς Ἱ. Μονῆς Ἀσωμάτων - Πετράκη. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Θείας ταύτης Λειτουργίας, — ἥτις ἦτο ἄριστον δεῖγμα καὶ πρότυπον παρουσιά-

λία τοῦ τότε Μητροπολίτου Ἀθηνῶν μακαριστοῦ Χρυσοστόμου Α' (Παπαδοπούλου), «ὡσεὶ περισσότεραι ἀπελύθησαν ἀπὸ τῆς Κιβωτοῦ τῆς Ἐκκλησίας» μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τῶν κυμάτων τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς.

Τοιοτοτρόπως ἐκαλύφθη μέγα κενὸν εἰς τὸ πνευματικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἥτις εὗρισκετο ἐν μειονεκτικῇ θέσει ἐν σχέσει πρὸς πάσας τὰς λοιπὰς Αὐτοκεφάλους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖοι δι' ἐπισήμων ἐκδόσεων ἐξυπηρέτουν τὰς πολλαπλὰς αὐτῶν ἀνάγκας. Ἡ Πρωτόθρονος ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ Ἐκκλησία τῆς Βασιλευούσης τῶν πόλεων ἐξέδιδε τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν». Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων ἐξέδιδε τὴν «Νέαν Σιών». Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας προέβαλλε τὸν «Ἐκκλησιαστικὸν Φάρον» καὶ τὸν «Πάνταινον». Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας εἶχε τὴν ἀραβιστὶ ἐκδιδομένην τότε «Χάριν», ἐνῷ ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου ἐκυκλοφόρει τὸν «Ἀποστολον Βαρνάβαν». «Μόνῃ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐστερεῖτο, καιρικῶν ἔνεκα λόγων, τοῦ ἰδίου ἐαυτῆς δημοσιογραφικοῦ ὄργανου» (περ. «Ἐκκλησία», ἀρ. 1, 1 Ἰουνίου 1923, σ. 1).

Τοῦ κ. **Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου**
Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

σεως τῆς ἱεροπρεπούς, ἀναγωγικῆς καὶ μυσταγωγικῆς Ὁρθοδόξου Λειτουργικῆς Αἰσθητικῆς —, ὡς καὶ κατὰ τὴν μετὰ τὸ πέρας αὐτῆς εὐσύνοπτον ὁμιλίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Λήμνου κ. Ἱεροθέου, ἐξεφράσθησαν ὑπ' αὐτοῦ εὐχαὶ ἀφ' ἑνὸς ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν καὶ αἰωνίας μνήμης τῶν ἀεμνήστων Διευθυντῶν καὶ Συνεργατῶν τῶν δύο περιοδικῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου ὑπὲρ ὑγιείας, φωτισμοῦ καὶ ἐνισχύσεως τῶν —κατὰ τὴν διατύπωσιν τοῦ Σεβασμιωτάτου— «μετὰ ζήλου καὶ ἐπιτυχῶς» ἐν αὐτοῖς διακονούντων. Παρόμοιαι εὐχαὶ ἐξεφράσθησαν καὶ κατὰ τὴν ἐπακολουθήσαν μικρὰν δεξίωσιν ἐν τῇ Αἰθούσῃ τῆς Ἱ. Συνόδου, εἰς τὴν ὁποῖαν παρέστησαν, ἐκτὸς τοῦ Προσωπικοῦ καὶ μερικῶν τακτικῶν συνεργατῶν τῶν περιοδικῶν, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ καὶ οἱ Σεβασμιώτατοι Συνοδικοὶ Μητροπολίται, ὡς καὶ ἡγετικὰ στελέχη τῶν Συνοδικῶν Ὑπηρεσιῶν καὶ τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

* * *

Τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία» καὶ «Θεολογία» ἤρξαντο ἐκδιδομένα τὴν 1ην Ἰουνίου 1923, δηλαδὴ εἰς μίαν ἐποχὴν, καθ' ἣν καθημαγμένον τὸ Ἔθνος ἀνελάμβανε προσπαθείας πρὸς ἀνόρθωσίν του. Τὰ δύο ταῦτα περιοδικά, τῇ πρωτοβου-

Τὸ κενὸν αὐτὸ ἐκάλυψεν ἀκριβῶς ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κυρὸς Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, ὅστις ἤδη προηγουμένως εἶχεν ἀποβῆ «ὁ κύριος μοχλὸς τῆς δι' ἐπιστημονικῶν θεολογικῶν περιοδικῶν καλλιέργειας τῆς παρ' ἡμῖν Θεολογικῆς Ἐπιστήμης ὡς τε ἰδρυτῆς τῆς “Νέας Σιών” τῶν Ἱεροσολύμων, ὡς τε κυριώτατος συνεργάτης τοῦ “Ἐκκλησιαστικοῦ Φάρου” τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ “Ἐκκλησιαστικοῦ Κήρυκος” τῆς Κύπρου καὶ ὡς Διευθυντῆς τῆς βραχυβίου “Καινῆς Διδαχῆς” Ἀθηνῶν» (περ. «Θεολογία», ἀρ. 1, 1923, σ. 6). Μόλις ὡς ἀνεδείχθη Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐθεώρησεν ὡς πρώτιστον μέλημα αὐτοῦ τὸ νὰ εἰσηγηθῆ εἰς τὴν Ἱεραρχίαν καὶ τὴν Ἱ. Σύνοδον τὴν ἔκδοσιν τῆς μὲν «Ἐκκλησίας» ὡς ἐπισήμου ὄργανου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς δὲ «Θεολογίας» ὡς ἐπιστημονικοῦ ὀρθοδόξου θεολογικοῦ περιοδικοῦ.

Συμφώνως πρὸς τὴν τότε ἐκδοθεῖσαν Ἐγκύκλιον τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς

*Ὁ Σεβασμιώτατος
Μητροπολίτης
Λήμνου
κ. Γερόθεος
τελών τὴν
θ. Λειτουργίαν.
Εἰς τὸ βάθος
δεξιὰ ὁ
Σεβασμιώτατος
Μεγάρων καὶ
Σαλαμίνας
κ. Βαρθολομαῖος
συμπροσεν-
χόμενος.*

Ἑλλάδος, ἐν τῷ Δελτίῳ «Ἐκκλησία» «θέλουσι δημοσιεῦσθαι πράξεις, ἀποφάσεις καὶ ἐγκύκλιοι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὰ ἀνταλλασσόμενα μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν ἐπίσημα γράμματα, νόμοι καὶ Β. Διατάγματα, σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ αἱ προκηρῦξεις δημοπρασιῶν τῶν Ἱερῶν Μονῶν καὶ Ναῶν, ὡς καὶ ἄρθρα ἐποικοδομητικὰ καὶ εἴ τι ἕτερον ἐγκριθῆ πρὸς διδασκαλίαν τοῦ Χριστεπωνύμου πληρώματος.

»Κατὰ τὸ ἀνωτέρω πρόγραμμα, τὸ ἐπίσημον τοῦτο ὄργανον τῆς Ἐκκλησίας σκοπεῖ νὰ ἐκδηλοῖ καὶ ἀναπαριστᾷ τὴν ὄλην ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Αὐτοκεφάλῳ Ἐκκλησίᾳ κίνησιν, τῆς τε Κεντρικῆς Διοικήσεως αὐτῆς καὶ τῶν ἐπὶ μέρους Ἱερῶν Μητροπόλεων, νὰ δημοσιεῦῃ πᾶν ἐπίσημον ἔγγραφον σχέσιν ἔχον πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ διερμηνεῦῃ τὰς γνώμας Αὐτῆς ἐπὶ τῶν ἐκάστοτε ἀναφωρομένων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, ταυτοχρόνως δὲ νὰ καθίσταται φορεὺς ὑγιαίνουσας κατὰ Χριστὸν διδασκαλίας, ἵνα ἀπὸ τῶν σελίδων αὐτῆς, ὡς ἀπὸ ἄμβωνος ἱεροῦ, ὁ Ὁρθόδοξος Ἑλληνικὸς Κλῆρος καὶ Λαὸς ἐνοτιζῆται τὴν γνώσιν τὴν ἀληθῆ, στηρίζεται ἐν τῇ εὐσεβείᾳ καὶ τῇ πατροπαραδότῳ αὐτοῦ πίστει, παρακολουθῆ δ' ἅμα καὶ τὴν καθόλου ἠθικοθησκευτι-

κὴν καὶ Ἐκκλησιαστικὴν κίνησιν» (περ. «Ἐκκλησία», ἀρ. 1, σ. 2).

Ἐξ ἄλλου, συμφώνως πρὸς τὸ προλογικὸν σημείωμα ἐν τῷ πρώτῳ τεύχει τῆς «Θεολογίας», σκοπὸς ταύτης εἶναι τὸ νὰ δημοσιεῦῃ μελέτας προωθούσας τὴν θεολογικὴν ἐπιστήμην καὶ τοιοιουτρόπως νὰ παρέχῃ «τοῖς παρ' ἡμῖν θεολόγοις τὰς ἀφορμὰς καὶ τὰ μέσα πρὸς δημοσίευσιν τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτῶν πονημάτων καὶ μελετῶν» (σ. 6). Ὡς τονίζει ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἐν τῷ ἐπὶ τῇ 70ετηρίδι τῶν περιοδικῶν Μηνύματι Αὐτοῦ, «τὸ ἐν τῇ καθ' ὅλου Χριστιανικῇ Οἰκουμένῃ γνωστὸν ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» εἶναι θαλερὸν φυτῶριον ὀρθοδόξου θεολογικῆς σκέψεως, προβάλλει τὸν ἐκκλησιαστικὸν χαρακτῆρα αὐτῆς καὶ εἶναι συνεχῆς ὑπόμνησις, ὅτι ἡ ἀληθῆς θεολογία καλλιεργεῖται ἐν τῷ θερμοκηπίῳ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, τροφοδοτεῖται ὑπ' Αὐτῆς καὶ ἀναπτύσσεται ἐν Αὐτῇ, δι' Αὐτῆς καὶ δι' Αὐτήν, συντελοῦσα εἰς τὴν ἀναζωπύρῃσιν τῆς αὐτοσυνειδησίας καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τῆς ταυτότητος Αὐτῆς».

Τὰ δύο ταῦτα περιοδικά, τῶν ὁποίων ἡ ἔκδοσις συνεχίζεται σήμερον ἀπροσκόπτως μερί-

μη τῆς Ἱεράς Συνόδου καὶ διὰ τῆς συνδρομῆς τοῦ ἱεροῦ κλήρου, ἀνταπεκρίθησαν καὶ ἀνταποκρίνονται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πιστῶς εἰς τοὺς σκοποὺς, διὰ τοὺς ὁποίους ταῦτα ἐκδίδονται. Εἶναι δὲ ἄξιον ἰδιαίτερας ἐξάρσεως τὸ γεγονός, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1952 μέχρι σήμερον ὡς παράρτημα τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» ἐκδίδεται ἀνελλιπῶς τὸ περιοδικὸν «Ἐφημέριος», τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει ἰδιαίτερος εἰς τὴν ἐξειδικευμένην μόρφωσιν, ἐνημέρωσιν καὶ τὸν καθ' ὅλου ποιμαντικὸν ἐξοπλισμὸν τοῦ ἱεροῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου.

Διὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν τούτων περιοδικῶν αἱ κυριώτεραι πτυχαὶ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ πολλαὶ πληροφορίες περὶ τοῦ βίου τῶν διαφόρων ὀρθοδόξων καὶ ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν, ὡς καὶ πολλὰ δείγματα τῆς ἑλληνικῆς συγγραφικῆς θεολογικῆς παραγωγῆς καθίστανται γνωστὰ εἰς πάσας τὰς ἡπείρους τῆς γῆς. Οἱ τόμοι τῶν περιοδικῶν «Ἐκκλησία» καὶ «Θεολογία» εἶναι περιζήτητοι καὶ ἐμπλουτίζουν τὰς κυριώτερας θεολογικὰς βιβλιοθήκας τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου.

Ὁ γράφων εἶναι εὐγνώμων πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, διότι ἀπὸ τοῦ 1949 μέχρι σήμερον ἔχει ἐπιστρατευθῆ εἰς τὸ νὰ παρέχη τὰς ὑπηρεσίας του εἰς μὲν τὴν ἀρχὴν ὡς συντάκτης καὶ βραδύτερον ὡς ἀρχισυντάκτης τῶν περιοδικῶν «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος», ἀπὸ δὲ τοῦ 1982 ὡς Διευθυντῆς αὐτῶν, ὡς καὶ τοῦ περιοδικοῦ «Θεολογία». Εἶναι δι' αὐτὸν θεοδώρητος εὐλογία τὸ ὅτι ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας, ἐπὶ 44 μέχρι σήμερον ἔτη, συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως προσφέρει εἴτε ἐνυπογράφως τὴν ἀρθρογραφίαν του, εἴτε ἀνυπογράφως πολλὰ Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά, ἰδίως τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, ὡς καὶ τὰς Παρατηρήσεις καὶ τὰ Σχόλια, τὰ ὁποῖα, ἀνερχόμενα εἰς μερικὰς χιλιάδας, ἐπισημαίνουν πτυχὰς τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀνακαινιστικῆς δράσεως τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἢ προσπαθοῦν νὰ προβάλλουν τὴν ἄποψιν Αὐτῆς ἐπὶ ποικίλων κοσμοθεωρητικῶν, βιοθεωρητικῶν, πνευματικῶν, κοινωνικῶν καὶ πολιτιστικῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ἀμέσως ἢ ἐμμέσως συναρτῶνται πρὸς τὸν τομέα τοῦ διαφωτιστικοῦ Τῆς ἔργου. Γενικῶς, πάντες οἱ ἐκλεκτοὶ συνεργάται τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιοδικῶν προσπαθοῦν νὰ εἶναι ἐπὶ τῶν

ἐπάλξεων τοῦ ἀγῶνος ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ὁ ἁγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος περιγράφει εἰς τὸν Δ' λόγον του περὶ Ἱερωσύνης: «Οὐ γὰρ πρὸς ἓν εἶδος ἡμῖν μάχης ἢ παρασκευῆ, ἀλλὰ ποικίλος οὗτος ὁ πόλεμος καὶ ἐκ διαφόρων συγκροτούμενος τῶν ἐχθρῶν. Οὔτε γὰρ ὄπλοις ἅπαντες χρώνται τοῖς αὐτοῖς, οὔτε ἐνὶ προσβάλλειν ἡμῖν μεμελετήκασι τρόπῳ. Καὶ δεῖ τὸν μέλλοντα τὴν πρὸς πάντας ἀναδέχεσθαι μάχην τὰς ἀπάντων εἰδέναί τεχνας, καὶ τὸν αὐτὸν τοξότην τε εἶναι καὶ σφενδονίτην, καὶ ταξίαρχον, καὶ λοχαγόν, καὶ στρατιώτην, καὶ στρατηγόν, καὶ πεζόν, καὶ ἱππέα, καὶ ναυμάχην καὶ τειχομάχην...» (Migne Ἐ. Π. 48, 666). Τὸ πολύμορφον τοῦ ἀγῶνος αὐτοῦ κατοπτρίζεται ἀκριβῶς εἰς τὴν ποικίλιαν τῆς ὕλης τῶν περιοδικῶν καὶ ἰδίως τῶν σχολίων αὐτῶν.

Ἡ διαφωτιστικὴ καὶ ἀγωνιστικὴ αὐτὴ προσφορὰ τῶν ἐπισήμων περιοδικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρέπει νὰ γίνῃ ἐντονωτέρα καὶ συστηματικώτερα καὶ μάλιστα ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς ὑπαρχούσης ἤδη ἀρμονικῆς συνεργασίας μετὰ τῆς — ὑπὸ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱεράς Συνόδου ἐκδιδομένης — ἐφημερίδος «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν περιοδικῶν ἐκδόσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὴν ἐκδοσὶν τῶν ὁποίων συμβάλλεται τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία». Ἔστωσαν ὡς παραδείγματα τὰ δαπάναις αὐτοῦ ἐκδιδόμενα καὶ δωρεὰν διανεμόμενα Δελτία «Πρὸς τὸ Λαὸ» (ὑπὸ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱεράς Συνόδου) καὶ «Πληροφορία» (διὰ διορθόδοξα καὶ διαχριστιανικὰ θέματα ὑπὸ τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Διορθόδοξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων). Ὡσαύτως τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία» καταβάλλει τὸ ἐν τρίτον τοῦ ἐλλείμματος διὰ τὴν ἐκδοσὶν τοῦ περιοδικοῦ «Νεανικοὶ Προβληματισμοὶ» καὶ συχνάκις, ἀποφάσει τῆς Ἱεράς Συνόδου, καταβάλλει τὰ ἔξοδα τῆς ἐκδόσεως διαφωτιστικῶν μικρῶν ἐντύπων ἢ ὀλοκλήρων βιβλίων. Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον, νὰ δημιουργηθῇ ἐν πλάσιον συντονισμοῦ τῶν ἐπισήμων περιοδικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ τῶν ὑπὸ τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» ἐκδιδόμενων «Φωνὴ Κυρίου», «Πάντα τὰ ἔθνη» καὶ «Νεανικοὶ Προβληματισμοί», μετὰ τῶν ἀξιολογωτάτων περιοδικῶν ἐκδόσεων τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων καὶ μετὰ τοῦ καθ' ὅλου ἐκκλησιαστικ-

κοῦ καὶ χριστιανικοῦ περιοδικοῦ τύπου. Οἴκοθεν νοεῖται, ὅτι ἡ ἐν τῇ ἁρμονικῇ συνεργασίᾳ ἐξεύρεσις σημείων ἐπαφῆς καὶ τυχὸν ἀλληλοπεριχωρήσεως δὲν αἶρει καὶ δὲν πρέπει νὰ αἶρη τὴν διὰ διαφοροποιήσεως αὐτοτέλειαν, ἰδιοτυπίαν καὶ εἰδοποιὸν διαφορὰν ἐνὸς ἐκάστου ἐκ τῶν μνημονευθέντων περιοδικῶν. Ἡ συνένωσις τῶν δυνάμεων, ὁ συντονισμός, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνευβλαβερῶν ἀνταγωνισμῶν ἐξειδικευμένη κατανομή — ὑπὸ τὰς εὐλογίας τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας — τῶν διαφορῶν ἐπὶ μέρους πτυχῶν καὶ τομέων τοῦ ἔργου τοῦ καθ' ὅλου ἐλληνικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ χριστιανικοῦ τύπου τῆς Ἑλλάδος ἐπιβάλλεται σὺν τῷ χρόνῳ νὰ πραγματοποιηθοῦν. Τοῦτο θὰ συντελέσῃ τὰ μέγιστα εἰς τὴν περαιτέρω ἐνίσχυσιν τῆς ἤδη ἠύλογημένης παρουσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς καθ' ὅλου Ὁρθοδοξίας οὐ μόνον ἐν τῇ περιοχῇ τῶν Βαλκανίων, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ὑπὸ ἔνωσιν Εὐρώπῃ καὶ ἐν τῇ καθ' ὅλου Ὁρθοδοξίᾳ.

* * *

Κατακλείοντες τὴν εὐσύνοπτον αὐτὴν ὑπόμνησιν τοῦ ἔργου καὶ μερικῶν προοπτικῶν τῶν περιοδικῶν «Ἐκκλησία» καὶ «Θεολογία», ἐκφράζομεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας πρὸς τὸν περιβάλλοντα ταῦτα διὰ στοργῆς Μακαριώτατον Προκαθήμενον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ' πρὸς πάντας τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας, οἵτινες ἔχουν διατελέσει μέλη τῆς Ἐποπευούσης αὐτὰ Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς' πρὸς τὰ σημερινὰ μέλη αὐτῆς, ἥτοι πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Μεγάρων καὶ Σαλαμίνος καὶ Ἀντιπρόεδρον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κ. Βαρθολομαῖον καὶ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Λήμνου καὶ Ἁγίου Εὐστρατίου κ. Ἱερόθεον, εἰς τὴν ἀπόφασιν τῶν ὁποίων ὀφείλεται ἡ προβολὴ τῆς 70ετηρίδος τῶν δύο περιοδικῶν' πρὸς τὰ μέλη τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς «Θεολογίας», ἥτοι πρὸς τὸν Πρόεδρον αὐτῆς Σεβ. Μητροπολίτην Πατρῶν κ. Νικόδημον, τὸν Ὁμότιμον Καθηγητὴν τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν καὶ ἐψηφισμένον Ἀκαδημαϊκὸν κ. Μᾶρκον Σιώτην καὶ τὸν Καθηγητὴν τοῦ αὐτοῦ Παν/μίου κ. Βλάσιον Φειδᾶν' πρὸς τὸν Καθηγητὴν κ. Μέγαν Φαράντον, ὅστις μέχρι πρό τινος εἶχε διατελέσει μέλος τῆς αὐτῆς Ἐπιτροπῆς' πρὸς τοὺς ἔχοντας τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ὕλης τῶν περιοδικῶν, ἥτοι πρὸς τὸν Ἀναπλ. Καθηγητὴν

τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν κ. Παντ. Πάσχον καὶ τὸν κ. Ἰορδάνην Μιχαηλίδην (διὰ τὴν «Θεολογίαν») καὶ τὸν Διευθυντὴν Ἐκδόσεων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας» κ. Εὐάγγελον Λέκκον (διὰ τὴν «Ἐκκλησίαν» καὶ τὸν «Ἐφημέριον»)· πρὸς ἅπαν τὸ φιλοτίμως ἐργαζόμενον προσωπικὸν τῆς Γραμματείας, τοῦ Λογιστηρίου, τοῦ Ταμείου, τῆς Διεκπεραιώσεως καὶ τῆς Ἀποθήκης τῶν τριῶν περιοδικῶν, ὡς καὶ ἅπαν τὸ προσωπικὸν τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Μετ' αἰσθημάτων εὐγνωμοσύνης στρέφεται ἡ σκέψις ἡμῶν τόσο πρὸς τοὺς ἀειμνήστους Καθηγητὰς καὶ Ἀκαδημαϊκοὺς Γεώργιον Σωτηρίου, Παναγιώτην Μπρατσιώτην καὶ Ἰωάννην Καρμίρη, ὡς καὶ πρὸς τὸν ἀείμνηστον Καθηγητὴν Βασίλειον Βέλλαν, οἵτινες πάντες διετέλεσαν μέλη τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς «Θεολογίας», ὡς καὶ πρὸς τὸν ἀείμνηστον Πρωτοπρεσβύτερον Ἐμμανουὴλ Μυτιληναῖον, ὅστις ὡς Διευθυντῆς ἐνεψύχωσε τὰ πρῶτα βήματα τοῦ περιοδικοῦ «Ἐφημέριος».

Ὁ γράφων μετ' ἰδιαίτερας συγκινήσεως φέρει εἰς τὴν μνήμην του τοὺς ἀειμνήστους Διευθυντὰς τῶν περιοδικῶν «Ἐκκλησία» καὶ «Θεολογία». Ἐκ τούτων ὁ ἀείμνηστος ἐπιφανῆς Καθηγητῆς καὶ Ἀκαδημαϊκὸς Γρηγόριος Παπαμιχαὴλ ὑπῆρξε, κατὰ τὴν εὐστοχον διατύπωσιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν κ. Νικοδήμου, «ὄξυγράφος συνεργὸς» τοῦ «ἀειμνήστου σοφοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χρυσοστόμου Α' (Παπαδοπούλου)», «πρῶτος διευθυντῆς» τῶν περιοδικῶν τούτων «καὶ στυλοβάτης τῆς ἐδραιώσεως καὶ καταξιώσεως αὐτῶν ὡς ἀθηνταϊκῆς μαρτυρίας τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας καὶ Θεολογίας» (Ἐπιστολὴ τῆς 27ης Μαΐου 1993 πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῶν περ. «Ἐκκλησία» καὶ «Θεολογία»). Τοῦτον διεδέχθη ὁ ἀείμνηστος τ. Βασιλικὸς Ἐπίτροπος παρὰ τῇ Ἱ. Συνόδῳ καὶ Μέγας Λογοθέτης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Θεοδόσιος Σπεράντσας, τοῦ ὁποίου τὸ λογοτεχνικὸν τάλαντον ἦτο αἰσθητὸν ἐν τῇ ἄρθρογραφίᾳ του εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν» καὶ τὸν «Ἐφημέριον». Τὴν διεύθυνσιν τῶν περιοδικῶν ἀνέλαβεν ἐν συνεχείᾳ ὁ ἀείμνηστος τότε Καθηγητῆς καὶ μετέπειτα Ἀκαδημαϊκὸς Κωνσταντῖνος Μπόνης, τοῦ ὁποίου εἰδοποιὸς διαφορὰ ὑπῆρξεν ὁ διαποτισμὸς τῶν ἄρθρων

του ὑπὸ τοῦ πατερικοῦ λόγου, εἰς τὸν ὁποῖον ἰδιαιτέρως ἦτο ἀφιερωμένη ἡ ἐπιστημονικὴ του ἐξειδίκευσις. Ὅταν ὁ γράφων ἐντὸς τοῦ 1982 ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» ἐσημείωσεν, ὅτι «συναισθάνεται τὴν μεγάλην τιμὴν, ἡ ὁποία ἐγένετο διὰ τῆς ἀναθέσεως εἰς αὐτὸν τῆς Διευθύνσεως τοῦ Περιοδικοῦ, τὴν ὁποῖαν ἐλάμπρυναν διαπρεπεῖς χειρισταὶ τοῦ λόγου καὶ τῆς γραφίδος, οἳ ὑπῆρξαν ὁ ἀείμνηστος σοφὸς Καθηγητὴς καὶ Ἀκαδημαϊκὸς Γρηγόριος Παπαμιχαήλ, ὁ ἀείμνηστος γλαφυρὸς δημοσιογράφος καὶ λογοτέχνης Θεοδόσιος Σπεράντσας καὶ ὁ διακεκριμένος σκαπανεὺς τῶν Πατερικῶν Σπουδῶν σεβαστὸς Καθηγητὴς καὶ Ἀκαδημαϊκὸς Κωνσταντῖνος Μπόνης, ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ὁποῖου παρέλαβε τὴν σημαντικῶς προωθηθεῖσαν τιμητικὴν σκυτάλην ὁ ὑπογραφόμενος. Οὗτος, διακονήσας ἤδη ἐπὶ δεκαετίας ὡς συντάκτης τῶν περιοδικῶν ἠτύχησε νὰ γνωρίσῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν μόχθον καὶ τὴν προσφορὰν τῶν τριῶν προκατόχων του. Ἡ ἐπιθυμία του εἶναι νὰ ἀκολουθήσῃ εἰς τὰ ἴχνη των καὶ νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργον των, ἀφ' ἑνὸς διὰ τῆς συνθέσεως εἰς ὀργανικὴν ἐνότητα τῶν ἰδιαιτέρων χαρακτηρισμῶν ἐνὸς ἐκάστου ἐξ αὐτῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ τῆς συλλήψεως καὶ προβολῆς τῶν ἀποκαλυπτικῶν μηνυμάτων τῶν σημερινῶν καιρῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶναι μενετοὶ» (περ. «Ἐκκλησία», ἔτος 1982, σ. 381).

Ἐξ ἄλλου, ἐπὶ τῇ ἀναλήψει ὑπὸ τοῦ γράφοντος τῆς Διευθύνσεως τῆς «Θεολογίας», οὗτος ἐτόνισεν, ὅτι «συναισθάνεται τὴν τιμὴν, πού τοῦ ἔγινε διὰ τῆς ἀναθέσεως σ' αὐτὸν τῆς Διευθύνσεως τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ, τὴν ὁποῖα λάμπρυναν δύο διαπρεπεῖς ἐκπρόσωποι τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης: ὁ ἀείμνηστος σοφὸς Καθηγητὴς καὶ Ἀκαδημαϊκὸς Γρηγόριος Παπαμιχαήλ καὶ ὁ διακεκριμένος σκαπανεὺς τῆς Πατρολογικῆς ἐπιστήμης σεβαστὸς Καθηγητὴς καὶ Ἀκαδημαϊκὸς Κωνσταντῖνος Μπόνης. Τὸ φωτεινὸ παράδειγμά τους, πού πρέπει νὰ εἶναι καθοδηγητικὸ σὲ ὅλους, ὅσοι διακονοῦν στὸ περιοδικὸ «Θεολογία», προδιαγράφει τὰ πλαίσια τῆς συνεχοῦς ἀλληλοπεριχωρήσεως καὶ ἀλληλεξαρτήσεως Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ Ὁρθοδόξου Θεολογίας. Μέσα στὰ πλαίσια αὐτὰ θὰ συνεχίσουμε τὴν προσφορὰ μας μετὰ τὴν πολύτιμη συμβουλευτικὴ συμπαράστασιν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου

Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, τῶν Σεβασμιωτάτων Μελῶν τῆς Ἐποπτευούσης Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τῶν διακεκριμένων μελῶν τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ περιοδικοῦ» (περ. «Θεολογία», ἔτος 1982, σσ. 535-536).

Ἄς προστεθῇ εἰς αὐτά, ὅτι ὁ γράφων πάντοτε φέρει εἰς τὸν νοῦν του τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου: «Ἄλλος ἐστὶν ὁ σπειρῶν καὶ ἄλλος ὁ θερίζων» (Ἰωάν. δ' 37). Ἐκαστος ἐκ τῶν διακονησάντων ἐθέρισεν οὐ μόνον ὅ,τι ὁ ἴδιος ἔσπειρε καὶ ἔφερε καρπὸν, ἀλλὰ καὶ «ὁ ἄλλοι κεκοπιάκασιν» (Ἰωάν. δ' 38), διὰ νὰ σπειρῇ καὶ αὐτὸς κάτι, τὸ ὁποῖον ἐθερίσθη ἢ θερίζεται ἢ μέλλει νὰ θερισθῇ. Κατὰ τὴν διατύπωσιν τοῦ Ἀπ. Παύλου, ἄλλος φυτεύει, ἄλλος ποτίζει, ἀλλὰ «αὐξάνων» εἶναι πάντοτε ὁ Θεὸς (Α' Κορ. γ' 6-7).

Εἶθε ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος σπορὰ νὰ ἔχῃ πάντοτε τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ συνεχισθῇ ἐντατικωτέρᾳ καὶ συστηματικωτέρᾳ, διὰ νὰ ἔχῃ καρπὸν ἑκατονταπλασίονα πρὸς δόξαν τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας τῆς.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Στὴ σειρά «Θεωρία καὶ πράξις»:

★ Ο ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ (Εἰσαγωγή στὴν Καινὴ Διαθήκη). Τοῦ Γεωργίου Π. Σωτηρίου. Ἀριθμὸς 5, σελίδες 144.

★ ΚΑΤΗΧΗΣΗ ΚΑΙ ΒΑΠΤΙΣΗ ΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ. Συμβολὴ στὴν ποιμαντικὴ διακονία τῶν προσερχομένων στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Τοῦ ἀρχιμ. Ἱεροθέου Σ. Βλάχου. Ἀριθμὸς 6, σελίδες 214.

Στὴ σειρά «Φυλλάδια ἐπικαιρότητας»:

★ Ο ΝΕΟΣ ΑΓΙΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΜΑΣ ΙΕΡΕΥΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΛΑΝΑΣ. Τοῦ ἀρχιμ. Νικ. Ἰ. Πρωτοπαπᾶ. Ἀριθμὸς 32, σελίδες 48.

★ ΣΕ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΛΗΣΤΗ. Τοῦ ἀρχιμ. Γερβ. Ἰ. Ραπτοπούλου. Μία συγκινητικὴ καὶ διδακτικὴ ἱστορία ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Ἀριθμὸς 33, σελίδες 40.

Ἐπίσης κυκλοφόρησε:

★ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΜΕΤΕΩΡΟΣ — Ἡ Ρωμαϊκὴ Ἰδέα καὶ τὸ ὄραμα τῆς Εὐρώπης. Τοῦ πρωτοπρ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνοῦ, Ἀναπλ. Καθηγητοῦ. Μία σὲ βάθος θεώρησις τῆς ἱστορίας τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ. Σελίδες 380.

ΦΥΛΛΟΜΕΤΡΩΝΤΑΣ ΤΟΥΣ 70 ΤΟΜΟΥΣ ΤΗΣ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ» (1923 - 1993)*

1 Όπως, κατά κανόνα, συμβαίνει, της έκδόσεως ενός περιοδικού προηγείται ή διαπίστωση της ανάγκης την οποία πρόκειται να καλύψει. Και η ανάγκη για την έκδοση ενός επίσημου περιοδικού της Εκκλησίας της Ελλάδος είχε ωριμάσει από το 1914, όπως αποδεικνύεται από το γεγονός ότι στο «Σχέδιο Καταστατικού Νόμου της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ελλάδος», που κατάρτισε η Νομοπαρασκευαστική Επιτροπεία, προβλεπόταν η έκδοση

κλησιαστικού θέματος» που δημιουργήθηκε τότε), το 1967 (για τη συμπλήρωση 50ετίας από την έκρηξη της κομμουνιστικής επανάστασεως στη Ρωσία), το 1969 εκδίδονται εκτάκτως τέσσερα τεύχη προκειμένου να δημοσιευθούν Κανονισμοί, Κανονιστικές Διατάξεις και Νομοθ. Διατάγματα, το 1970 εκδίδονται επτά τεύχη με Κανονισμούς, Κανονιστικές Διατάξεις και Πράξεις συστάσεως Εκκλησιαστικών Ίδρυμάτων, και το 1971 τέσσερα τεύχη με Πράξεις συστάσεως Εκκλησιαστικών Ίδρυμάτων και επίσημα έγγραφα.

Του κ. **Ευαγγέλου Π. Λέκκου**
Δ/ντου Έκδόσεων της Άποστολικής Διακονίας

3 Από το 1972 η «Εκκλησία» εκδίδεται ένιστε σέ **τρία τεύχη**: (τò Α με τη συνήθη ύλη, τò Β με Κανονισμούς, Διατάξεις, Πράξεις, αποφάσεις του Συμ-

του και ρυθμίζονταν και οί λεπτομέρειες διευθύνσεως, οικονομικών και περιεχομένου. Η πραγματοποίηση, όμως, της έκδόσεως έγινε το 1923.

2 Την 1η Ιουνίου 1993 ή «Εκκλησία» έκλεισε 70 χρόνια ζωής, χωρίς διακοπή, αν έξαιρέσουμε τη σύντομη αναστολή της έκδόσεώς της από τò Νοέμβριο τού 1942 έως τò Φεβρουάριο τού 1944 (δύσκολα χρόνια Κατοχής) και τή μη τακτική κυκλοφορία της κατά τὰ έτη 1945 και 1946. Από τò 1923 έως τò 1939 ή «Εκκλησία» είναι εβδομαδιαία (βσέλιδη ή 16σέλιδη), από τò 1940 έως τò 1946 άλλοτε δεκαπενθήμερη, άλλοτε μηνιαία (σέ διπλά δεκαπενθήμερα ή διπλά εβδομαδιαία τεύχη), από τò 1949 καθιερώνεται ή δεκαπενθήμερη έκδοση, ενώ κατά τὰ τελευταία χρόνια εκδίδεται διπλό τεύχος, με ένδειξη 1-15 τού μηνός, τόν Ιανουάριο, τόν Άπρίλιο, τόν Ιούλιο, τόν Αύγουστο, τόν Σεπτέμβριο και τόν Δεκέμβριο. **Έκτακτες έκδόσεις** τού περιοδικού έγιναν τò 1952 (περιέχει τήν έκθεση διαχειρίσεως της συνδρομής τών ξένων Έκκλησιών πρòς τήν Έκκλησία της Ελλάδος από 1.5.1951 μέχρι 30.4.1952), τò 1957 (άφιέρωμα στην επίσημη επίσκεψη τού αρχιεπισκόπου Αθηνών Δωροθέου Γ' στην Έκκλησία της Σερβίας), επίσης τò 1957 (για τή συμπλήρωση 100ετίας από τού θανάτου τού Κωνσταντίνου Οίκονομου τού έξ Οίκονόμων), δύο τεύχη τò 1965 (με τήν ύπ' άρ. 184/21.10.1965 πράξη τού Υπουργικού Συμβουλίου «περί τρόπου πληρώσεως κενών μητροπολιτικών έδρων...» και τὰ σχετικά «επί τού έκ-

Ο Γρηγόριος Παπαμιχαήλ.

βουλίου Έπικρατείας κ.ά. και τò Γ με διορισμούς και διαβαθμίσεις τών κληρικών της Έκκλησίας της Ελλάδος). Από 1.1.93 όμως εκδίδεται πλέον ένα τεύχος, τò Α, στις τελευταίες σελίδες τού όποιου καταχωρίζονται και οί Κανονισμοί, οί Νόμοι και οί Πράξεις συστάσεως τών Έκκλησιαστικών Ίδρυμάτων, ενώ κατά κανόνα κάθε τεύχος 15νθήμερο έχει

* Πολύτιμες πληροφορίες και στοιχεία για τή σύνταξη τού παρόντος έχουν ληφθεί και από τò «Εύρετήριο τόμων Α (1923-24) - Ν (1973)» που συνέταξε ό κ. Αδαμάντιος Στ. Άνεστιδης (τόμος Α', Αθήναι 1978, σσ. κγ' λστ').

32 δίσηλες σελίδες και όταν εκδίδεται ένα τεύχος για τους μήνες Ιανουάριο, Απρίλιο, Ιούλιο, Αύγουστο, Σεπτέμβριο και Δεκέμβριο έχει 48 σελίδες, χωρίς να αποκλείεται, λόγω πληθώρας ύλης, να έχει 64 ή και 80 σελίδες (4 ή 5 τυπογραφικά φύλλα).

4 Για χάρη των νεωτέρων αναγνωστών της «Εκκλησίας» μνημονεύουμε τα όνόματα εκείνων που πρόσφεραν τις πολύτιμες υπηρεσίες τους στο περιοδικό, όπως εξάγονται από τους 70 τόμους:

- **Γρηγόριος Χ. Παπαμιχαήλ**, Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και, κατόπιν, Ακαδημαϊκός, πρώτος Διευθυντής της «Εκκλησίας», από την ίδρυσή της (1923) μέχρι και του θανάτου του (25.1.1956), αν και η θητεία του διεκόπη από 15.2.1939 έως Ιαν. 1945. Στο διάστημα αυτό υπηρέτησαν ως συντάκτες της «Εκκλησίας» ο αρχιμ. Έμμ. Καρπάθιος, ο Κων. Γ. Μπόνης, ο πρωτοπρ. Έμμ. Γ. Μυτιληναίος, ο Θεοδ. Σπεράντσας, ο Άνδρ. Φυτράκης, ο Ιωάν. Α. Παπαδόπουλος, ο Σοφ. Λώλης, ο Εύαγ. Δ. Θεοδώρου, ο Μ. Μιζάλης και ο Στυλ. Μπαϊρακτάρης.

- Από 15.2.1939 έως τον Ιανουάριο του 1945 (διακοπή θητείας του Γρηγ. Παπαμιχαήλ) αναφέρονται ως έχοντες την διεύθυνση ή την ευθύνη του περιοδικού οι: Αρχιμ. Ιερώνυμος **Κοτσώνης** (1939-41) και Παν. **Τσάκωνας**.

- **Θεοδόσιος Κ. Σπεράντσας**, ο οποίος είχε διατε-

Ο Θεοδοσιος Σπεραντσας

λέσει Επίτροπος Επικρατείας στην Ίερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος. Διηύθυνε την «Εκκλησία» από το 1956 έως το 1968 και έδωσε προτεραιότητα στην αξιοποίηση «και προβολή των θησαυρών της Ορθόδοξου παραδόσεως», με τη δημοσίευση κειμένων γνωστών νεοελλήνων λογοτεχνών (Φ. Κόντογλου, Α. Καραντώνη, Κ. Μπαστιά, Β. Ήλιαδη, Π. Γλέζου, Κλ. Παράσχου κ.ά.) και επέτρεψε τη χρήση της δημοτικής γλώσσας στα δημοσιεύματα κείμενα. Στην περίοδο Θ. Σπεράντσας (1956-1968) αρχισυντάκτης της «Εκκλησίας» αναγράφεται από το 1959 ο σημερινός Δ/ντής της Εύαγ. Δ. Θεοδώρου, συντάκτης ο Γρηγ. Ε. Παπαμιχαήλ (άνεψιός του πρώτου Διευθυντού) και συνεργάτης ο Τρ. Κώστιτς.

- **Κωνσταντίνος Γ. Μπόνης**, Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και, κατόπιν, Ακαδημαϊκός (1968-1982). Επί των ημερών

Ο Κωνσταντίνος Μπόνης

του καθορίστηκε ως γλώσσα του περιοδικού «ύψιλοτέρα και καθαρά», με εξαίρεση «προκειμένου περι άρθρων δοκίμων λογοτεχνών, μάλιστα επ' ευκαιρία αφιερωματικών και πανηγυρικών προς τιμήν μεγάλων εκκλησιαστικών προσωπικοτήτων τευχών...» (όπως συνέβη για τη συμπλήρωση 30ετίας από το θάνατο του αρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου και το θάνατο των Καθηγητών Αλιβιζάτου,

Βέλλα, Μωραΐτου κ.ά.). Τη θέση του αρχισυντάκτη και σχολιογράφου διατηρεί ο Εύαγ. Δ. Θεοδώρου, συντάκτες είναι οι Τρ. Κώστις και Ίω. Χ. Κωνσταντινίδης, ενώ από 1ης Ιανουαρίου 1980 (έως και σήμερα), συντάκτης και επιμελητής έκδόσεως της «Εκκλησίας» και του «Εφημερίου» (στη νέα του μορφή) είναι ο Εύαγγελος Π. Λέκκος.

• Ο **Εύαγγελος Δ. Θεοδώρου**, Όμότιμος, σήμερα, Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και Άρχων Διδάσκαλος του Εύαγγελίου της Άγίας του Χριστού Μεγάλης Έκκλησίας, είναι Διευθυντής των Έκκλησιαστικών Περιοδικών από του έτους 1982 κ. έξ. Άν ή άρθρογραφία του προκατόχου του Κων. Γ. Μπόνη ήταν διαποτισμένη «ύπό του πατερικού λόγου», ή του νύν Διευθυντού, χωρίς να ύστερεί σέ δαψιλή πατερική τεκμηρίωση, διακρίνεται για τó εύρος της θεματολογίας, άφου καλύπτει διορθόδοξα, διομολογιακά και διαχριστιανικά, λειτουργικά και ιστορικά, φιλοσοφικά, κοινωνιολογικά και αισθητικά ζητήματα, ενώ με τις «Παρατηρήσεις και τά Σχόλιά» του (άπό τó 1949) έπισημαίνει, άξιολογεί, κρίνει και έπαινει ή ψέγει με εύστοχία κάθε τι που έχει σχέση με τή σύγχρονη έκκλησιαστική, κοινωνική, έκπαιδευτική, έθνική και πολιτισμική ζωή της Ελλάδος ή του έξωτερικού.

5 Κατά καιρούς έγιναν παρατηρήσεις ως πρòς τó περιεχόμενο της «Εκκλησίας». Όρισμένοι προτείνουν τήν «άνανέωση» της ύλης, ενώ άλλοι θά έπιθυμούσαν τή χρήση της καθαρευούσης, χωρίς να λείπουν και εκείνοι που θά έβλεπαν με «καλό μάτι» τή χρήση της δημοτικής «χωρίς άκρότητες».

Ός πρòς τó **περιεχόμενο**, είναι γεγονός ότι ή «Εκκλησία» έτήρησε και τηρεί με εύλάβεια τόν προγραμματικό σκοπό της έκδόσεώς της, όπως αυτός καθορίστηκε με τή σχετική έγκύκλιο της Έρας Συνόδου τó 1923. Ός «έπίσημον όργανον» της έλλαδικής Έκκλησίας δέν έπαυσε να δημοσιεύει πράξεις, άποφάσεις, έγκυκλίους, έγγραφα και έπίσημα Γράμματα, νόμους, κανονισμούς και διατάγματα, άποφάσεις έκκλησιαστικών Δικαστηρίων, προκηρύξεις πληρώσεως έφημεριακών και διακονικών θέσεων, έροκηρύκων και έκκλησιαστικών ύπαλλήλων, έκκλησιαστικά χρονικά, ενώ με τά άρθρα γραμμής, τις μελέτες θεολογικού, ιστορικού, άγιολογικού, ποιμαντικού κ.λπ. περιεχομένου, τις παρατηρήσεις και τά σχόλια γίνεται γνωστή ή θέση της Έκκλησίας πρòς τόν κλήρο και τó λαό.

Άπό τήν έναρξη έκδόσεώς της ή «Εκκλησία» μέχρι και σήμερα, με μικρές παραλλαγές, έχει **μόνιμες** τις **στήλες** του κυρίου άρθρου, των «Παρατηρήσεων», των «Έκκλησιαστικών Χρονικών», των «Βι-

βλιοκρισιών» και του «Παραρτήματος». Σπουδαία ήταν, και είναι, ή συμβολή του περιοδικού στην προβολή των νέων, κυρίως θεολόγων, έπιστημόνων — κληρικών και λαϊκών —, οί όποιοι βρίσκοντας φιλόξενες τις στήλες της «Εκκλησίας» δημοσίευσαν και δημοσιεύουν μελέτες, εισηγήσεις, όμιλίες ποικίλου έκκλησιαστικού, θεολογικού ή κοινωνικού περιεχομένου. Όνόματα τά όποία σήμερα είναι περιβεβλημένα με αίγλη, ύπήρξαν τακτικοί συνεργάτες της «Εκκλησίας» (όπως έκ των κεκοιμημένων οί Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, Παπαμιχαήλ, Δουβουνιώτης, Μπαλάνος, Άλιβιζάτος, Βέλλας, Φιλίππιδης, Μπρατσιώτης, Μελέτιος Μεσσηνίας, Δωρόθεος Λαρίσης, Έμμ. Καρπάθιος, Έμμ. Μυτιληναίος κ.ά.).

Πραγματικό, έξάλλου, πανόραμα της πανορθόδοξου και παγχριστιανικής ζωής άποτελεί ή στήλη «Έκκλησιαστικά Χρονικά». Έρα Σύνοδος, συνοδικοί Όργανισμοί, Άρχιεπισκοπή Αθηνών και Έρες Μητροπόλεις: Πατριαρχεία Κωνσταντινουπόλεως, Άλεξανδρείας, Άντιοχείας, Έεροσολύμων Έκκλησίες Ρωσίας, Σερβίας, Ρουμανίας, Βουλγαρίας, Κύπρου, Πολωνίας, Άλβανίας: Ρωμαιοκαθολικισμός, Παλαιοκαθολικοί, Προτεσταντισμός, Άγγλικανισμός: Αίθιοπική, Άρμενική, Κοπτική Έκκλησία: Οίκουμηνική κίνηση και Έβραϊσμός παρελαύνουν με ειδήσεις, έγγραφα κ.λπ. άπό τή μακρόβια αυτή στήλη των «Χρονικών».

Ός πρòς τή **γλωσσική μορφή** στην όποία δημοσιεύεται ή ύλη του περιοδικού, κατά τήν τελευταία, κυρίως, δεκαετία, ύπάρχει πλήρης έλευθερία έπιλογής άπό μέρους των συγγραφέων και συντακτών. Έτσι παρατηρείται τó φαινόμενο στό ίδιο τεύχος

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,”	
ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	
ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ	
Εσωτερικού: Διά τους Ναούς και τας Μονάς Δρ. 50	
Διά τους Ίσους	” 80
Εξωτερικού.	Φρ. Χρ. 50
Άμερικης.	Δολ. 8
ΕΠΟΥΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ	
† Ο ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ	
† Ο ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ ΓΕΡΜΑΝΟΣ	
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ	
Καθηγητής του Πανεπιστημίου	
Γραφεία: Μέγαρον Άρχιεπισκοπής, Φιλοθέης 6, Άθήναι	
Γέφυρα “ Φαίνικος ”, Όδός Σταδίου 38, Άθήναι	

Η «ταυτότητα» της «Εκκλησίας» όταν πρωτοκυκλοφόρησε.

Το προσωπικό του περιοδικού «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» σε αναμνηστική φωτογραφία μετά την θ. Λειτουργία που τέλεσε ο Σεβ. Λήμνου κ. Γερόθεος, Αριστερά του ό Διευθυντής των Περιοδικών κ. Ευάγγελος Θεοδώρου, δεξιά του ό Αρχιμ. κ. Δωρόθεος Πολυκανδριώτης.

ώρισμένα άρθρα ή μελέτες να είναι στην καθαρεύουσα και άλλα στη δημοτική. Πάντως το κύριο άρθρο και οι «Παρατηρήσεις και σχόλια» (του σημερινού Διευθυντού) είναι πάντοτε συντεταγμένα στην καθαρεύουσα.

6 **Η μορφή και το σχήμα** της «Εκκλησίας» ξεκίνησαν το 1923 και διατηρούνται μέχρι σήμερα αναλλοίωτα. Είναι δίσηλο, σε 16σέλιδο του 58X86 εκατ. Η στοιχειοθεσία γινόταν με το σύστημα της μονοτυπίας (στοιχεία των 10'' όρθια και 10'' λειψίας, 8'' στις ύποσημειώσεις), μετά το 1977 ώρισμένα με το σύστημα της λινοτυπίας (στοιχεία επίσης των 10'' και 8'' έλζεβίρ, άπλά και λειψίας), ενώ από 1.1.1993 ή στοιχειοθεσία γίνεται έξ ολοκλήρου στη νέα φωτοσυνθετική μονάδα της Αποστολικής Διακονίας, με στοιχεία των γραμματοσειρών: άπλά, times, helvetica, optima (όρθια, πλάγια, λευκά ή μαύρα) και τυπώνεται πλέον όχι στο επίπεδο πιεστήριο αλλά στην offset.

7 Από πλευράς **Τυπογραφείων** ή «Εκκλησία» έκανε τον κύκλο:

1923-1951: Π. Παπαδοπούλου «Φοίνιξ», Σταδίου 38, άργότερα Λεονάτου 4, υπεύθυνος Π. Σ. Μανωλέσης.

1951-1963: Αποστολικής Διακονίας, Ιασίου 1. Υπεύθυνοι Τιμ. Ρούτσης, ενώ από το 1959 ό πρεσβύτερος Κων. Πλατανίτης.

1963-1969: Φ. Τσιρώνη, Μενάνδρου 4. Υπεύθυνοι Γ. Σ. Χρυσάφης, Δ. Β. Δεσποτάκης.

1969 έως και σήμερα: Αποστολικής Διακονίας,

Ιασίου 1. Υπεύθυνοι Ιω. Μιχαήλ και (άπό 1.12.92) Σωκρ. Μαυρογόνατος.

8 Τα **Γραφεία του περιοδικού** στη διάρκεια της 70ετίας στεγάζονταν: Στο Μέγαρο της Ι. Αρχιεπισκοπής Αθηνών άπό την άρχή της έκδόσεως (όδ. Αγίας Φιλοθέης).

Στο κτίριο της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος (Ιω. Γενναδίου 14 και Ιασίου 1) άπό το 1969 έως σήμερα.

9 Η σημερινή **διάρθρωση του περιοδικού**, έχει ως έξης:

Επιτροπείουσα Επιτροπή: Ό Μακ. Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Σεραφεΐμ, Πρόεδρος, και οι Σεβ. Μητροπολίτες Μεγάρων και Σαλαμίνας κ. Βαρθολομαΐος και Λήμνου και Αγίου Εύστρατιού κ. Ιερόθεος.

Διευθυντής: Ό κ. Ευάγγελος Δ. Θεοδώρου, Όμότ. Καθηγητής του Παν/μίου Αθηνών. Παρά τώ Διευθυντή, Κων. Κωνσταντόπουλος, Δημ. Μούστος.

Προϊσταμένη: Χρυσή Λατσούδη. **Λογιστήριον:** Ταμίας: Ιορδάνης Μιχαηλίδης. **Λογιστής:** Κωνσταντίνος Καζάκος. **Γραμματεία:** Έλένη Καπετανάκη, Νικ. Δρατσέλλας. **Διεκπεραίωση:** Βασίλειος Ιωαννίδης, Χρήστος Μπόνης. **Εύτρεπίστρια:** Ιωάννα Μιχαηλίδου.

Επιμελητής έκδόσεως και συντάκτης: Ό κ. Ευάγγελος Π. Λέκκος, θεολόγος - νομικός, Διευθυντής Έκδόσεων της Αποστολικής Διακονίας.

ΤΗΛΕΦΩΝΑ: (01) 7218.327, 7218.308, 7226 597, 7251 149. FAX (01) 7226.597.

ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΣΟΦΙΑΣ

ΤΡΙΑ ΔΟΚΙΜΙΑ ΥΨΗΛΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΒΡΕΤΑΝΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΤΟΥ «ΓΝΟΦΟΥ ΑΓΝΩΣΙΑΣ»

ΜΕΤΑΓΛΩΤΤΙΣΘΕΙΣ ΣΤΗΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑ Κ. ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ ΚΟΡΙΝΘΟΥ
ΕΝΑ ΔΟΚΙΜΙΟ ΠΟΥ ΟΝΟΜΑΖΕΤΑΙ ΒΕΝΙΑΜΙΝ (Θεωρία)*

Ἀντίθετα, ἐὰν θὰ μιλοῦσες ὁποτεδήποτε ἐπιθυμοῦσες, ἢ κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο θὰ ἔτρωγες ἢ θὰ μιλοῦσες σὲ ὥρα πού θὰ ἦταν χρόνος σιωπῆς, ἢ νὰ ἔτρωγες, ἐνῶ θὰ ἦταν καιρὸς αὐστηρῆς νηστείας, ἢ νὰ ἐπικοινωνοῦσες μὲ ἄλλους σὲ ὥρα αὐστηρῆς καὶ ἐθελούσιας ἀφοσιωτικῆς ἀπομόνωσης. Ὑπὸ παρόμοιες προϋποθέσεις εὐκόλα θὰ ἔπεφτες σὲ σφάλματα καὶ σὲ λάθη καὶ σὲ σύγχυση κι ὄχι μόνον αὐτὰ θὰ ἔβλαπταν ἐσένα, ἀλλὰ θὰ ἐπηρέαζαν καὶ ἄλλους. Γι' αὐτὸ γιὰ νὰ ἀποφύγης νὰ πέση ἢ ψυχὴ σου σὲ λανθασμένες καταστάσεις καὶ σὲ πλάνες, θὰ σοῦ ἔλεγα μὲ τὸ κείμενό μου ἐτοῦτο, ὅπως ἄλλωστε μοῦ τὸ ζήτησες καὶ μὲ δικό σου γράμμα, δύο πράγματα: τὴ γνώμη μου γιὰ σένα καὶ τὶς ἐσωτερικὲς σου παρορμήσεις καὶ δεύτερο τὴ συμβουλή μου γιὰ τὶς καταστάσεις πού προαναφερθήκανε, καθὼς καὶ γιὰ ἄλλες πού θὰ προκύπτουν καὶ θὰ δημιουργοῦνται σὲ παρόμοιες πνευματικὲς πορείες.

ΕΙΡΗΝΗ, ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΓΝΩΣΗΣ

Πρῶτα - πρῶτα, ἀπαντῶ καὶ λέγω, ὅτι γι' αὐτὸ τὸ θέμα πού μιλάμε καὶ γιὰ παρόμοια θέματα, φοβάμαι πάρα πολὺ νὰ ἐκθέσω τὴ θέση μου καὶ νὰ δώσω τὴν ἀμιγρὴ συμβουλή μου καὶ ὅλα αὐτὰ γιὰ δύο λόγους. Ὁ ἕνας λόγος εἶναι, γιατί δὲν μπορῶ νὰ εἶμαι καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος ἀπόλυτα βέβαιος, ὅτι αὐτὰ πού θὰ συμβουλευθῶ εἶναι ὅπωςδήποτε τὸ σωστὸ καὶ ἡ ἄλλη αἰτία τῆς δυσκολίας τῆς ἀπάντησής μου εἶναι, τὸ ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ σου διάθεση καὶ ἡ ἰκανότητά σου πού ἔχεις γιὰ ὅσα ἀφοροῦν σὲ ὅλα αὐτὰ πού γράφεις στὸ δικό σου γράμμα πρὸς ἐμένα, δὲν τὰ ἔχω κι ἐγὼ οἰκειοποιηθῆ ἀκόμα γιὰ νὰ μπορέσω νὰ σοῦ δώσω τὴν ἀκριβῆ συμβουλή πού θὰ ἦταν ἀναγκαία γιὰ σένα. Ἀλλὰ ἐπάνω σὲ κάτι τέτοιο κι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει: «Ποιὸς γνωρίζει ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τὰ τοῦ ἀνθρώπου, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ δικό του πνεῦμα;» (Α' Κορινθ. 2, 11).

Παραδείγματος χάριν, δὲν γνωρίζεις ἀκόμη τὸν ἐσωτερικό σου ἑαυτὸ τόσο βαθειά, ὅπως θὰ τὸν γνω-

ρίσης στὸ μέλλον πού θὰ εὐδοκίση ὁ Θεὸς νὰ λάβης τὶς ἀνάλογες ἀποδείξεις ἀπὸ τὶς πτώσεις σου, ἀπ' τὶς διορθώσεις σου μετὰ τὶς πτώσεις σου κι ἀπὸ τὶς ἀνατάσεις σου. Ἐγὼ μέχρι τώρα δὲν ἐγνώρισα ἀνθρώπο —κι ὅλοι οἱ ἀνθρώποι εἶμαστε ἀμαρτωλοὶ— πού νὰ ἔφτασε στὴν τέλεια γνώση τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ τῆς ἐσωτερικῆς κατάστασής του, χωρὶς νὰ διδαχθῆ αὐτὰ στὸ Σχολεῖο τοῦ Θεοῦ, διὰ μέσου τῆς ἐμπειρίας του, πού προέρχεται ἔπειτα ἀπὸ πολλοὺς πειρασμοὺς κι ἀπὸ τὶς πτώσεις του καὶ ἀπὸ τὰ ξανασηκώματα, μετὰ τὰ διάφορα πεσίματά του. Συμβαίνει τὸ ἴδιο, ἀπ' τὴ μιὰ μεριά, ὅπως καὶ μὲ τὴ θάλασσα καὶ μὲ τὰ πλοῖα πού λικνίζονται ἐπάνω στὰ κύματα καὶ στὰ ρεύματα ἀπ' τὶς διάφορες τρικυμίες, πού ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, διαδέχονται οἱ ἀπαλοὶ καὶ εὐεργητικοὶ ἄνεμοι, τελικὰ δὲ οἱ εὐκρατεὶς ἡμέρες καὶ ἡ γαλήνη καὶ πού στὸ τέλος τὸ κλυδωνισμένο καὶ μοναχικὸ καράβι τοῦ ἑαυτοῦ σου, φτάνει κι ἀγκυροβολεῖ σὲ ὑψηλὸν, δηλαδὴ σὲ ἀπάγγελιο γαλήνιο λιμάνι. Μὲ ἄλλα λόγια οἱ διαφοροὶ πειρασμοί, τὰ βάσανα, οἱ δοκιμασίες κι οἱ ταλαιπωρίες, μοιάζουν μὲ τοὺς θαλασσοδαρμούς καὶ μὲ τὶς καταιγίδες πού συφοριάζουν τὴν ψυχὴ, ἢ ὅποια πέφτει, ἀλλὰ πού ἀπ' τὴν ἀντίθετη πλευρὰ, ἀγωνίζεται καὶ ἀνορθώνεται μὲ τὴν προσπάθεια, ἀλλὰ κι ἀπὸ τὴ δύναμη τῆς ἀνεκτικότητας, τῆς ἀγαθότητας καὶ τῆς Χάρης τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πού ἐκδηλώνεται μὲ συχνὲς ἐπισκέψεις Του μὲ γλυκύτητα, μὲ ἔκχυση ἀνακούφισης καὶ παρηγορίας στὴν ψυχὴ, τὴν ὀδηγεῖ δὲ ὅπως ὁ οὐριὸς ἄνεμος τὸ πλοῖο, στὴ γαλήνη τοῦ λιμανιοῦ τῆς ἀνάπαυσης καὶ σωτηρίας, ἢ μὲ ἄλλα λόγια στὸ ἱατρεῖο πού ἐξασφαλίζει ἀκλόνητη τὴν ὑγεία.

Ἡ ἀφιξη τῆς ψυχῆς καὶ τὸ καταστάλαγμα τῆς αὐτοῦ, στὸ νοητὸ λιμάνι, εἶναι ἡ ἐπίγνωση τοῦ ἑαυτοῦ μας, σὲ ὅλες τὶς ἐσωτερικὲς πτυχές του καὶ διαθέσεις, πού λόγῳ αὐτῆς τῆς γνώσης, ὅταν τὴν ἀποκτήσουμε, βρισκόμαστε σὰν τὸν ἐστεμμένο βασιλῆα στὸ βασίλειό του, πού κυβερνάει μὲ δύναμη, μὲ σοφία καὶ μὲ καλωσύνη τὸ βασίλειό του. Τὸ ἴδιο κι ἡ ψυχὴ εἶναι κυβερνήτρια τῶν σκέψεων τῆς, τῶν ἐσωτερικῶν τῆς παρορμήσεων καὶ τῆς ἴδιας, ἀλλὰ καὶ τοῦ σώματος στὸ ὅποιο κατοικεῖ.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 309 τοῦ ὑπ' ἀρ. 9 τεύχους.

ΤΟ ΝΙΚΗΦΟΡΟ ΣΤΕΦΑΝΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Ένας τέτοιος άνθρωπος είναι αληθινά, εκείνος για τον οποίο η έσωτερική σοφία του Άδελφόθεου Άποστόλου Ιακώβου αποτύπωσε στην έπιστολή του, γράφοντας ότι «είναι μακάριος εκείνος ο άνθρωπος που υπομένει τον πειρασμό, γιατί γίνεται δοκιμασμένο άτομο που του αξίζει να λάβη τον στέφανο της ζωής που επαγγέληκεν ο Κύριος σ' αυτούς που τον αγαπούν» (Ίακώβ. 1,12). Ό,τι αφορά στον «στέφανο της ζωής», δυνατόν να έννοηθί με δύο τρόπους. Ό ένας στέφανος σημαίνει την πνευματική σοφία, τη διάκριση και την τελειότητα στην άρετή. Και τὰ τρία αυτά, πλεγμένα μαζί, μπορούμε να τὰ ονομάσουμε «στέφανο της ζωής», και τὰ όποια επίσης με τη συνεκτική δύναμη της Θείας Χάρης, μπορούμε να τὰ αποκτήσουμε από τώρα, σε έτούτη την πρόσκαιρη ζωή μας. Ό άλλος τρόπος που είναι δυνατόν να έννοήσουμε τον «στέφανο της ζωής» είναι ή άτελειότη χαρά κι άγαλλίαση, που ή κάθε αληθινή και καθαρή ψυχή θα απολαύσει στα ούράνια σκηνώματα της μελλοντικής αιώνιας ζωής.

Είναι όμως επίσης αλήθεια ότι, κανένα από τὰ είδη αυτά των στεφάνων δεν θα κατορθώσει ο άνθρωπος να τὰ αποκτήσει, χωρίς να περάσει δια μέσου αληθινών δοκιμασιών, όπως είναι οί πειρασμοί, ή άσκηση κι οί διάφορες άναποδιές και λύπες, έτσι δέ έννοείται και εκπληρώνεται τὸ έδάφιο που προαναφέρθηκε ότι είναι «μακάριος εκείνος ο άνθρωπος που υπομένει τον πειρασμό, γιατί γίνεται δοκιμασμένο άτομο που του αξίζει να λάβη τον “στέφανο της ζωής”», όπως τὸ κατάλαβα και όπως τὸ έχω ήδη διατυπώσει στα προηγούμενα πιδ πάνω. Άλλ' εάν ο άμαρτωλός άνθρωπος δεν έχει γνήσια προδοκιμασθή από τους διάφορους πειρασμούς, τη μιὰ πέφτοντας και άμαρτάνοντας, την άλλη προσπαθώντας και όρθοποδώντας, πέφτοντας κι άμαρτάνοντας απ' τις ανθρώπινες άδυναμίες, προσπαθώντας κι όρθοποδώντας από τη Χάρη του Θεού, εάν δεν περάσει απ' τὸ καμίνι τούτου του σταδίου, ποτέ δεν θα καταφέρει να άξιωθεί από τον Θεό να λάβη τη Χάρη της πνευματικής σοφίας, που θα του δώσει τη δυνατότητα της βαθειάς, γνήσιας και καθαρής γνώσης του πραγματικού έσωτερικού έαυτού του με τις έσώτερες επιθυμίες και διαθέσεις του, ούτε θα λάβη τὸ χάρισμα και την ικανότητα της διάκρισης, έτσι δέ δεν θα γίνει ποτέ κατάλληλος να συμβουλευή και να διδάσκη άλλους κι άκόμη ούτε θα ίκανωθί να φθάσει στο ύψος της άρετής της τέλειας αγάπης προς τον Θεό και προς τους άδελφούς και συνανθρώπους του. Και τὰ τρία πάρα

πάνω, ή σοφία, ή διάκριση και ή τέλεια αγάπη, είναι τριάδα μοναδική, αλλά συγχρόνως είναι και μονάδα, γιατί ή τριπλότητά τους, ένώνονται σε ένα, σε μονάδα, κι αποτελούν ένα στεφάνι, τὸ «στεφάνι της ζωής». Σε ένα στεφάνι υπάρχουν τρία πράγματα που τὸ συγκροτούν. Ό χρυσός, οί πολύτιμες πέτρες και οί μικροί πυργίσκοι, δεμένοι μεταξύ τους με χρυσοκέντητα λουλούδια, που σκεπάζουν επάνω από τὸ μέτωπο, όλη την ανθρώπινη κορυφή, δηλαδή τὸ κεφάλι. Ό χρυσός έχει τη θέση της σοφίας, τὰ πολύτιμα πετράδια παίρνουν τη θέση της διάκρισης και οί χρυσοκέντητοι πυργίσκοι με τὰ λαμπερά κεντημένα λουλούδια, γύρω στο διακοσμούμενο με τὸ στεφάνι κεφάλι, νοείται ή τέλεια άρετή της αγάπης προς τον Θεό και προς τον πλησίον. Ό χρυσός στολίζει πλούσια τὸ κεφάλι, γιατί με την άξία της σοφίας κυβερνώνται σ' όλες τους τις διαστάσεις οί πνευματικές ένεργειες.

Οί πολύτιμες πέτρες είναι σαν να φωτίζουν άνακλαστικά με τη λάμψη τους στην διερεύνηση των άδελφών ανθρώπων και να ίκανώνουν στη διάκριση για παροχή σ' αυτούς των κατάλληλων συμβουλών, παραινήσεων και κατευθύνσεων. Οί πυργίσκοι γύρω στο κεφάλι με τὰ στιλπνά χρυσοστολίσματα, είναι σαν δύο κλάδοι, σαν δύο πλευρές, που ή μιὰ σαν κεντημένη χρυσολωρίδα πηγαίνει προς τὰ δεξιά του κεφαλιού, ή άλλη πηγαίνει φυσικά άριστερά, στη μέση δέ ύψώνεται, άρκετὰ μεγαλόπρεπα, επάνω από τὸ μέτωπο χρυσοκέντητη και πανέμορφη ή κορωνίδα του στέμματος.

Αυτό τὸ πανέμορφο, χρυσοποίκιλτα πυργωμένο κέντημα στο στεφάνι έχει τη θέση της τέλειας αγάπης. Ό κλάδος προς τὰ δεξιά του στεφανίου είναι ή αγάπη προς τους ανθρώπους. Η άλλη ή πλευρά του προς τὰ άριστερά του στεφανωμένου κεφαλιού, είναι ή αγάπη προς τους έχθρους και τὸ κεντρικό, τὸ ύψωμένο και τὸ πιδ επιμελημένο μέρος, είναι ή αγάπη με όλη τη ψυχή, με όλη τη δύναμη και με όλη τη διάνοια προς τὸ Θεό, κι αυτό τὸ τελευταίο είναι τὸ υπερλογικό, γιατί ο υπέρλογος, αυτό δηλαδή που βρίσκεται επάνω από την σκέτη ανθρώπινη γνώση και σύλληψη, αποτελεί την κεφαλή της ψυχής. Αυτός είναι «ὁ στέφανος της ζωής» τον όποιο, με την συγκατάβαση και τη Χάρη του Θεού, είναι δυνατόν να τον αποκτήσουμε κι από έτούτη εδώ την ύπαρξή μας, επάνω στη γή. Κατὰ συνέπεια λοιπόν προσανατολίσου στον άνάλογο άγώνα και ύπόμεινε και πολέμησε σεμνά, σταθερά και με ταπεινώση τους πειρασμούς, έτσι που να λάβης τις άνάλογες άποδείξεις.

(Συνεχίζεται)

ΤΑ ΕΙΣ ΒΑΡΟΣ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΣΕΡΒΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΚΡΟΑΤΙΑ (1941-1945) ΚΑΙ Η ΑΛΗΘΕΙΑ*

Ἀρκούμαστε ἀκόμη νὰ ἀναφέρουμε ὅτι ὁ ἀρχιεπίσκοπος Στέπινιτς χαιρέτισε θερμῶς τὴν ἴδρυση τοῦ φασιστικοῦ κράτους, καὶ μάλιστα εὐλόγησε τὸν ἐγκληματῆ Πάβελιτς. Τὸν ἴδιο τὸ Στέπινιτς, ὁ πάπας τὸν ὀνόμασε βικάριο τοῦ κροατικοῦ φασιστικοῦ στρατοῦ. Ὁ ρωμαιοκαθολικὸς ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Σαράγιεβο, ὁ Ἴβαν Σάριτς, τὰ Χριστούγεννα τοῦ 1941 δημοσίευσε τὴν ἐγκωμιαστικὴ «Ὡδὴ στὸν Ἀρχηγό», δηλ. τὸ φασίστα ἡγέτη Ἄντε Πάβελιτς. Ἐκτὸς ἀπὸ

γῆς ἀγιοσύνη τῶν Οὔστασι, οἱ ὁποῖοι μὲ κανέναν τρόπο δὲν χόρταιναν ἀπὸ τὸ σερβικὸ αἷμα. Ἐκτελέστηκαν ὄχι μόνον ἐνήλικες ἄντρες καὶ γυναῖκες, παρὰ καὶ γέροντες. Ὑπῆρξαν περιπτώσεις ποὺ μὲ μαχαίρια ἀποσπᾶσταν ἐμβρυα ἀπὸ τὶς κοιλίες τῶν μητέρων τους· ἀπὸ ζωντανοὺς ἀνθρώπους ξεριζῶσαν τὶς καρδιές, κόπηκαν κεφάλια, ἐβγαλαν ἔντερα ἀπὸ κοιλίες· ἀπὸ ζωντανοὺς ἀνθρώπους ἀφαίρεσαν τὸ δέσμα ἀπὸ ἀθῶα παιδικὰ μάτια πλέχτηκαν κομπολόγια· ζωντανοὶ ἢ μισοπεθαμένοι ἄνθρωποι πετάχτηκαν σὲ λάκκους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους, χάρις στὸ ἔλεος κάποιας συγκυρίας, κάποιοι σώθηκαν⁵. Ποιοὶ λοιπὸν «ἤρξαντο χειρῶν ἀδίκων»; οἱ Σέρβοι, ὅταν μάλιστα ὑπῆρχε ὀργανωμένο πρόγραμμα ἐξόντωσής τους; Οἱ «ὑπεύθυνοι» πληροφοριοδότες τῆς «Καθολικῆς» προσπαθοῦν νὰ δικαιολογήσουν αὐτὰ ποὺ ἐγιναν, λέγοντάς ὅτι τὰ ἔκαναν τάχα κάποιοι ἐπὶ πλῆθους φασίστες καὶ μάλιστα ὡς ἀντίποινα γιὰ τὴν ἐναντίον τους ἐξέγερση τῶν Σέρβων.

Τοῦ κ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ - ΑΙΜΙΛΙΟΥ Ν. ΤΑΧΙΑΟΥ

Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

Ἀλλοδαποῦ μέλους τῆς Σερβικῆς Ἀκαδημίας

Ἐπιστημῶν καὶ Τεχνῶν

αὐτὸν οἱ ἐπίσκοποι: Μποναφάτσιτς τοῦ Σπλίτ, Πούσιτς τοῦ Χβάρ, Σρέμπενιτς τοῦ Κρκ, Μπούριτς τοῦ Σεη, Ἀκσάμοβιτς τοῦ Τζάκοβο, Γκάριτς τῆς Μπάνια Λούκα καὶ Μίλετα τοῦ Σίμπενικ συνεργάστηκαν ἀνοιχτὰ καὶ χωρὶς ἐνδοιασμοὺς μὲ τὸ φασιστικὸ καθεστῶς. Σ' αὐτοὺς πρέπει νὰ προστεθεῖ ἕνα μεγάλο πλῆθος ἀπὸ ἱερεῖς καὶ προπαντὸς Φραγκισκανοὺς μοναχοὺς (ὅπαδοὺς δηλαδὴ τοῦ «Φτωχοῦλη τοῦ Θεοῦ» «καὶ φίλου τῶν πουλιῶν Ἁγίου Φραγκίσκου τῆς Ἀσσιζης – τί εἰρωνεῖα ἀλήθεια!) οἱ ὁποῖοι, μὲ τὴν ἀνοχή, ἂν ὄχι καὶ μὲ τὴν προτροπὴ τῶν ἐπισκόπων, συνεργάστηκαν μὲ τὸ καθεστῶς γιὰ τὴν ἐξόντωση τῶν Σέρβων. Στις 18 Σεπτεμβρίου 1941 ὁ Ἰταλὸς δημοσιογράφος Κορράντο Τσόλι σὲ ἄρθρο του μὲ τίτλο «Τὰ πουλάκια τοῦ Γκράτοσας» ἔγραφε τὰ ἑξῆς: «Ὁ πρῶτος Φραγκισκανὸς τῆς Ἀσσιζης γινόταν ἀδελφὸς τῶν πουλιῶν καὶ τῶν ψαριῶν, ἐνῶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ πνευματικοὶ κληρονόμοι του τοῦ ἀνεξάρτητου Κράτους τῆς Κροατίας, ξεχειλιζόντας ἀπὸ μίσος, μπροστὰ στὸν ἐπουράνιο Πατέρα σφάζουν ἀθῶους, τοὺς ἀδελφούς τους... Τοὺς σφάζουν, τοὺς σκοτώνουν, τοὺς θάβουν ζωντανούς, τοὺς ρίχνουν μὲ τὸ κεφάλι μέσα στὰ ποτάμια καὶ τὶς χαράδρες... Ὑπῆρξαν ὀμάδες σφαγέων, οἱ ὁποῖοι πιθανότατα κατευθύνονταν καὶ κατευθύνονται καὶ προτρέπονται ἀπὸ ἱερεῖς καὶ μοναχοὺς καθολικούς⁴. Ἐνας ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ἐπιβίωσαν ἀπὸ τὴν γενοκτονία τῶν Σέρβων ἔγραψε τὰ ἑξῆς: «Ἀρχισε μὲ ξέφρενη, θηριώδη καὶ χωρὶς προηγούμενο αἰμοστα-

Οἱ ἀπέναντι στοὺς Σέρβους προθέσεις τοῦ Πάβελιτς καὶ τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ κλήρου ἐκδηλώθηκαν ἀμέσως μετὰ τὴ δημιουργία τοῦ κροατικοῦ κράτους, ὡς συνέχεια βέβαια παλαιότερων διεργασιῶν, οἱ ὁποῖες εἶχαν ὀριμᾶσει στὰ προπολεμικὰ χρόνια, γιὰ τὶς ὁποῖες ὅμως τὸ πλῆθος τῶν Σέρβων τῆς Κροατίας εἶχε ἄγνοια, ἀκριβῶς ὅπως καὶ οἱ δυστυχεῖς Ἑβραῖοι ἀγνοοῦσαν τί εἶχε στὸ νοῦ του γι' αὐτοὺς ὁ Χίτλερ ὅταν ἀνερχόταν στὴν ἐξουσία. Ἦδη, ὅταν τὸν Αὐγούστο τοῦ 1934 ἤρθε ὁ Στέπινιτς στὸ Βελιγράδι γιὰ νὰ διαπιστευτεῖ στὸ βασιλῆ Ἀλέξανδρο ὡς ἀρχιεπίσκοπος, ἐπισκέφτηκε ὅλες τὶς ρωμαιοκαθολικὲς ἐνορίες τῆς πρωτεύουσας, καὶ σημείωσε στὸ ἡμερολόγιό του: «Ἄν ὑπῆρχε περισσότερὴ ἐλευθερία καὶ ἀρκετοὶ ἐργάτες, μέσα σὲ 20 χρόνια ἢ Σερβία θὰ γινόταν καθολικὴ». Αὐτὸ δείχνει τὶς προσηλυτιστικὲς προθέσεις ποὺ ἐκρυβε γιὰ τοὺς Σέρβους⁶. Δὲν εἶναι ὅμως μόνον

5. Ἡ μαρτυρία εἶναι τοῦ Νικόλα Κόστουρ, ὁ ὁποῖος τὸ 1965 ἐξέδωσε στὸ Σικάγο βιβλίο μὲ τίτλο *Povratak iz mrtvih* (Ἐπιστροφή ἐκ νεκρῶν), τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ προσωπικὴ του μαρτυρία ἀπὸ τὴν γενοκτονία. Τὸ παραπάνω παράθεμα ἔχει ληφθεῖ ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ D. Slijepcevic, *Istorija Srpske Pravoslavne Crkve* (Ἱστορία τῆς Σερβικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας), Κολοῖνα 1986, τόμ III, σελ. 94.

6. Βλ. Tajini dokumenti o odnosima Vatikana i ustaske «NDH» (Μυστικὰ τεκμήρια γιὰ τὶς σχέσεις τοῦ Βατικανοῦ μὲ τὸ «Ἀνεξάρτητο Κράτος τῆς Κροατίας» τῶν Οὔστασι), *Žagreb* 1952, σελ. 23. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Στέπινιτς διατηροῦσε ἡμερολόγιο, τὸ ὁποῖο διασώθηκε σὲ πέντε βιβλιοδε-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 318 τοῦ ὑπ' ἀρ. 9 τεύχους.

4. M. R. Markovic, «L' Église de Croatie sous le régime oustachi», *Istina*, τόμ. XXX (1991), σελ. 332.

αυτό. Στις 27 Μαρτίου του 1941 έγινε στο Βελιγράδι το γνωστό κίνημα, το οποίο άνέτρεψε την κυβέρνηση που διέκειτο φιλικώς πρὸς τὸν Ἄξονα. Τὴν ἡμέρα ἐκείνη ὁ Στέπινιτς σημείωσε στὸ ἡμερολόγιό του: «Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ γεγονότα, δηλαδὴ τὸ κρατικὸ πλήγμα, καὶ πάλι προκύπτει σαφῶς ὅτι οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Κροάτες εἶναι δύο κόσμοι πού ποτὲ δὲν θὰ ἔνωθουν, ὅσο ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο θὰ βρῆται στὴ ζωῆ. Τὸ πνεῦμα τοῦ βυζαντινισμοῦ εἶναι κάτι τὸ τόσο φοβερό, ὥστε μόνος ὁ Παντοδύναμος καὶ Παντογνώστης Θεὸς εἶναι σὲ θέση νὰ ἀντικρούσει τὶς δολοπλοκίες καὶ τὶς προδοσίες αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων». Ἡ αἰτία αὐτοῦ τοῦ τόσο ἀποτροπιασμοῦ εἶναι φανερό ὅτι βρισκόταν στὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Σέρβοι ἐξανέστησαν κατὰ τῆς ἀπαίτησης τῶν φασιστῶν νὰ ὑποταχθεῖ ἡ χώρα τους σ' αὐτούς καὶ νὰ τοὺς δοθεῖ δίοδος γιὰ νὰ ἐπιτεθοῦν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδας. Τὴν ἐπομένη τοῦ συμβάντος, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Στέπινιτς σημείωνε στὸ ἡμερολόγιό του: «Ἀπὸ κάθε ἀποψη οἱ Κροάτες καὶ οἱ Σέρβοι εἶναι δύο κόσμοι, βόρειος καὶ νότιος πόλος, οἱ ὁποῖοι δὲν θὰ προσεγγίσουν ποτὲ ὁ ἕνας τὸν ἄλλο, ἐκτὸς ἂν γίνῃ θαῦμα Θεοῦ. Τὸ σχίσμα (ἐννοεῖ τὴν Ὁρθοδοξία) εἶναι ἡ μεγαλύτερη κατάρα τῆς Εὐρώπης, σχεδὸν μεγαλύτερη καὶ ἀπὸ τὸν προτεσταντισμό. Ἐδῶ δὲν ὑπάρχει ἠθική, δὲν ὑπάρχουν ἀρχές, δὲν ὑπάρχει ἀλήθεια, δὲν ὑπάρχει δικαιοσύνη, δὲν ὑπάρχει σεβασμός». Ὅταν λοιπὸν ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῶν Κροατῶν εἶχε τέτοιες ἀντιλήψεις γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία καὶ τοὺς Σέρβους, τοὺς ὁποίους, κατὰ τὴν ἀντίληψή του, ἐπιβάρυνε καὶ ὁ βυζαντινισμός, ἦταν εὐκόλο νὰ καταλάβει κανεὶς τί θὰ συνέβαινε ὅταν οἱ Κροάτες θὰ ἀποκοῦσαν ἐξουσία ἐπὶ τῶν Σέρβων. Καὶ αὐτὸ φάνηκε γρήγορα, μέσα σὲ ἐλάχιστες μάλιστα ἡμέρες, ἔπειτα ἀπὸ αὐτὴν γιὰ τὴν ὁποία ὁ Στέπινιτς σημείωνε στὸ ἡμερολόγιό του τὰ παραπάνω.

Ἀπὸ τὶς πρῶτες κίβλας ἡμέρες τῆς ἴδρυσης τοῦ φασιστικοῦ κροατικοῦ κράτους ἐκδηλώθηκαν οἱ ἀμείλικτες προθέσεις τῆς κροατικῆς ἡγεσίας καὶ τοῦ κλήρου ἐναντίον τῶν ὀρθοδόξων Σέρβων. Πρῶτο, ἀπαγορεύτηκε ἡ χρῆση τῆς κυριλλικῆς γραφῆς, τοῦ κατεξοχὴν διακριτικοῦ σημειολογικοῦ στοιχείου τῆς βυζαντινῆς καὶ ὀρθόδοξης καταγωγῆς τοῦ σερβικοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ θρησκευτικὴ ὁμολογία στὴν ὁποία ἀνήκαν οἱ Σέρβοι ἀπὸ «σερβική - ὀρθόδοξη» ὀνομάστηκε «γραικοανατολική». Ἀπαγορεύτηκε στους Σέρβους νὰ κυκλοφοροῦν τὴ νύχτα, ἐνῶ συγχρόνως ἐπιβλήθηκε σ' αὐτούς, ὅπως καὶ στους Ἑβραίους, νὰ φέ-

ρουν στὸ στήθος τους κομμάτι φαιοῦ ὑφάσματος στὸ ὁποῖο ὑπῆρχε κεφαλαῖο τὸ γράμμα πί, τὸ ὁποῖο δηλωνε Pravoslavni, δηλαδὴ «ὀρθόδοξος». Οἱ Σέρβοι, ὅπως καὶ οἱ Ἑβραῖοι, δὲν εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ κυκλοφοροῦν μὲ τοὺς τροχιδορόμους. Σὲ γενικότερη κλίμακα τὰ 2.000.000 περίπου τῶν Σέρβων τῆς Κροατίας ἀντιμετωπιζόνταν μὲ τοὺς ἐξῆς δύο τρόπους: μὲ τὸν ἐξαναγκασμὸ σὲ μεταστροφή στὸ ρωμαιοκαθολικισμό, καὶ μὲ τὴν γενοκτονία. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ σχέδια τέθηκαν σὲ ἐφαρμογὴ χωρὶς τὴν ἀντίδραση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κροατίας. Ἀμέσως δημιουργήθηκαν οἱ νομικὲς βάσεις τοῦ διωγμοῦ. Στις 30 Ἀπριλίου 1941 ἐκδόθηκαν ὁ «Νομικὸς κανονισμὸς σχετικὰ μὲ τὴ φυλετικὴ προέλευση» καὶ ὁ «Νομικὸς κανονισμὸς γιὰ τὴν προστασία τοῦ ἀριανοῦ αἵματος καὶ τῆς τιμῆς τοῦ κροατικοῦ λαοῦ». Στις 3 Μαΐου 1941 ἐκδόθηκε ὁ «Νομικὸς κανονισμὸς γιὰ τὴ μετάβαση ἀπὸ τὴ μία θρησκευτικὴ ὁμολογία στὴν ἄλλη». Βεβαίως δὲν μπορεῖ νὰ ἀγνοηθεῖ ὅτι ὁ κερδισμένος ἀπὸ τὶς συνέπειες αὐτοῦ τοῦ νόμου θὰ ἦταν ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία τῆς Κροατίας. Ὁ μαζικὸς ἐξαναγκασμὸς τῶν Σέρβων γιὰ τὴν ἀποδοχὴ τῆς ρωμαιοκαθολικῆς ὁμολογίας, καὶ ὁ βίαιος καὶ ἐγκληματικὸς τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ἐφαρμόστηκε, ἄρχισαν νὰ ἔχουν καὶ ἀρνητικὰ ἀποτελέσματα. Οἱ ρωμαιοκαθολικοὶ ἱερεῖς πού εἶχαν ἀναλάβει νὰ θέσουν σὲ ἐφαρμογὴ τὸ μέτρο αὐτὸ δὲν τηροῦσαν οὔτε τὰ πιδ στοιχειώδη προσήματα. Αὐτὸ τουλάχιστον ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴ πού ἀπηύθυνε στις 4 Νοεμβρίου 1941 ὁ ἐπίσκοπος Κότορ Παῦλος Μπούτορατς πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπο Στέπινιτς, στὴν ὁποία ἔγραφε: «Κάθε πίεση θὰ μπορούσε νὰ εἶναι καταστροφικὴ γιὰ τὸ κῦρος τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Πρέπει νὰ ὑπολογιστοῦν ὅλα τὰ ἐνδεχόμενα, ἀλλὰ καὶ ἡ δυνατότητα, ἀπὸ πείσμα, οἱ Σέρβοι νὰ περάσουν κατὰ μάζες στὸ Ἰσλάμ. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς, πιστεύω, ὅτι πρέπει μὲ ιδιαίτερη προσοχὴ νὰ ἐπιλεχθοῦν οἱ μισιονάριοι τῶν Σέρβων, καὶ γιὰ κανένα λόγο νὰ μὴν ἐμπιστευτοῦμε αὐτὴ τὴν ἀποστολὴ σὲ μοναχὸς ἢ ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν καθόλου τρόπους, καὶ στὰ χέρια τῶν ὁποίων περισσότερο θὰ ταίριαζε τὸ περιστροφὸ παρὰ ὁ σταυρός»⁷.

Τὸ Νοέμβριο τοῦ 1941, τὸ σχέδιο τῆς μεταστροφῆς τῶν Σέρβων στὸ Ρωμαιοκαθολικισμό, τὸ κατεύθυνε ὁ Φραγκισκανὸς μοναχὸς Διονύσιος Γιούρτσβεβ. Ὁ λαμπρὸς αὐτὸς μοναχὸς εἶχε σαφῶς διακηρύξει τὶς πεποιθήσεις του ὅταν ἔλεγε: «Σ' αὐτὴν τὴ χώρα, κανένας ἄλλος ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Κροάτες δὲν μπορεῖ νὰ

τημένους τόμους καὶ ἀποτελεῖ πολῦτιμο τεκμήριο γιὰ τὶς σχέσεις τοῦ Βατικανοῦ μὲ τοὺς Οὐσάσι.

7. Slijepcevic, Istorija Srpske Pravoslavne Crkve, τόμ. III, σελ. 96.

ζήσει, γιατί ή χώρα είναι κροατική, και αυτούς που δέν θέλουν νά μεταστροφούν, ξέρουμε που θα τους στείλουμε... Σήμερα δέν υπάρχει άμάρτημα, άκόμη κι άν σκοτώσεις ένα παιδι έπτά έτών, άν αυτό έχει καταστεί έμπόδιο στο κίνημά μας των Ούστασι... Λημονήστε ότι φορώ ίερατική στολή· νά γνωρίζετε ότι μπορώ, άν υπάρξει άνάγκη, νά πάρω ένα πολυβόλο και νά έξοντώσω, έως τó λίκνο του, καθετι που αντίθεται στο Κράτος και στις κροατικές άρχές»⁸. Ένδεικτικές των αντίληψεων του κροατικού ρωμαιοκαθολικού κλήρου είναι και οι άπόψεις του ιερέα Ίβο Γκούμπεριν, οι όποιες δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό του Ζάγκρεμπ *Hrvatska Smotra* (= Κροατική Έπιθεώρηση), τεύχος 7-10, του 1943, όπου λέει: «Ό,τι δέν έζησε τó Βατικανό στη δισχιλιετή ιστορία του τó έζησε στη Γιουγκοσλαβία. Έδώ τó Βυζάντιο, μέσω του έκπροσώπου του, τής Σερβίας, άπλούστατα έφτυσε στο πρόσωπο του καθολικισμού και του έκπροσώπου του, του παπισμού». Είναι άραγε τυχαίο ότι αυτό που ένοχλούσε και τόν άρχιεπίσκοπο Στέπινιτς και τόν ιερέα Δρα Γκούμπεριν ήταν ή βυζαντινή παράδοση των Σέρβων; Φαίνεται ότι ή έξόντωση αυτής τής παράδοσης ήταν ένας σαφής στόχος του ρωμαιοκαθολικού κλήρου τής Κροατίας. Άφού μιλήσει για τους βίαιους και έξοντωτικούς για τους Σέρβους τρόπους με τους όποιους δημιουργήθηκε τó κροατικό κράτος, ó Γκούμπεριν συνεχίζει: «Έξοντώθηκε ή βυζαντινορθόδοξη πίεση έπί τής Κροατίας και δημιουργήθηκε ή δυνατότητα νά διαδραματίσει ή Κροατία τó ρόλο φρουρίου τής Εύρώπης. Τó Άνεξάρτητο Κράτος τής Κροατίας είναι τó μοναδικό κράτος με καθολική πλειοψηφία στα Βαλκάνια. Μοναδική πύλη του Βατικανού στη Βαλκανική... Ό κροατικός Καθολικισμός είναι υπόχρεος για πολλή εύγνωμοσύνη στο κίνημα των Ούστασι... Τó επαναστατικό του έργο βρίσκεται σε μέγιστη άρμονία με την καθολική ήθική»⁹. Παρόμοια πράγματα έλεγε και ó ύπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων Μίλε Μπούντιακ: «Όχι μόνο έχουμε τó δικαίωμα, παρά και την υποχρέωση νά άπαιτήσουμε άπό τόν τοπικό όρθόδοξο πληθυσμό νά κατανοήσει αυτό που είναι και νά λάβει τις άποφάσεις του για τις συνέπειες. Γι' αυτό έχουμε τó δικαίωμα νά πούμε: άν κάποιος είναι Σέρβος, υπάρχει ή Σερβία, και εκεί είναι ή πατρίδα του». Και σε άλλη περίπτωση ó ίδιος λέει: «Ένα μέρος των Σέρβων θα τó έκτελέσουμε, ένα άλλο θα τó εκδιώξουμε, και τó υπόλοι-

πο θα τó μεταστρέψουμε στην καθολική θρησκεία, και έτσι θα τους μετατρέψουμε σε Κροάτες»¹⁰.

Είναι λοιπόν μόνο ή κομμουνιστική προπαγάνδα αυτή που μιλάει για τή συνεργασία του ρωμαιοκαθολικού κλήρου στην έξόντωση των Σέρβων; Τα έγκλήματα έναντιόν των Σέρβων μαρτυρούνται άπό τους ίδιους τους Κροάτες κληρικούς, οι όποιοι, είτε έπιβεβαιώναν τήν ένοχή του ρωμαιοκαθολικού κλήρου και κατ' έπέκταση τής Ρωμαιοκαθολικής Έκκλησίας τής Κροατίας. Ίδιαίτερη βαρύτητα έχει στο σημείο αυτό ή στάση του καρδινάλιου Tisserant, μιάς άπό τις διαπρεπέστερες προσωπικότητες τής Ρωμαιοκαθολικής Έκκλησίας του 20ού αιώνα. Έκτός άπό τους ένθουσιώδεις ύποστηρικτές του κροατικού φασιστικού καθεστώτος, στο Βατικανό άρχισαν νά εμφανίζονται και αντίθετες άπόψεις. Ήδη οι άρχές τής Κροατίας είχαν πληροφορηθεί έγκαιρα ότι στο Βατικανό είχαν συγκεντρωθεί 8.000 φωτογραφίες, που αναφέρονταν στα σε βάρος των Σέρβων έγκλήματα. Έκείνος που άνησύχησε περισσότερο και είδε ότι με τις πράξεις αυτές προδίνονταν οι άρχές τής δεοντολογίας άπέναντι στους όρθοδόξους, ήταν ó καρδινάλιος Tisserant, ó όποιος σε μιá συζήτησή του με τόν έπιτετραμμένο τής Κροατίας στο Βατικανό, τó Ρουσίνοβιτς, είπε σ' αυτόν: «Οί σκοτωμοί, οι πυρπολήσεις, οι ληστείες και οι λεηλασίες βρίσκονται στην ήμερήσια διάταξη στα μέρη εκείνα (έννοούσε τήν Κροατία). Δέν γνωρίζω άν αυτά συμβαίνουν έτσι, γνωρίζω πάντως θετικώς, ότι και οι ίδιοι οι Φραγκισκανοί, όπως ó π. Σίμιτς στο Κνίν, έχουν συμμετάσχει στις έπιθέσεις έναντιόν του όρθοδόξου πληθυσμού και στην καταστροφή του όρθοδόξου ναού. Ό πατήρ Σίμιτς όδήγησε ó ίδιος ομάδα ανθρώπων με όπλα στο χέρι, ή οποία κατέστρεψε τόν όρθόδοξο ναό. Κατά τόν ίδιο τρόπο καταστρέψατε τήν όρθόδοξη εκκλησία και στην Μπάνια Λούκα. Γνωρίζω άσφαλώς ότι οι Φραγκισκανοί και στη Βοσνία Έρζεγοβίνη συμπεριφέρθηκαν έξίσου άθλια. Αυτό με λυπεί. Τέτοια πράγματα δέν μπορεί νά διαπράττει μορφωμένος, πολιτισμένος και καλλιιεργημένος άνθρωπος, πολú μάλιστα περισσότερο ιερέας»¹¹. Στις 27 Μαΐου 1942 ó καρδινάλιος Tisserant είχε συνομιλία με τó Ρουσίνοβιτς, στη διάρκεια τής όποίας του έξέθεσε τήν άποδοκιμασία και τόν άπο-

10. Batakovic, *Le génocide*, σελ. 73-74.

11. *Tajni dokumenti*, σελ. 115. Στις σελ. 107-119 αυτού του βιβλίου υπάρχουν έκτεταμένες μαρτυρίες άπό παράγοντες του φασιστικού κροατικού κράτους για τις έντονες αντιδράσεις του Γάλλου καρδινάλιου, τόν όποίο αυτοί χαρακτήριζαν άγγλόφιλο.

8. D. T. Batakovic, «Le génocide dans l' État indépendant croate (1941-1949)», *Hérodote: revue de géographie et de géopolitique*, τεύχος 67 (1992) σελ. 79.

9. *Tajni dokumenti*, σελ. 21-22.

τροπιασμό του για όσα γίνονταν σε βάρος των Σέρβων στην Κροατία. Την επόμενη ημέρα ο Ρουσίνοβιτς, σε μυστική έκθεσή του προς τον ύπουργό των Ξεωτερικών της Κροατίας, τον Μλάντεν Λόρκοβιτς, έσπευσε να τον καταστήσει κοινωτό της στιχομυθίας. Ο καρδινάλιος του είχε πει: «Οί ούστασι σφαγίασαν όλους τους ιερείς της Σερβικής Όρθοδόξου Έκκλησίας, ενώ έξοντώθηκαν 350.000 Σέρβοι... Γιατί να κατηγορούμε τους Σέρβους, όταν έμεις τους συμπεριφερόμαστε χειρότερα απ' ό,τι αυτοί έμας, όταν έμεις είμαστε τάχα πιο πολιτισμένοι και καθολικοί; Μόνο σε ένα στρατόπεδο ύπάρχουν 20.000 Σέρβοι. Οί Σέρβοι στον άγώνα εναντίον των Τούρκων έδωσαν για τον Καθολικισμό και τη Δύση το ίδιο που δώσαμε και έμεις, ίσως και περισσότερα»¹².

Οί «ύπεύθυνοι» πληροφοριοδότες της «Καθολικής» δέν παραλείπουν να άναφερθούν και στο περιβόητο στρατόπεδο Γιάσενοβατς, το όποιο συναγωνίστηκε τα πιο φημισμένα σφαγεία και κρεματόρια του γερμανικού φασισμού. Γι' αυτό το στρατόπεδο μάς λένε ότι «έκει φυλακίζονταν όχι μόνο Σέρβοι αλλά και Κροάτες, κυρίως οί κομμουνιστά Κροάτες, αλλά και Έβραίοι και τσιγγάνοι. Κανείς δέν μπορεί να άμφισβητήσει ότι εκεί ένεργήθηκαν έγκληματικές "έκκαθαρίσεις". Όσο για τον κυριότερο σφαγέα του στρατοπέδου, το Φραγκισκανό ιερέα Μίροσλαβ Φιλίποβιτς - Μαϊστόροβιτς, αυτός, λένε οί «ύπεύθυνοι», καθαιρέθηκε, και «έπομένως δέν είχε πλέον το δικαίωμα να έμφανίζεται ως καθολικός ιερομόναχος και άκόμη λιγώτερο ως έκπρόσωπος της Καθολικής Έκκλησίας (άφού ήταν κηρυγμένος και άναγνωρισμένος ως άποστάτης)!». Και πάλι όμως μάς ρίχνουν προπέτασμα καπνού για να κρυφτεί ή άλήθεια. Δέν μάς λένε πόσοι ήταν οί Σέρβοι που έξοντώθηκαν στο Γιάσενοβατς, παρά αντίθετα προσπαθούν να δημιουργήσουν την έντύπωση ότι, όπως ύπήρχαν και άλλοι κρατούμενοι, έτσι ύπήρχαν και Σέρβοι. Ύπάρχει μαρτυρία ότι από εκεί πέρασαν 840.000 κρατούμενοι. Πόσοι λοιπόν άναλογικά ήταν από αυτούς Σέρβοι, άφού γνωρίζουμε ότι ο άριθμός των Σέρβων στην Κροατία, σύμφωνα με κροατική στατιστική, έφτανε το 1941 στο ύψος του 1.847.000; Έπίσης δέν μάς λένε πότε άκριβώς καθαιρέθηκε ο Φιλίποβιτς - Μαϊστόροβιτς, και για πόσο χρονικό διάστημα οί έκκλησιαστικές άρχές γνώριζαν και άνέχονταν τα άνατριχιαστικά έγκλήματα που διέπραττε ιδιοχείρως (άρχιζοντας με έναν δημόσιο, «έν όνόματι του Θεού», στραγγαλισμό ενός μικρού παιδιού) και με τη συνερ-

γασία των ιερέων Brekalo, Matkovic και Brkljacic; Αυτοί, και το πλήθος των άλλων, για τους όποιους μιλούσε ο καρδινάλιος Tisserant, τί έγιναν, καθαιρέθηκαν όλοι;¹³. Παραγνωρίζοντας λοιπόν τέτοιου είδους εύλογα έρωτήματα, και με τη συνηθισμένη μέθοδο του «φωνάζει ο κλέφτης, για να φύγει ο νοικοκύρης», οί «ύπεύθυνοι» της Κροατικής Έκκλησίας, σχεδόν όργισμένοι διαμαρτύρονται: «Παρά ταύτα ο Μητροπολίτης των Όρθοδόξων του Ματσκά (sic) Σεβ. κ. Μ. Ειρηναίος, παραγνωρίζοντας και την άποστασία και την άποκήρυξη του έν λόγω κληρικού (δηλ. του Μαϊστόροβιτς), την 18η Όκτωβρίου 1992 έδήλωσε στον Βόλο ότι τα στρατόπεδα έξοντώσεως των Σέρβων στην Κροατία διευθύνονταν από ιερείς καθολικούς! Έμεις θα πληροφορήσουμε τους «ύπεύθυνους» ότι ο Σεβ. κ. Ειρηναίος Μπούλοβιτς, έπίσκοπος Μπάτσκας, όχι μόνο στο Βόλο παρά και στην Άθήνα και τη Θεσσαλονίκη τα έχει πει αυτά, και έπραξε πολύ σωστά, γιατί με το άδιάβλητο ήθος που τον διακρίνει είτε την ίδια άλήθεια που πριν από πενήνια χρόνια είχε πει ο καρδινάλιος Tisserant.

Η άπάντηση των «ύπευθύνων» της Κροατικής Έκκλησίας στις αιτιάσεις των όρθοδόξων Σέρβων προχωρεί στη συνέχεια σε ψευδείς στατιστικές, ως προς τον άριθμό των όρθοδόξων Σέρβων που έξοντώθηκαν, σε κατηγορίες κατά του πατριάρχη των Σέρβων Κυρίου Παύλου, ότι παρέσχε ψευδή στοιχεία στο λόρδο Κάριγκτον κ.ά. Δέν χρειάζεται να άπαντήσει κανείς στη φτηνή ύπεράσπιση που παρέχουν στους έγκληματίες συμπατριώτες τους των έτών 1941-1945. Τα τεκμήρια που έχουν δημοσιευτεί είναι συντριπτικά για τους άγανακτισμένους τάχα «ύπευθύνους» Κροάτες πληροφοριοδότες της συμπατριώτισσας «Καθολικής». Ύπάρχουν δημοσιευμένες έκατοντάδες μαρτυρίες θυμάτων της γενοκτονίας των όρθοδόξων Σέρβων, με ήμερομηνίες, λεπτομερείς άνατριχιαστικές περιγραφές των άκατονόμαστων έγκλημάτων, όνόματα και άλλα άκριβή στοιχεία. Χρειάζονται χιλιάδες σελίδες για να παρατεθούν όλα αυτά, που δείχνουν τί έγινε στις ήμέρες του φασιστικού κράτους στην Κροατία, τη «μοναδική πύλη του Βατικανού στη Βαλκανική», όπως είχε πει χαρακτηριστικά ο φασίστας ιερέας Δρ Γκούμπεριν το 1941.

Έκείνο που μένει ως συμπέρασμα της θλιβερής

12. Tajni dokumenti, 116.

13. Σχετικά με τον έγκληματία Φραγκισκανό Φιλίποβιτς - Μαϊστόροβιτς, καθώς και για το στρατόπεδο του Γιάσενοβατς βλέπε το όγκώδες έργο των D. R. Zivojinovic - D. V. Lucic, Varvarsvo u ime Hristovo. Prilozi za Magnum Crimen (Βαρβαρότητα στο όνομα του Χριστού. Προσθήκες στο Magnum Crimen), Βελιγράδι 1987, σελ. 662-675.

αυτῆς ἱστορίας εἶναι ὅτι ποτὲ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία τῆς Κροατίας δὲν ἀποκήρυξε τὴν αἰμοσταγὴ δράση τοῦ πλήθους τῶν κληρικῶν τῆς, καὶ δὲν τὸ ἐπραξε αὐτὸ οὔτε καὶ τὸ Βατικανό. Αὐτὴ ἡ ἀμετανόητη ἔνοχη σιγὴ ἀφήνει τὴ θύρα ἀνοιχτὴ γιὰ συνέχεια ἢ ἐπανάληψη αὐτῶν ποὺ συνέβηκαν. Πῶς νὰ ἀποθαρρυνθεῖ ἕνας κακοήθης γιὰ τέτοιου εἶδους δράση, ὅταν αὐτὴ δὲν ἔχει ἐπίσημα ἀποδοκιμαστεῖ, με συγκεκριμένα δεδομένα, ἀπὸ τὴν προϋσταμένη ἀρχή; Εἶναι φυσικὸ ἢ ψυχὴ τῶν ὀρθοδόξων Σέρβων, καὶ ὄχι μόνο αὐτῶν, νὰ ζεῖ καὶ πάλι σὲ κατάσταση φόβου γιὰ τὸ τί ἀκόμη μπορεῖ νὰ συμβεῖ. Εἶναι δύσκολο νὰ λησμονῆσει κανεὶς τὸ μόνιμα θλιμμένο ὕφος τοῦ καθηγητῆ τῆς Λειτουργικῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Βελιγραδίου, τοῦ ἀειμνήστου π. Λάζαρ Μίρκοβιτς, ὁ ὁποῖος, ἕνα παγωμένο πρωῖνὸ τοῦ 1942, μαζί με ἄλλους Σέρβους ποὺ ἀναζητοῦσαν δολοφονημένους συγγενεῖς τους, ἔσπαξε τὴν παγωμένη ἐπιφάνεια τοῦ ποταμοῦ Σαύου γιὰ νὰ ἀνασῶρει ἀπὸ ἐκεῖ τὸ νεκρὸ σῶμα τῆς ἀγαπημένης του κόρης, ποὺ τὴν εἶχαν σφραγίσαι οἱ Κροάτες. Ἀργότερα, ὡς δεῖγμα χριστιανικῆς λήθης καὶ συγχώρεσης, ὁ ὑπέροχος αὐτὸς ἄνθρωπος ἔγραψε τὸ λαμπρὸ ἔργο του γιὰ τὶς μικρογραφίες τῶν χειρογράφων ἀντιφωναρίων τῆς Μονῆς τῶν Φραγκισκανῶν τοῦ Ζάνταρ¹⁴. Εἶναι ἀλήθεια, καὶ πρέπει νὰ τονιστεῖ ἐδῶ, ὅτι ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Ζάγκρεμπ Στέπινιτς, παρὰ τὴν τεράστια εὐθύνη ποὺ δημιούργησε γι' αὐτὸν ἡ ἀρχικὴ συμπεριφορὰ του, τελικὰ καταδίκασε τὰ συμβάντα. Εἶναι ἐπίσης ἀλήθεια ὅτι ὁ ἐπίσκοπος Εἰρηναῖος Μπούλοβιτς, ἔχει δημόσια διακηρύξει ὅτι εἶναι ἔτοιμος νὰ καταδικάσει ὅποια-δήποτε ἐγκλήματα ἔχουν γίνει ἢ γίνονται ἀπὸ Σέρβους σὲ βάρους ἀθῶων ἀνθρώπων. Ἐκεῖνο ποὺ θὰ περιμένε κανεὶς νὰ ἀκούσει ἀπὸ τὰ χεῖλη τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Κροατίας ἀμέσως μετὰ τὸν πόλεμο θὰ ἦταν ἡ ταπεινὴ ὁμολογία ποὺ ἀκουγόταν στὰ κατανυκτικὰ Ἀποδείπνα τῶν Βενεδικτίνων, προτοῦ νὰ καταργηθεῖ ἡ λατινικὴ γλῶσσα: *Mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa*.

Ἐνα στοιχεῖο ποὺ δικαιολογημένα μᾶς φοβίζει εἶναι τὸ συνεχιζόμενο ἀντιβυζαντινὸ πνεῦμα, ποὺ κυριαρχεῖ στὴ σκέψη τῶν ἐκκλησιαστικῶν κύκλων τῆς Κροατίας, ἕνα πνεῦμα ἐχθρικὸ πρὸς τὴν Ὀρθοδοξία. Πρὶν ἀπὸ λίγα μόλις χρόνια διαπρεπῆς Κροάτης καθηγητῆς, πιστὸ τέκνο τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, μιλώντας στὸν ὑπογράφοντα με περιφρόνηση γιὰ τὴ Σερβικὴ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, τὴν ἀποκαλοῦσε *nacionalni klub*, δηλαδὴ «ἐθνικὴ λέσχη», λησμονώντας ἀναιδῶς τί ὑπῆρξε ἡ Κροατικὴ Ρωμαιοκαθο-

λικὴ Ἐκκλησία στὰ χρόνια 1941-1945. Ὅταν διαβάζει κάποιος ἀνακρινώσεις ὅπως αὐτὴ τῶν «ὑπευθύνων» τῆς Κροατίας, μέσα στὶς ὁποῖες ὑποφώσκει τόση ὑποκρισία καὶ περιφρόνηση γιὰ τὸν ἀδικημένο ἀλλόδοξο, ἀναρωτιέται ποῦ νὰ πῆγε ἄραγε ἐκεῖνο τὸ εἰρηνικὸ καὶ διαλλακτικὸ πνεῦμα ποὺ ἐπὶ δεκαετίες καλλιέργησαν σπουδαῖοι ρωμαιοκαθολικοὶ κληρικοὶ καὶ θεολόγοι. Ὅταν οἱ Κροάτες κληρικοὶ ἔβριζαν τὸ Βυζάντιο, ὁ ἀλησμόνητος ἰδρυτῆς τῆς Μονῆς τοῦ Chevetogne, ὁ π. Lambert Beauduin (1873-1960), προσπαθοῦσε νὰ μυήσει τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς στὸ πνεῦμα τῆς βυζαντινῆς παράδοσης, νὰ τοὺς κάνει νὰ τὴν κατανοήσουν καὶ νὰ τὴν ἀγαπήσουν¹⁵. Τὸν ἀκολούθησαν καὶ ἄλλοι στὸ ἔργο του (P. Dumont, F. Mercenier, O. Rousseau), οἱ ὁποῖοι, μαζί με ἐκείνους ἄλλων κύκλων ποὺ ἀκολούθησαν τὴν ἴδια σχεδὸν γραμμὴ (J. Daniélou, C. Dumont, Y. Congar κ.ά.), ἔκαναν γνωστὸ τὸν κόσμο τῆς Ὀρθοδοξίας στοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς τῆς Δύσης, μέσα σὲ ἕνα πνεῦμα συνδιαλλαγῆς, ἀλληλοκατανόησης καὶ εἰρήνης. Πῶς ὅμως νὰ προωθηθεῖ αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς εἰρήνης, ὅταν τροφοδοτεῖται με τόση διαστροφή τῆς ἀλήθειας καὶ ὑπονομεύεται τόσο πολὺ; Ἄλλὰ ἂς μὴ μείνουμε μόνο στοὺς Δυτικοευρωπαίους ρωμαιοκαθολικοὺς θεολόγους· νὰ σταματήσουμε στὸν ὑπέροχο ρωμαιοκαθολικὸ ἐπίσκοπο τοῦ Djakovo τῆς Κροατίας J. Strossmayer (1815-1905), τὸν ἰδρυτῆ τῆς Γιουγκοσλαβικῆς Ἀκαδημίας καὶ τοῦ Παν/μίου τοῦ Ζάγκρεμπ, ὁ ὁποῖος πίστευε στὴν ἐνότητα τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ στὴ συνύπαρξη ὅλων τῶν ἐθνοτήτων τῆς. Αὐτὸς πρέσβευε καὶ τὴν ἀνεξίθρησκαία, ἔχει μάλιστα παραμείνει παροιμιώδης ἢ φράση του ὅτι «κάθε ἀδελφὸς εἶναι ἀγαπητὸς, ἀδιάφορο σὲ τί θρησκεία ἀνήκει» (*brat je mio, ma koje vjere bio*). Παρόμοιες ιδέες εἶχε καὶ ὁ πατέρας τῆς νεότερης κροατικῆς ἱστοριογραφίας καὶ πολιτικός, ὁ Φρ. Ράτσκι (1828-1894)¹⁶. Εἶναι θλιβερὸ νὰ διαπιστώνουμε σήμερον ὅτι ὁ λόγος τῶν ἐνθερμων ἐργατῶν τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ πνεύματος τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης μπορεῖ νὰ ἀφήνει τόσο ἀσυγκίνητους τοὺς χριστιανοὺς τῆς ἐποχῆς μας. Τὸ ἀκήρατο Σῶμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δέχεται καὶ νέες πληγές, ὅμως «ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν».

15. Βλέπε σχετικὰ Dom L. Beauduin, *L'oeuvre des Moines Bénédictins d'Amay-sur-Meuse*, Λέγη 1937, L. Bouyer, Dom Lambert Beauduin. *Un homme d'Église*, Tournai 1964.

16. Βλέπε S. Barbaric, «J. Dj. Strossmajer», *Enciklopedija Jugoslavije*, τόμ. 8ος, σελ. 195-198, Μ. Λάσκαρι, *Τὸ Ἀνατολικὸν Ζήτημα. 1800-1923*, τόμ. 1ος, Θεσσαλονίκη 1948, σελ. 213-214. Πρὸβλ. E. Haumant, *La formation de la Yougoslavie (XVe-XXe s.)*, Παρίσι 1930, σελ. 360-368, καὶ G. C. Soulis, «Historical Studies in the Balkans in Modern Times», *The Balkans in Transition. Essays on the Development of Balkan Life and Politics since the Eighteenth Century*. Edited by Charles and Barbara Jelavich, Berkeley and Los Angeles 1963, σελ. 423.

14. L. Mirkovic, *Les miniatures des Antiphonaires et des Graduels du monastère de St. Francois d'Assise à Zadar*, Βελιγράδι 1977.

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ*

Συνήθως τονίζεται, εμφαντικά μάλιστα, ή επιστημονικότητα της πανεπιστημιακής θεολογίας με φανερό ή μάλιστα ή συγκαλυμμένη υποτίμηση της ποιμαντικής διακονίας της Έκκλησίας. Δεν είχε όμως άδικο ο Schleiermacher, όταν κατέτασε την Θεολογία μεταξύ των θετικών επιστημών λόγω του «πρακτικού σκοπού» της³⁶. Και από ορθόδοξο πλευράς έχει τονισθεί και επαρκώς διευκρινισθεί (π. Ι. Ρωμανίδης)³⁷ ή επιστημονικότητα και ο θετικός χαρακτήρας της ά-

τως Γέροντας μόνον ως πνευματικός, δηλαδή «πνευματοφόρος» (πρβλ. Α' Κορ. 2,15). 'Ο επιστήμων θεολόγος-διδάσκαλος (όταν είναι ορθόδοξος) εισάγει θεωρητικά στην παράδοση' ο ποιμαντικός «επιστήμων» θεολόγος - διδάσκαλος εντάσσει στις πρακτικές της παραδόσεως. Η ποιμαντική επιστήμη της Έκκλησίας, ως άσκητική θεραπευτική, είναι ουσιαστικά ιατρική - θεραπευτική επιστήμη, και χρησιμοποιεί την μέθοδο της καθαράς επιστήμης, την παρατήρηση και τὸ πείραμα. Η θέα της άκτιστης θείας δόξης είναι παρατήρηση επιστημονική, ενώ ή αυτοπαράδοση στη θεραπευτική άγωγή της Έκκλησίας ισοδυναμεί με τὸ πείραμα, διότι μπορεί να οδηγήσει στην έμπειρία των θεουμένων, τὴ θέωση. Η χρήση ιατρικών όρων πατερικά για την ποιμαντική διακονία της Έκκλησίας («ίατρος», «ιατρική θεραπεία», «ιατρείον πνευματικών» διὰ τὴν Έκκλησία) είναι ή επιβεβαίωση αὐτῆς της πραγματικότητος³⁸.

Τοῦ π. Γεωργίου Δ. Μεταλληνού
Δρος Θ. - Dr. Phil.
Ἀναπλ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

ληθούς θεολογικής λειτουργίας της Έκκλησίας, αλλά ως «άσκητικής θεραπευτικής» της ανθρώπινης υπάρξεως. Η εκκλησιαστική άγωγή του πιστού εξασφαλίζεται μέσω της «ποιμαντικής επιστήμης», με τὴν ένταξη του όλου ανθρώπου στην πνευματικότητα της Έκκλησίας, ως κοινωνίας Ἀγίων. Μία Θεολογική Σχολή, όπως και ή σχολική θεολογική παιδεία, δεν δημιουργεί Ἀγίους. Μπορούν όμως, αν μένουν στα παιδευτικά τους όρια, να προσανατολίζουν στην έμπειρία των Ἀγίων, πηγή της Θεολογίας, και τὴν μέθοδο θεραπείας - θεώσεως της ανθρώπινης υπάρξεως μέσα στην άγιαστική και θεουργική θεία Χάρη.

Θὰ μπορούσε στο σημείο αυτό να γίνει μιὰ σχηματική διάκριση: τὸ «τί» της πίστεως και παραδόσεως προσφέρεται με τὴν θεολογική παιδεία τὸ «πῶς» όμως τὸ παρέχει ή εκκλησιαστική άγωγή, ως άσκητική θεραπευτική διακονία. Τὸ «τί» μπορεί να γίνει υποκείμενο επιστημονικής έρεύνης τὸ «πῶς» όμως της σωτηρίας βιώνεται ως μετοχή στο μυστήριο της Έκκλησίας, ως ζωή, έμπειρία, πράξη. Η όρθή όμως διερεύνηση και προσφορὰ του «τί» μπορεί να οδηγήσει στην πλήρη («όλοτελή») και όρθή («έν ἀληθεία») ένταξη στο «πῶς». Ἄλλωστε, και τὸ «πῶς» της πίστεως προσφέρεται μὲν έμπειρικά, αλλά διδάσκεται και αυτό από τὸν ειδικό και «επιστήμονα» διδάσκαλο, τὸν έμπειρο Πνευματικό ή Γέροντα, που είναι όν-

Πολύ δὲ χρήσιμη για τὸ έργο τῶν Θεολογικών Σχολῶν και γενικά της θεολογικής παιδείας είναι ή υπενθύμιση, ότι ποιμαντική και δογματική θεολογία στην πατερική παράδοση ταυτίζονται, διότι προορισμός της δευτέρας είναι ή ένταξη στην πορεία θεώσεως, με προϋπόθεση τὴν θεραπευτική δύναμη και άποστολή του δόγματος (τὸ ορθόδοξο δόγμα εξασφαλίζει τὴν δυνατότητα της σωτηρίας - θεώσεως). Ἄλλὰ ἐδῶ ἀναδύεται πάλι ή σεπτή μορφή του Ἀγίου Φωτίου, ο οποίος όχι άπλῶς ως διανοούμενος, ἀλλ' ως θεούμενος - Ἅγιος τιμάται από τὴν Έκκλησία, φορεὺς δηλ. της «άνωθεν» γνώσεως και σοφίας³⁹. Ἐγινε «κανὼν ἀκριβέστατος» διὰ πάσης ἀρετῆς, «έν προσευχαίς και νηστείαις και ἀγρυπνίαις»⁴⁰, με τὴς ήσυχαστικές δηλαδή πρακτικές της εκκλησιαστικής παραδόσεως και όντως θεολογίας.

Ὁ ορθόδοξος θεολόγος, έρευνητής ή διδάσκαλος της επιστημονικής θεολογίας, (όφείλει να) είναι «θεολόγος» της εκκλησιαστικής παραδόσεως. Διαθέτει έσωτερικές - καρδιακές (όχι συναισθηματικές, αλλά υπαρξιακές) προϋποθέσεις, για να μπορεί να βλέπει «έν τῶν ένδον» τὸ υποκείμενό του. Είναι «ό έν πνεύματι Θεοῦ λαλῶν» (Α' Κορ. 12,3) διὰ της επιστήμης του. Τὸ έργο του είναι προέκταση του ποι-

* Συνέχεια ἐκ της σελ. 151 τοῦ ὑπ' ἀρ. 5 τεύχους.

36. Π. Ν. Τρεμπέλα, Ἐγκυκλοπαιδεία της Θεολογίας, ὄπ. π. σ. 137 ἐ.

37. π. Ι. Σ. Ρωμανίδου, Ρωμαῖοι ή Ρωμηοὶ Πατέρες της Έκκλησίας, τόμ. Α', Θεσσαλονίκη, 1984, σσ. 15 ἐ.έ. Πρβλ. ἀρχμ. Ἱεροθέου Βλάχου, Ὁρθόδοξη ψυχοθεραπεία, Ἐδεσσα 1986.

38. Κ. Δ. Μουρατίδου, Χριστοκεντρική Ποιμαντική έν τοῖς Ἀσκητικοῖς τοῦ Μ. Βασιλείου, Ἀθήνα 1969.

39. Ἰακ. 3,15 ἐ.

40. β' τροπ. δ' ᾠδῆς Κανόνος (Ὁρθρου).

μαντικού έργου της Έκκλησίας, και προσφέρει τὸν ἴδιο Χριστό, τὴν ἑνσαρκη Παναλήθεια, μὲ τὰ μέσα καὶ τὴ μέθοδο τῆς ἐπιστήμης του. Ἡ ἐπιστημονικὴ θεολογικὴ ἔρευνα εἶναι καθ' ἑαυτὴν μὲν «ἄπιστος»⁴¹, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν σημαίνει, ὅτι ὁ θεολόγος ἐρευνητὴς ἀποδεσμεύεται ἀπὸ τὴν πιστότητα στὴν ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ καὶ διακόπτει τὴν ζώσα σχέση μαζί της. Διότι τότε καταντᾷ ὁ ἴδιος ὁ θεολόγος «ἄπιστος», καὶ ἀπαλλάσσεται μὲν ἀπὸ ἐκκλησιαστικὲς δεσμεύσεις, δουλεύοντας ὅμως σὲ ἄλλα δεσμά, βαρύτερα καὶ ὀπωσθήποτε τυραννικά. Πολὺ ὀρθᾶ ὁ καθηγητὴς Σ. Ἀγουρίδης ἐπισημαίνει, ὅτι «ὁ συνδυασμὸς πίστεως καὶ θεολογικῆς ἐπιστήμης συνιστᾷ τὴν καθαρὸν θεολογίαν» καὶ ὅτι ἡ θεολογία εἶναι «μία ἀναγκαία ἔκφρασις» τῆς πίστεως⁴². Τὴν ὀρθὴν ἱεράρχηση πίστεως καὶ (θεολογικῆς) ἐπιστήμης ἐκφράζει καὶ ὁ Μ. Φῶτιος στὰ Ἀμφιλόχια του: «Εἰ νοῦς μὲν γραμμάτων, νοῦ δὲ ἡ θεία χάρις ἀσυγκρίτῳ μέτρῳ πλεονεκτεῖ, μηδὲν θαυμάζης, εἰ οἱ ἀπόστολοι, **τὸ πλέον καὶ μέγιστον** λαβόντες, τῶν ἐπὶ **τῷ ἐλαχίστῳ** μέγα φρονησάντων, ρητόρων, λέγω καὶ φιλοσόφων, κατὰ κράτος περιεγεγοντο»⁴³.

4. Δυναμικὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀγωγῆς στὴ θεολογικὴ παιδεία

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀγωγή, μὲ τὴν ἔμπνευση ὀρθοδόξου ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος καὶ ἠθους, ὄχι μόνον δὲν δυναστεύει τὴν ἐπιστημονικότητα τοῦ θεολογικοῦ ἔργου, ἀλλὰ τὴν ἐνισχύει καὶ πολλαπλῶς τὴν ὠφελεῖ. Διότι προσφέρει προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἀντικειμενικὴ κατανόηση καὶ ἐρμηνεία καὶ τῶν πηγῶν τῆς ἐπιστήμης μας καὶ ἀνακάλυψη τοῦ «ἀποθέτου κάλλους»⁴⁴ των, ποὺ μένει κρυμμένο σὸν μὴ ἔχοντα αὐτὲς τὶς προϋποθέσεις. Ἡ σπουδὴ τῶν περισσοτέρων μας σὲ μὴ ὀρθόδοξα περιβάλλοντα ἐπιβεβαιώνει αὐτὴ τὴ θέση. Ἦδη ὁ ἱ. Χρυσόστομος ἐπισημαίνει τὴν ἀνάγκη ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος γιὰ τὴν ὀρθὴν προσέγγιση τῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας: «Τοιαύτη γὰρ ἡ τῶν μυστηρίων ἡμῶν φύσις. Ἐτέρως γοῦν ἐγώ, καὶ ἕτερος ὁ ἄπιστος περὶ τούτων διακείμεθα. Ἀκούω ἐγώ, ὅτι ἔσταυρώθη ὁ Χριστός, καὶ τὴν φιλανθρωπίαν εὐθέως θαυμάζω· ἀκούει ἐκεῖνος, καὶ ἀσθένειαν νομίζει... Ἀκούων ἀνάστασιν ἐκεῖνος, μῦθον τὸ πρᾶγμά φησιν· ἐγὼ δὲ τὰς **διὰ τῶν πραγμάτων**

δεξάμενος ἀποδείξεις, προσκυνῶ τοῦ Θεοῦ τὴν οἰκονομίαν... Οἱ μὲν ἄπιστοι, καίτοι γε ἀκούοντες, οὐ δοκοῦσιν ἀκούειν· οἱ δὲ πιστοὶ τὴν διὰ τοῦ Πνεύματος ἔχοντες ἐμπειρίαν, ὁρῶσι τῶν ἐναποκειμένων τὴν δύναμιν»⁴⁵. «Τὴν δύναμιν τῶν ἐναποκειμένων» μόνον παραδοσιακὸς (ὄχι συντηρητικὸς) θεολόγος μπορεῖ νὰ διακρίνει.

Ἡ θεολογικὴ ἐπιστῆμη καὶ ἡ διδακτικὴ λειτουργία, ποὺ ἀπορρέει ἀπὸ αὐτὴν, δὲν εἰσάγουν στὴν ἔρευνα καὶ διδακτικὴ χρήση κειμένων ἐρήμην τῶν λόγων τῆς συντάξεώς των καὶ τῆς συνεχοῦς ἐκκλησιαστικῆς των χρήσεως. Οὔτε, ἐξ ἄλλου, ἡ ἀποδοχὴ τοῦ γράμματος τῶν κειμένων σημαίνει ὀρθοδοξία ἢ πιστότητα σ' αὐτὴν. Τὸ γράμμα προϋποθέτει καὶ ἐκφράζει μίαν ζωὴ, ἓνα τρόπο ὑπάρξεως, καὶ οἱ λεκτικοὶ ὄροι νοηματοδοτοῦνται ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν τῶν ὑπαρκτικῶν προϋποθέσεων τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Οἱ ὄροι λ.χ. ζωὴ, θάνατος, φῶς, δόξα, παράδεισος, κόλασις, πνευματικὸς κ.λπ. μόνον μέσα σ' αὐτὸ τὸ ὑπαρκτικὸ πλαίσιο βρίσκουν τὸ νόημά των. Ἡ ζωὴ ἐν Χριστῷ στὴν Ἐκκλησία παρέχει τὰ κατάλληλα κλειδιά καὶ κριτήρια γιὰ τὴν ἐρμηνευτικὴ προσέγγιση τῶν πηγῶν τῆς παραδόσεως. Ἡ διδασκαλία λ.χ. περὶ μυστηρίων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποδεσμευθεῖ σχολαστικὰ ἀπὸ τὶς προϋποθέσεις των, ὅπως βιώνονται στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ποιμαντικὴ τῆς πράξης.

Ἡ ἐκκλησιαστικότητα τοῦ θεολόγου περαιτέρω ἀποτρέπει συγχύσεις, ὅπως λ.χ. τὴν ταύτιση τῆς ἐπιστημονικῆς μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ γνώση καὶ τὴν ἀπόδοση στὴν ἐπιστῆμη σωτηριολογικῆς δυνάμεως (περίπτωση Βαρλαάμ Καλαβροῦ καὶ δυτικῆς μεταφυσικῆς). Ἡ διάκριση τῆς «ἄνω» καὶ «ἔξω» ἢ κοσμικῆς σοφίας, γνώσεως δηλαδὴ τοῦ Ἀκτίστου καὶ γνώσεως τοῦ κτιστοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν ὀργάνων τους (νοῦς/καρδιά γιὰ τὴν πρώτη καὶ λόγος ἢ διάνοια γιὰ τὴ δεύτερη) ἔχει ἀποτρέψει στὴν πατερικὴ παράδοση κάθε σύγκρουση «πίστεως καὶ γνώσεως». Ὁ ὀρθόδοξος πιστός, κατὰ τὸν π. Ἱ. Ρωμανίδη, γνωρίζει, ὅτι «ὁ διαλεκτικὸς στοχασμὸς οὐδέποτε δύναται νὰ γίνῃ πηγὴ ἀυθεντικῆς διδασκαλίας, ὡσὰν ἡ Ἐκκλησία... νὰ δύναται νὰ μετατρέψῃ τὴν ἔρευναν εἰς δόγμα. Ἡ ἀυθεντία διὰ τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν δὲν εἶναι τὰ γραπτὰ ρήματα τῆς Βίβλου καθ' ἑαυτὰ... ἀλλὰ μάλλον ὁ συγκεκριμένος ἀπόστολος, προφήτης καὶ ἅγιος, ὅστις δοξάζεται ἐν Χριστῷ καὶ ἐνοῦται, ἐν τῇ πείρᾳ ταύτῃ τῆς δόξης, μεθ' ὅλων τῶν φίλων τοῦ Χριστοῦ ὅλων τῶν ἐποχῶν»⁴⁶. (Συνεχίζεται)

41. Κ. Παπαπέτρου, Εἶναι ἡ Θεολογία ἐπιστῆμη; ὅπ. π. σ. 17.

42. Σ. Ἀγουρίδου, Τί εἶναι Θεολογία; ΕΚΚΛΗΣΙΑ 40 (1963) σ. 23,24.

43. PG. 101,945 C (Ἐρώτησις ΣΒ').

44. Πρὸβλ. Γρηγόριον Θεολόγον, PG. 36,156 C.

45. Ὁμιλία ζ' στὴν Α' Πρὸς Κορινθίους.

46. π. Ἱ. Ρωμανίδη, Κριτικὸς ἔλεγχος τῶν ἐφαρμογῶν..., ὅπ.π., σ. 425/26.

ΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ*

Έννοείται ότι στις εργασίες τής Συνόδου παρίστατο και ο επίσκοπος Λεύκης Νεόφυτος, αρχιγραμματέας τής Ίερᾶς Συνόδου.

Με βάση τὸ κατηγορητήριο οἱ υπόδικοι χωρίστηκαν σὲ δύο ομάδες. Στὴν πρώτη ομάδα κατατάχθηκαν οἱ μητροπολίτες Νευροκοπίου Ποιμῆν, Στάρας Ζαγόρας Παγκράτιος, Βράτζης Καλλίνικος καὶ Βελίκο Τυρνόβου Στέφανος καθὼς καὶ οἱ ἐπίσκοποι Προβάτας Ἀντώνιος καὶ Βελίκης Γα-

Τοῦ κ. ΔΗΜ. Β. ΓΟΝΗ

Ἀναπλ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

λακτίων (ἐκκλησιαστικοποινικὲς ὑποθέσεις ὑπ' ἀριθμ. 1, 2, 3, 4, 5 καὶ 61992)¹⁴⁰. Τὸ κατηγορητήριο σὲ βάρος τους εἶναι διπλό:

α) Παρέβησαν τὸν ὄρκο, τὸν ὁποῖο ἔδωσαν κατὰ τὴ χειροτονία τους σὲ ἐπίσκοπο, προκάλεσαν καὶ δημιούργησαν σχίσμα στὴν Ἐκκλησία τής Βουλγαρίας (ἄρθρο 188, παράγρ. 3 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη)¹⁴¹ κατὰ παράβαση τῶν κανόνων ιδ' καὶ ιε' τής Πρωτοδευτέρας Συνόδου τής Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη τής Ἐκκλησίας. Οἱ κανόνες ιδ' καὶ ιε' τής Πρωτοδευτέρας ἀναφέρονται στοὺς ἐπισκόπους ἢ τοὺς μητροπολίτες ἐκείνους ποὺ διακόπτουν τὴν κοινωνία μὲ τὸ μητροπολίτη ἢ τὸν πατριάρχη ἀντίστοιχα καὶ δὲν μνημονεύουν τὸ ὄνομά του στὴ θεία Λειτουργία μὲ τὴν πρόφαση ὅτι διέπραξε κάποιον ἐκκλησιαστικὸ ἔγκλημα, χωρὶς νὰ ἀναμένουν τὴν ἐκδίκαση τής ὑποθέσεως ἐνώπιον τοῦ ἀρμόδιου ὀργάνου¹⁴². Τὸ ἄρθρο 7 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη ἀναφέρεται στὴ σχέση μητροπολιτῶν πρὸς τὸν Πατριάρχη καὶ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο: «Ὅλοι οἱ ἐπαρχιοῦχοι ἀρχιερεῖς τής Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τής Βουλγαρίας βρῖσκονται κανονικῶς ὑπὸ τὴν ἄμεση δικαιοδοσία καὶ ἐποπτεία τής Ἱερᾶς Συνόδου, ἀπὸ τὴν ὁποία λαμβάνουν τὴ χειροτονία τους καὶ πρὸς τὴν ὁποία ἀναφέρονται ἀπ' εὐθείας.

Κατὰ τὴ θεία Λειτουργία μνημονεύουν τὸ ὄνομα τοῦ Πατριάρχη καὶ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο, ἐνῶ σὲ περίπτωσιν χηρείας τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου μνημονεύουν μόνο τὴν Ἱερὰ Σύνοδο»¹⁴³.

* Συνέχεια ἐκ τής σελ. 321 τοῦ ὑπ' ἀρ. 9 τεύχους.

140. Βλ. ὑπ' ἀριθμ. 152/25.7.1992 ἔγγραφο τής Ἱερᾶς Συνόδου.

141. Καταστατικὸς Χάρτης, σ. 375.

142. Ἀ. Σ. Ἀλιβιζάτου, Οἱ ἱεροὶ Κανόνες, σσ. 316-317.

143. Καταστατικὸς Χάρτης, σ. 330.

Τὸ πρῶτο δηλαδὴ παράπτωμα τῶν ὑποδίκων ἦταν ἡ ἀναιτιολόγητη ἀπόσχιση τους ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία καὶ ἡ μὴ μνημόνευση τοῦ πατριάρχη Μαξίμου καὶ τής Ἱερᾶς Συνόδου, ποὺ σημαίνει διακοπὴ τής κοινωνίας μὲ τὴν Ἐκκλησία.

β) Ἐλαβαν μέρος στὴ χειροτονία σὲ ἐπίσκοπο τοῦ ἱερομονάχου Χριστοφόρου Σάμπεβ κατὰ παράβαση τῶν κανόνων δ' τής Α' Οἰκουμενικῆς, ιθ' καὶ κγ' τής Ἀντιοχείας, ιβ' τής Λαοδικείας καὶ τῶν ἄρθρων 43, 108 (παράγρ. 4 καὶ 14) καὶ 111 (παράγρ. 7) τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη τής Ἐκκλησίας τής Βουλγαρίας.

Κατὰ τοὺς κανόνες δ' τής Α' Οἰκουμενικῆς καὶ ιθ' τής Ἀντιοχείας ἡ χειροτονία καὶ ἡ ἐγκατάσταση τοῦ ἐπισκόπου πρέπει νὰ τελεῖται ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐπισκόπους τής ἐπαρχίας καὶ τὸν Πρῶτο (μητροπολίτη - πατριάρχη) ἀπαραίτητα. Ἄν αὐτὸ εἶναι ἀδύνατο, τότε μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀπὸ τοὺς περισσοτέρους ἢ τουλάχιστον ἀπὸ τρεῖς ἐπισκόπους, ἀλλὰ οἱ χειροτονοῦντες πρέπει νὰ ἔχουν συμφῆφος καὶ τοὺς ὑπόλοιπους¹⁴⁴. Ὁ ιβ' κανὼνας τής Λαοδικείας ἔχει γενικότερο περιεχόμενο, ἀφοῦ προβλέπει ὅτι οἱ ἐπίσκοποι καθίστανται ἀπὸ τοὺς μητροπολίτες καὶ τοὺς πέριξ ἐπισκόπους¹⁴⁵. Ὁ κγ' κανὼνας τής Ἀντιοχείας δὲν γνωρίζω ἂν ἔχει θέση στὴν παρούσα συνάφεια, ἀφοῦ καταδικάζει τὴ συνήθεια ὁ ἐπίσκοπος νὰ δρίζει διάδοχό του στὴν ἐπισκοπή¹⁴⁶. Ἐκτὸς ἂν μπορεῖ κανεὶς νὰ ἀποδείξει ὅτι οἱ στασιαστὲς μητροπολίτες ἐξέλεξαν καὶ χειροτόνησαν ἐπίσκοπο τὸν Χριστοφόρο Σάμπεβ μὲ τὴν πρόθεση νὰ τοὺς διαδεχθεῖ ἢ νὰ διαδεχθεῖ κάποιον ἀπ' αὐτοὺς.

Τὰ μνημονευόμενα ἄρθρα τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη κατοχυρώνουν τὸ ἀποκλειστικὸ δικαίωμα τής Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Πατριάρχη νὰ ἐκλέγει καὶ νὰ χειροτονεῖ ἐπισκόπους καὶ μητροπολίτες. Κατὰ τὸ ἄρθρο 43, «Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος σὲ

144. Ἀ. Σ. Ἀλιβιζάτου, Οἱ ἱεροὶ Κανόνες, σσ. 27, 178.

145. Ἀ. Σ. Ἀλιβιζάτου, Οἱ ἱεροὶ Κανόνες, σ.199.

146. Ἀ. Σ. Ἀλιβιζάτου, Οἱ ἱεροὶ Κανόνες, σσ. 179-180. Τὸ κείμενο τοῦ κανόνα ἔχει ὡς ἐξῆς: «Ἐπίσκοπον μὴ ἐξεῖναι ἀντ' αὐτοῦ καθιστᾶν ἕτερον ἑαυτοῦ διάδοχον, κἂν πρὸς τὴ τελευταίη τοῦ βίου τυγχάνῃ· εἰ δὲ τι, τοιοῦτον γίνωιτο, ἄκυρον εἶναι τὴν κατάστασιν. Φυλάττεσθαι δὲ τὸν θεσμὸν τὸν ἐκκλησιαστικὸν περιέχοντα, μὴ δεῖν ἄλλως γίνεσθαι ἐπίσκοπον, ἢ μετὰ συνόδου καὶ επικρίσεως ἐπισκόπων, τῶν μετὰ τὴν κοίμησιν τοῦ ἀναπαυσαμένου τὴν ἐξουσίαν ἐχόντων τοῦ προάγεσθαι τὸν ἄξιον». Φαίνεται ὅτι τὸ Συνοδικὸ Δικαστήριον παρέπεμψε στὸν κανόνα αὐτὸν, ἔχοντας ὑπ' ὄψιν μόνο τὴ φράση «φυλάττεσθαι δὲ τὸν θεσμὸν τὸν ἐκκλησιαστικὸν περιέχοντα, μὴ δεῖν ἄλλως γίνεσθαι ἐπίσκοπον, ἢ μετὰ συνόδου καὶ επικρίσεως ἐπισκόπων», ἡ ὁποία ἀναφέρεται στὴν κανονικὴ ἐκλογή ἐπισκόπου ἀπὸ Σύνοδο.

πλήρη σύνθεση όρίζει τὰ πρόσωπα πού είναι άξια για τὸ άρχιερατικό άξίωμα»¹⁴⁷, ενῶ κατά τὸ άρθρο 108 (παράγρ. 4) «χειροτονεί επισκόπους και διενεργεί κανονική έκλογή μητροπολιτῶν», άφου φυσικά ή ίδια «συντάσσει πίνακα τῶν άξίων προς άρχιερατικό άξίωμα» (παράγρ. 14)¹⁴⁸. Τέλος ὁ πατριάρχης μεταξὺ τῶν άλλων έχει τήν άρμοδιότητα νά «χειροτονεί μαζί με τήν 'Ιερά Σύνοδο τῆς 'Ιεραρχίας επισκόπους τῆς Βουλγαρικής 'Εκκλησίας»¹⁴⁹.

Συμπερασματικά, τὸ δεύτερο παράπτωμα τῶν στασιαστῶν μητροπολιτῶν και επισκόπων είναι ὅτι σφετερίστηκαν άποκλειστικό δικαίωμα τῆς 'Ιεραρχίας Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς Βουλγαρίας και τοῦ Πατριάρχου και προχώρησαν στην έκλογή και χειροτονία νέου επισκόπου. Τὸ παράπτωμα αυτό λαμβάνει ευρύτερες διαστάσεις, αν ληφθεῖ ὑπ' ὄψη ὅτι οἱ ιεροὶ Κανόνες άπαιτοῦν ή έκλογή τοῦ επισκόπου νά γίνεται από όλα τὰ μέλη τῆς 'Ιεραρχίας Συνόδου τῆς κάθε τοπικῆς 'Εκκλησίας και μάλιστα με τήν παρουσία τοῦ Πρώτου. Και ὁ Καταστατικός Χάρτης τῆς 'Εκκλησίας τῆς Βουλγαρίας συμφωνεί κατά πάντα με τοὺς Κανόνες τῆς 'Εκκλησίας. Οἱ στασιαστὲς μητροπολίτες και επίσκοποι άποτελοῦν ισχνή μειοψηφία τῶν επισκόπων τῆς Βουλγαρικῆς 'Εκκλησίας, άφου ἐπὶ συνόλου 24 ἐν ενεργεία μητροπολιτῶν και επισκόπων αυτοὶ συγκροτοῦν σύνοδο με 6 μόνο μητροπολίτες και επίσκοπους¹⁵⁰.

'Εξ αἰτίας τῶν άνωτέρω και με βάση τὸ άρθρο 189, 12, τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη¹⁵¹ τῆς 'Εκκλησίας τῆς Βουλγαρίας ή «'Αρχιερατική Σύνοδος» επέβαλε στοὺς άνωτέρω ποινή καθαιρέσεως, χωρὶς άφορισμό. 'Ολες οἱ ιεροτελεστιές, τὶς ὁποῖες θά τολμοῦσαν νά τελέσουν οἱ καθηρημένοι, είναι άνυπόστατες, οἱ χειροτονίες χωρὶς χάρη και οἱ διοικητικὲς εντολὲς άκυρες. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι και οἱ ἔξι άρχιερεῖς μετά τήν καθαιρέσή τους ἐπανέρχονται στην τάξη τῶν λαϊκῶν¹⁵².

147. Καταστατικός Χάρτης, σ. 338.

148. Καταστατικός Χάρτης, σσ. 350, 351.

149. Καταστατικός Χάρτης, άρθρο 111, παράγρ. 7, σ. 354.

150. Στὸν αριθμὸ αυτό δὲν συμπεριλαμβάνεται ὁ Χριστοφόρος Σάμπεβ. 'Η διορισμένη Σύνοδος έχει ἤδη προχωρήσει σὲ έκλογὲς και χειροτονίες άρχιετῶν νέων τιπουλαριῶν επισκόπων. 'Αλλά γι' αὐτοὺς θά ὁμιλήσουμε ἐκτενῶς στην οικεία θέση.

151. Καταστατικός Χάρτης, σ. 376.

152. Ν. Μίλας, Τὸ 'Εκκλησιαστικὸν Δίκαιον, σσ. 718-719. Τὸ άνωτέρω δὲν ισχύει για τήν ἐκκλησιαστική δικαιοσύνη τῆς 'Ελλάδος, ὅπως και σὲ άλλες 'Ορθόδοξες 'Εκκλησίες, άφου ή κρατοῦσα γνώμη είναι ὅτι ή μοναχική ιδιότητα είναι ανεξάλειπτη. Συνεπῶς, αν σὲ κάποιον κληρικὸ πού εἶχε καρεῖ μοναχὸς ἐπιβληθεῖ από ἐκκλησιαστικὸ δικαστήριο ή ποινή τῆς καθαιρέσεως, τότε ὁ καταδικασθεὶς ἐπανέρχεται στην τάξη στην ὁποία ἀνήκε πρὶν από τὴ χειροτονία του (στην τάξη τῶν μοναχῶν).

Στὴ δεύτερη ομάδα τῶν ὑποδίκων κατετάγη άποκλειστικά και μόνο ὁ ιερομόναχος Χριστοφόρος Σάμπεβ (Hristo Petrov Sabev), ὁ ὁποῖος τὴν 26η Μαΐου 1992 χειροτονήθηκε από τὴ διορισμένη Σύνοδο τιτουλάριος επίσκοπος Μακαριουπόλεως (ἐκκλησιαστικοποινική ὑπόθεση ὑπ' αριθμ. 71992)¹⁵³. Τὸ Συνοδικὸ Δικαστήριο διαχωρίζει τὸν Χριστοφόρο από τοὺς άρχιερεῖς, γιατί θεωρεῖ ὅτι αὐτὸς ὑπέπεσε σὲ περισσότερα παραπτώματα ἀπ' ὅ,τι οἱ μητροπολίτες και οἱ επίσκοποι. Τὸν κατηγορεῖ ὅτι παρέβη τὶς διατάξεις τῶν κανόνων Σ', λα', νε' και πα' τῶν άγιῶν 'Αποστόλων, ιη' τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς, ιγ' και ιε' τῆς Πρωτοδευτέρας και τὰ άρθρα 187 και 188, παράγρ. 3, 6, 7, 10, 11, 13, 14, 16, 18, και 19 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη τῆς 'Εκκλησίας τῆς Βουλγαρίας. Πλέον συγκεκριμένα τοῦ προσάπτει τὶς ἐξῆς κατηγορίες:

α) 'Οτι ανέλαβε κοσμικὲς φροντίδες και δημόσια αξιώματα, αν και είναι κληρικὸς τῆς 'Εκκλησίας τῆς Βουλγαρίας (ς' και πα' 'Αποστόλων)¹⁵⁴. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Χριστοφόρος, αν και εἶχε τὴν ιδιότητα τοῦ ιερομονάχου, ἔγινε άρχηγὸς πολιτικοῦ κόμματος, αντιπρόεδρος τοῦ κόμματος τῆς 'Ενώσεως Δημοκρατικῶν Δυνάμεων, βουλευτῆς, Πρόεδρος τῆς 'Επιτροπῆς Θρησκευμάτων για τὴν κάθαρση τῆς 'Εκκλησίας κ.ά.

β) 'Οτι ὑπέπεσε στὸ παράπτωμα τῆς τυρείας, φατρίας και συνωμοσίας (ιη' τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς)¹⁵⁵.

γ) 'Οτι ἐξύβρισε επίσκοπους τῆς 'Εκκλησίας τῆς Βουλγαρίας (νε' 'Αποστόλων)¹⁵⁶.

δ) 'Οτι ἐπῆξε ἔτερο θυσιαστήριο και δημιούργησε σχίσμα (λα' 'Αποστόλων, ιγ' και ιε' Πρωτοδευτέρας)¹⁵⁷. Χωρὶς ὑπερβολὴ πίσω από τὸ σχίσμα στην 'Εκκλησία τῆς Βουλγαρίας κρύβεται κυρίως ὁ Χριστοφόρος, άλλοτε ὡς ἠθικὸς αὐτουργὸς και άλλοτε ὡς πρωταγωνιστῆς.

Τὸ μέγεθος και τὴν ἔκταση τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐγκλημάτων τοῦ Χριστοφόρου παρίσταται με τὴν παραπομπή στὸ άρθρο 188 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη. 'Από τὸν πρωταγωνιστῆ τῆς «καθάρσεως» διαπράχθηκαν τὸ λιγότερο 10 ἐκκλησιαστικὰ παραπτώματα, ἤτοι:

(Συνεχίζεται)

153. Βλ. ὑπ' αριθμ. 159/25.7.1992 ἔγγραφο τῆς 'Ιεραρχίας Συνόδου (άπόφαση καταδίκης Χριστοφόρου).

154. 'Α. Σ. 'Αλιβιζάτου, Οἱ ιεροὶ Κανόνες, σσ. 138, 154.

155. 'Α. Σ. 'Αλιβιζάτου, Οἱ ιεροὶ Κανόνες, σ. 55.

156. 'Α. Σ. 'Αλιβιζάτου, Οἱ ιεροὶ Κανόνες, σ. 149.

157. 'Α. Σ. 'Αλιβιζάτου, Οἱ ιεροὶ Κανόνες, σσ. 143, 315-316, 316-317.

26η Ιουνίου: παγκόσμια ημέρα κατά των ναρκωτικών

ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΗΜΕΡΑ*

ΠΩΣ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΝΑ ΣΥΜΒΑΛΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΩΝ

Εισήγηση π. Β. Θεοδοίου,
θεολόγου-παιδοψυχιάτρου.

Το πρόβλημα των ναρκωτικών, σύνθετο και πολύπλοκο, δεν θα ήταν δυνατόν παρά να απαιτή και την συμμετοχή της Έκκλησίας στην αντιμετώπισή του. Διότι αυτή είναι ο φορέας της αληθινής ζωής σε αντιδιαστολή με την άπλη έπιβίωση. Και το πνευματικό όπλοστάσιό της είναι περισσότερο από κάθε τι άλλο σε θέση να θωρακίση τον άνθρωπο απέναντι στα ναρκωτικά και να τον εντάξει στην κοινότητα. Άς μη θεωρηθί αυθαίρετη αυτή η διατύπωση, αλλά άς συνδεθί με την κεντρική ιδιότητα της Έκκλησίας ως κοινωνίας.

Πράγματι, το πρώτο και βασικότερο στοιχείο της εκκλησιαστικής προσφοράς στην επανένταξη των εξαρτημένων είναι άπλά και μόνο ή ύπαρξη και λειτουργία της Έκκλησίας, να είναι ή Έκκλησία αυτό που μπορεί και πρέπει να είναι. Δεν πρόκειται εδώ για περιττή ταυτολογία, διότι άπλούστατα τις περισσότερες φορές δεν ισχύει. Είναι ζητούμενη αυτή η κατάσταση. Η Έκκλησία από την φύση της πορεύεται σαρκώνοντας το θεϊκό, το άληθινό, το άγιο, μέσα στον κόσμο. Έτσι της μένει να το προσεγγίσει συνεχώς χωρίς ποτέ να το κατακτά έντελώς. Από την έπιδραση δέ των ιστορικών συνθηκών δυνατόν να το έπιτυγχανί περισσότερο ή λιγότερο και έπ' αυτού όφείλει διαρκώς να άσκηί την αυτοκριτική της. Μία αυτοκριτική ή όποια, στο συγκεκριμένο θέμα, έπιβάλλεται να έστιασθί στο έρώτημα σε ποίο βαθμό ή Έκκλησία μας σήμερα πραγματώνει το συγκλονιστικό γεγονός της θεανθρώπινης κοινωνίας, της σχέσεως δηλαδή άποδοχής, κατανόησεως, ταπεινώσεως, με άλλα λόγια άγάπης. Αυτής της τόσο κακοποιημένης έννοιας όσο και άπολύτως άπαραίτητης σε κάθε ανθρώπινη ψυχή.

Η άποψη μου, λοιπόν, είναι ότι θεμελιώδη προϋπόθεση για την επανένταξη των εξαρτημένων άποτελεί ή ύπαρξη μίας ζωντανής εκκλησιαστικής κοινότητας ή όποια άγκαλιάζει τους ανθρώπους με άγάπη, όποιο και να είναι το πρόβλημά τους ή ή παθολογία τους. Που τους ύποδέχεται άποτεινόμενη στο μοναδι-

κό τους πρόσωπο και όχι στην άνωνυμία μίας άκόμη μονάδας. Που δεν τους δακτυλοδείχνει («ό τοξικομανής» ή «ό πρώην τοξικομανής») έπισκιαζοντας τα άλλα τους γνωρίσματα και συντελώντας στην άπομόνωσή τους, αλλά που, διαφυλάσσοντας την προσωπική τους άξιοπρέπεια, τους ξεναγεί στον τρόπο ζωής που λέγεται Όρθόδοξη Έκκλησία, ώστε να πάρουν από αυτήν ό,τι θέλουν στην φάση που το χρειάζονται.

Μετά από τα παραπάνω, χωρίς τα όποια δεν έχουν νόημα τα ύπόλοιπα, μπορούμε να εξετάσουμε περισσότερο πρακτικά και οργανωτικά μέτρα:

Κατ' άρχην όφείλουμε να μη λησιμονούμε ότι ζούμε σε μία έποχή και μία κοινωνία στις όποιες διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο ή έκπαίδευση. Η άπόκτηση συγκεκριμένων γνώσεων και δεξιοτήτων καθιστά τους έπαγγελματίες περισσότερο άποτελεσματικούς. Αντιλαμβανόμαστε, λοιπόν, ότι τα γνωρίσματα και οι ιδιαιτερότητες της χρήσεως ναρκωτικών (κοινωνικοί παράγοντες, ψυχολογική προδιάθεση, σχέσεις στην οικογένεια) χρειάζεται να γίνουν κτήμα των στελεχών της Έκκλησίας, κληρικών και λαϊκών, ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις άνάγκες των συγκεκριμένων άτομων. Θεωρώ δέ πώς ή έκπαίδευση αυτή πρέπει να έχη διπλό χαρακτήρα: Βασικά στοιχεία κοινωνικής και ψυχολογικής θεωρήσεως του φαινομένου των ναρκωτικών στην προπτυχιακή έκπαίδευση των θεολογικών Σχολών, συστηματικότερη έμβάθυνση στα ως άνω ζητήματα από έπιλεγμένα στελέχη που θα άποτελέσουν την κύρια δύναμη κρούσεως της Έκκλησίας στο θέμα αυτό. Αυτοί οι κληρικοί και λαϊκοί θα είναι άρχικά συγκεκριμένοι κατά Μητρόπολη, με στόχο άργότερα όλες οι μεγάλες ένορίες των πόλεων τουλάχιστον να άποκτήσουν ένα στέλεχος εξειδικευμένο, που θα άσχολείται με τα ναρκωτικά.

Τα στελέχη αυτά δεν θα άποτελούν μόνο ένα σώμα συσκέψεων. Έργο τους θα είναι ή συνεργασία με τα κέντρα άπεξαρτήσεως και τις άνοικτές θεραπευτικές κοινότητες. Έκει, λίγο πριν την έξοδο του χρήστη και μόνο έφ' όσον το έπιθυμεί και ό ίδιος (για να διαφυλάσσεται το ιατρικό άπόρρητο) θα συναντάται με το στέλεχος της περιφερείας διαμονής του, ξεκινώντας έτσι μία συνεργασία που θα διαρκέση άρκετά μετά την έξοδό του. Το στέλεχος θα άποτελεί τον σύνδεσμο του πρώην χρήστη με την ένορία του και με άλλες δραστηριότητες της Μητροπόλεως στις ό-

* Συνέχεια εκ της σελ. 327 του ύπ' άρ. 9 τεύχους.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Έπι τοίς Όνομαστηρίοις του Σεπτου Οίκουμενικού Πατριάρχου

Έπι τοίς κατά την 11ην Ιουνίου Όνομαστηρίοις της Α. Θ. Παναγιότητος, του Οίκουμενικού Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου κατέφθασαν είς τὸ Οίκουμενικόν Πατριαρχεῖον ἀναρίθμητοι ἐπιστολικά, τηλεγραφικά, τηλεφωνικά καὶ τηλετυπικά (διὰ του FAX) εὐχαὶ ἐκ μέρους Προκαθημένων, ἡγετικῶν στελεχῶν καὶ μελῶν πασῶν τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἐκ μέρους τῆς παντοειδούς Ἡγεσίας ὁλοκλήρου του κόσμου, αἵτινες κατοπιρίζουν καὶ τὴν μεγάλην ἐκτίμησιν καὶ τὸν βαθύτατον σεβασμὸν πρὸς τὸν Προκαθημένον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βασιλευούσης τῶν πόλεων.

Μετὰ πάντων τούτων συννεοὶ τὰς εὐχὰς του καὶ ὁλοκλήρον τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα του Κλήρου καὶ του λαοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εὐχόμενον ἐγκαρδίως, ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς δωρήται τῷ Παναγιωτάτῳ ὑγείαν, εὐλογίαν, φωτισμὸν καὶ θεῖαν δύναμιν, ἵνα Οὗτος ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὡς πεφωτισμένος οἰακοστρόφος κρατῆ εἰς τὰς σπιβαράς καὶ ἐπιδεξιάς χειρὸς Αὐτοῦ τὸ πηδάλιον του ἐν τῇ καθ' ὄλου Ὁρ-

θοδοξία Πρώτου τῆ τάξει Πατριαρχείου καὶ κατευθύνῃ τὸ σκάφος Αὐτῆς πρὸς τὸν λιμένα τῆς ἐν παντὶ πανορθοδόξου ἐνότητος, πρὸς δόξαν τῆς Ἁγίας Μεγάλης του Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ πρὸς εὐκολωτέραν διάνοξιν τῆς ὁδοῦ τῆς παγχριστιανικῆς συμφιλίωσης καὶ κοινῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἀνακαινιστικῆς μαρτυρίας τῶν Ἐκκλησιῶν.

Διατύπωσης ἀγαθῶν προθέσεων

Τὴν 2αν Ἀπριλίου 1993 ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β' εἶχεν ἰδιαιτέραν συνομιλίαν μετὰ τῆς σταλείσης εἰς αὐτὸν ἐκ μέρους του Μακ. Πατριάρχου Σερβίας κ. Παύλου Σερβικῆς - Ὁρθοδόξου ἀντιπροσωπείας ἐκ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Μπάτσικας κ. Εἰρηναίου (Μπούλοβιτς) καὶ Μαυροβουνίου καὶ Παραθαλασσίας κ. Ἀμφιλοχίου (Ράντοβιτς). Ἐν τῷ ἐκδοθέντι μετὰ τὴν συνομιλίαν ἐπισήμῳ Ἀνακοινωθέντι ὑπεγραμμίσθη ἡ ἀνάγκη τῆς συμφιλίωσης τῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς καὶ ἐτονίσθη: «Οἱ ποιμένες τῶν Ἐκκλησιῶν ἔχουν μεγάλην εὐθύνην ἐναντι τῶν πιστῶν των καὶ ὁλοκλήρου του λαοῦ». Ἐξ ἄλλου, ὡς ἀναφέρει ἡ ἐφημερὶς «L' Osservatore Romano», ἐν τῷ αὐτῷ Ἀνακοινωθέντι ἀναφέρεται, ὅτι ἀμφότεραι αἰ

ποῖες θὰ συμμετέχῃ ὅταν τὸ ἐπιθυμῇ. Στόχος αὐτοῦ του σχήματος (πού, φυσικά, δὲν διεκδικεῖ ἀποκλειστικότητα) εἶναι ἡ συμπαράσταση στὸν πρῶην χρήστη μετὰ τὴν λήξιν του θεραπευτικῶν σχήματος καὶ ἡ σύνδεσή του μετὰ τὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς ποιμένες τῆς, τοὺς λαϊκοὺς, τὶς δραστηριότητες, ἔτσι ὥστε νὰ γνωριστῇ καλύτερα μετὰ τὸ μήνυμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ ἐνταχθῇ φυσικώτερα στὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινότητα. Ἐνδέχεται, ἐπίσης, νὰ ἀπαιτηθῇ ἡ θέσπιση μόνιμων θέσεων κοινωνικῶν λειτουργῶν εἰδικευμένων στὸ θέμα κατὰ Μητρόπολη, ὥστε νὰ καταστῇ ἀρτιότερο τὸ δίκτυο παροχῆς ὑπηρεσιῶν.

Σοβαρὸ ζήτημα γιὰ τὸν ἐπανεντασσόμενο πρῶην χρήστη συνιστᾷ ἡ ἐξεύρεση ἐργασίας. Ἡ μακρόχρονη ἐπαφή του μετὰ τοξικὰς οὐσίες ἀποδιοργάνωσε τὴν ἐργασιακὴ του κατάσταση, ἴσως δὲ καὶ ἐμπόδισε τὴν ἐπαγγελματικὴ του ἐκπαίδευσιν. Ἐδῶ χρειάζεται ἐπίσης ἡ ἀρωγὴ τῆς Ἐκκλησίας μετὰ εὐελιξία ὥστε νὰ προωθηθοῦν ὅλοι αὐτοὶ οἱ τομεῖς ἴσως καὶ ἡ ἀπασχόλησιν μέσα σὲ δραστηριότητες τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἀποτελῇ προσωρινὴ καὶ ἐνίστε μόνιμη λύση.

Τέλος, πιστεύω ὅτι ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἐνοριακὸ καὶ ἐπισκοπικὸ ἐπίπεδο ἀναφορᾶς ἀπαιτεῖται καὶ ἕνας κεντρικώτερος φορέας (τουλάχιστον γιὰ τὴν Ἀθῆνα

καὶ τὴν Θεσσαλονίκη) ὑπὸ τὴν μορφὴ συμβουλευτικῶν ψυχιατρικῶν σταθμῶν γιὰ νέους, πού θὰ ἀνήκῃ στὴν Ἐκκλησία. Ἡ ἀποστολὴ του θὰ εἶναι, βεβαίως, εὐρεία, ἀλλὰ στὸ πρόβλημά μας θὰ προσφέρῃ τὴν ἐπιέγουσα ψυχιατρικὴ κάλυψιν καὶ ψυχολογικὴ βοήθεια στοὺς πρῶην χρήστες. Διότι δὲν θὰ πρέπει νὰ λησμονοῦμε τὴν ἐκάστοτε ὑποκείμενη ψυχοπαθολογία καὶ τὶς κρίσεις τὶς ὁποῖες ἐνδέχεται νὰ προκαλέσῃ. Εἶναι αὐτὲς οἱ κρίσεις (μαζὶ μετὰ τὴν ἀπουσία κοινωνικῆς στηριξέως) πού συμβάλλουν στὴν πρόκλησιν ὑποτροπῶν. Γι' αὐτὸ χρειάζεται ἕνα σημεῖο ἀναφορᾶς πού θὰ εἶναι ἰδεῶδες νὰ διαθέτῃ καὶ μία ἐνδιάμεσιν μορφὴ προσωρινῆς φιλοξενίας (ξενώνα), ὥστε νὰ ἀποφεύγονται νοσηλεῖες ὅταν αὐτὸ εἶναι δυνατόν. Ἄλλωστε στὸν ξενώνα αὐτὸν θὰ φιλοξενοῦνται προσωρινὰ πρῶην χρήστες στὴν ἀρχὴ τῆς ἐπανεντάξεως, ἂν ἡ παραμονὴ στὴν οἰκογένεια ἀντενδείκνυται.

Συμπερασματικά, θὰ ἤθελα νὰ τονίσω ὅτι, πέρα ἀπὸ τὰ (ἀναπόδραστα κατ' ἐμὲ) πρακτικὰ μέτρα, φρονῶ πὼς ἡ ἀριστη ἐπανένταξιν του ἐξαρτημένου ἀτόμου στὴν κοινωνία συνεπάγεται ἐπανένταξίν του (ἢ ἐνταξίν του) στὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ ἐνταξίν τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸν ἴδιο στὴν ζωὴ του. Εὐχαριστῶ.

(Τέλος)

πλευραὶ συμφωνοῦν εἰς τὸ ὅτι «ὁ καθ' ἑαυτὸν οὐδέποτε διακοπείσθε διάλογος μεταξύ τῆς Καθολικῆς καὶ τῆς Σερβικῆς - Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρέπει ἐπὶ ὄλων τῶν ἐπιπέδων νὰ ἐντατικοποιηθῆ, ἵνα εὐρεθοῦν νέαι δυνατότητες καὶ ὁδοὶ τῆς συνεργασίας διὰ μίαν κοινὴν χριστιανικὴν μαρτυρίαν». Ἐκτὸς τούτου ἐκφράζεται ἡ εὐχή, ὅπως «τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου οὐδέποτε παύσῃ νὰ ὁμιλῇ πρὸς τὰς Ἐκκλησίας, ἵνα αὐταὶ εἶναι φῶς καὶ ζύμη τῆς ἐνότητος ἐν τῷ κόσμῳ, ὁ ὁποῖος κατατρύχεται ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς διαίρεσως καὶ τοῦ πολέμου».

Εὐχόμεθα, ὅπως αἱ ἐκφραζόμεναι ἐν τῷ Ἀνακοινωθέντι τούτῳ ἀγαθαὶ προθέσεις τοῦ Πάπα Ἰωάννου - Παύλου Β' ληφθοῦν σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τῶν ἀξιωματῶν τῶν διαφόρων Ὑπηρεσιῶν τοῦ Βατικανοῦ καὶ τῆς «Ἁγίας Ἐδρας», ἵνα μὴ οὗτοι χρησιμοποιοῦν ἀντιφατικὸς μηχανισμοὺς ἀνθενωτικῶν ἐνεργειῶν καὶ ἐνωτικῶν λόγων.

Ἡ πυροδότησις τῶν αἱματηρῶν συγκρούσεων ἐν τῇ πρώῃν Γιουγκοσλαβίᾳ

Ἡ ἐκφραζομένη εἰς τὸ τέλος τῆς προηγουμένης παρατηρήσεως εὐχή ἡμῶν εἶναι δεδικοιολογημένη, διότι, ὡς κατήγγειλαν οἱ δύο διακεκριμένοι ἑλληνομαθεῖς καὶ φιλέλληνες Σέρβοι ἐπίσκοποι τόσον πρὸς τὸν Πάπαν καὶ τοὺς προωθοῦντας τὸ ἔργον τῆς «χριστιανικῆς ἐνότητος» ἀξιωματῶν τοῦ Βατικανοῦ, ὅσον καὶ ἐν συνεντεύξει των ἐν Ρώμῃ καὶ εἰς πολλὰς ἐν Ἑλλάδι ὁμιλίας καὶ συνεντεύξεις των, ἡ διπλωματία τῆς «Ἁγίας Ἐδρας» ὑπέθαλπε γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἐπυροδότησαν τὴν πολεμικὴν ἀτμόσφαιραν ἐν τῇ πρώῃν Γιουγκοσλαβίᾳ. Ἔστωσαν ὡς παραδείγματα ἢ ἐκ μέρους τοῦ Βατικανοῦ σπουδῆ διὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῶν ἐκ τοῦ διαμελισμοῦ αὐτῆς κρατιδίων καὶ μάλιστα τῆς Βοσνίας καὶ Ἑρζεγοβίνης, δηλαδὴ τοῦ οὐδέποτε προηγουμένως ὑπάρξαντος «φουνταμενταλιστικοῦ» - ἰσλαμικοῦ αὐτοῦ κράτους, καὶ διὰ τὴν προώθησιν ἄλλων ἐνεργειῶν, αἱ ὁποῖαι διασποῦν τὴν χριστιανικὴν ἐνότητα. Τὰ γεγονότα αὐτὰ εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα προσφάτως ἔφεραν εἰς τὰ χεῖλη τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ τὸ ἐρώτημα, ἐὰν εἶναι δυνατόν νὰ συμβιβασθῆ ἡ ἐννοια τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ ἔχοντος κρατικὰς ἐπιδιώξεις, λογοφόρους καὶ διπλωμάτας Βατικανοῦ.

Ἀξιέπαινος ἐπιθυμία

Ὡς δεόντως προεβλήθη ὑπὸ τοῦ Δελτίου Οἰκουμενικῆς Ἐπικαιρότητος «Ενημέρωσις», ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν Δρ. Konrad Raiser, ἐν τῷ Πασχαλινῷ μηνύματί του πρὸς τοὺς Προκαθημένους τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐτόνισεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς: «Ἐπιθυμῶ νὰ ἐπαναλάβω τὴν πρόθεσίν μου νὰ ἐνισχύσω τὴν ὁ-

θόδοξη συμμετοχὴν ἐν τῇ ζωῇ τοῦ ΠΣΕ σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα. Θὰ χαρῶ ἰδιαίτερος, ἐὰν ἡ συνεχιζομένη ἀπὸ κοινῆς προσπάθειά μας, μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ ἐξεύρωμε καταλλήλους ὀρθοδόξους ὑποψηφίους ἐν τῶν ἀνώτατων ἐπιτελικῶν θέσεων τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Διευθυντοῦ τῆς Προγραμματικῆς Ἐνότητος "Ἐνότης καὶ Ἀνανέωσις" καὶ τοῦ Συντονιστοῦ τῆς Γραμματείας τῆς Ἐπιτροπῆς "Πίστις καὶ Τάξις" τῆς αὐτῆς Προγραμματικῆς Ἐνότητος...».

Ἀφοῦ ἐκφράσωμεν τὴν χαρὰν καὶ τὰς εὐχαριστίας μας διὰ τὰς ἐναντι τῆς Ὁρθοδοξίας διαθέσεις τοῦ διακεκριμένου Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Π.Σ.Ε. Δρος Raiser, εὐχόμεθα, ὅπως ἡ ἐπιθυμία του ἱκανοποιηθῆ κατὰ τὸν καλύτερον τρόπον διὰ τῆς ἐπανδρώσεως τῶν ἀναφερομένων ὑπ' αὐτοῦ ἐπιτελικῶν θέσεων διὰ διακεκριμένων ὀρθοδόξων θεολόγων.

Ἡ ἑλληνορθόδοξος ταυτότης

Τὴν 19ην Μαΐου ἡ «Πανελλήνιος Ὁργάνωσις Οἰκογενείας καὶ Νεότητος» ὠργάνωσε Συνέδριον ἐπὶ τοῦ θέματος «Ἡ Ἑλλάδα ἐν τῇ Εὐρώπῃ. Καὶ μετὰ;». Κατὰ τὸ Συνέδριον τούτο εἰς τῶν ὁμιλητῶν ἦτο ὁ δόκιμος δημοσιογράφος κ. Β. Ἀ. Λαμπρόπουλος, ὅστις, ὁμιλήσας ἐπὶ τοῦ θέματος «Ἡ ὀρθόδοξη ταυτότητα τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ Εὐρώπῃ», ἐτόνισεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ὅτι «ὁ Ὁρθόδοξος Ἕλληνας μὲ τὴν ταυτότητά του εἶναι ἐπίκαιρος ἐν τῇ σύγχρονῃ Εὐρώπῃ... Ἡ ὀρθόδοξη ταυτότητα ἔχει ἱστορικὴν διαδρομὴν, παραδοσιακὰ στοιχεῖα, κάλλος, μέλος, δράμα, τέχνη, λογοτεχνία, εἰκαστικότητα, ἀρχιτεκτονικὴ, κοινοτικὴ ἀντίληψη, συλλογικὸ πνεῦμα, ἐνδυματολογία, ψηφιδωτὸ, μουσικὴ, λαογραφία, συνεκτικότητα, ποίηση... Ὁ Ὁρθόδοξος Χριστιανικὸς Ἑλληνισμὸς μέσα ἐν τῇ Εὐρώπῃ εἶναι κάτι πολὺτιμο...».

Εἰς ταῦτα ὁ κ. Λαμπρόπουλος προσέθεσε χαρακτηριστικῶς καὶ τὰ ἑξῆς: «Ἡ Εὐρώπη μπορεῖ νὰ μᾶς δώσει πολλὰ ἀπὸ τὴν σύγχρονον τεχνολογία, ἀλλὰ ἔχει νὰ πάρει περισσότερα πολιτιστικὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Τὴν Ἑλλάδα τῶν κλασικῶν χρόνων, τῆς ρωμαϊκῆς ἐποχῆς, τοῦ Βυζαντίου, τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν τῇ περιόδῳ τῆς δουλείας, τὴν σύγχρονον Ἑλλάδα. Εἶναι βέβαιον ὅτι κρινόμεσθε μέσα ἐν τῇ Εὐρώπῃ, καὶ ὅσοι ἐκχωροῦν ἀπὸ τὰ πολιτιστικὰ ἀγαθὰ μέρος τοὺς διαπράττουν ἔθνικὸ ἔγκλημα... Ὅποιοι ντρέπεται νὰ λέγεται Ὁρθόδοξος, ἀρνεῖται καὶ τὴν ἑλληνικότητά του... Ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι δεμένη μὲ τὸν Ἑλληνισμό. Ἄν ἀφαιρέσωμε τὴν ὀρθόδοξη ταυτότητά μας, οἱ ὁμογενεῖς μας ἐν τῇ διασπορᾷ θὰ εἶναι κενοὶ γένους καὶ πίστης. Ἐμεῖς θὰ εἴμαστε ἰσοπεδωμένοι μέσα ἐν τῇ Εὐρώπῃ, μειωφηφία, χωρὶς ταυτότητα...».

Θὰ ἦτο «χειρονομία καλῆς θελήσεως καὶ ἀλληλεγγύης»

Ὡς ἐπεσημάνθη ὑπὸ τοῦ Τύπου, «σήμερα ἡ Ἁγία

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Σύνοδος τής Έκκλησίας τής Ελλάδος

Τήν Άρχιεραμματαίαν τής Ίεράς Συνόδου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος έπεσεκέφθη τήν 17ην Μαΐου ό Θεοφ. Ίπίσκοπος Μοραβίας κ. Χριστοφόρος (Έκκλησία Τσεχοσλοβακίας).

Τήν Τετάρτην 19ην Μαΐου ώσαύτως τήν Άρχιεραμματαίαν έπεσεκέφθη ό Θεοφ. Ίπίσκοπος Κρουπνικίου κ. Ναθαναήλ (Βοηθός Ίπίσκοπος τού Πατριάρχου Βουλγαρίας).

Τήν ίδίαν ήμέραν έν τοίς Γραφείοις τής Ίεράς Συνόδου έπραγματοποιήθη ή άποφασισθείσα τή 6η Φεβρουαρίου έ.έ. έορτή τού Ίερού Φωτίου, σύσκεψις τών Κοσμητόρων και τών Προέδρων τών τμημάτων τών Θεολογικών Σχολών Άθηνών και Θεσσαλονίκης μετά μελών τής Ίεράς Συνόδου έν ή έξητάσθησαν θέματα άφορώντα είς τήν λειτουργίαν τών Θεολογικών και Έκκλησιαστικών Σχολών.

Τήν 28ην Μαΐου τήν Άρχιεραμματαίαν έπεσεκέφθη ό ένταύθα παρεπιδημών Θεοφ. Ίπίσκοπος Κρουπνικίου κ. Ναθαναήλ (Πατριαρχείου Βουλγαρίας).

Τήν 31ην Μαΐου τήν Άρχιεραμματαίαν τής Ίεράς Συνόδου έπεσεκέφθη ό Σεβ. Μητροπολίτης Μολδαβίας κ. Δανιήλ (Πατριαρχείου Ρουμανίας). Τήν αυτήν

Σοφία, αιώνιο σύμβολο τής Όρθοδοξίας, καταρρέει και οί τουρκικές άρχές άδρανούν. Μπροστά στόν κίνδυνο καταστροφής τού κορυφαίου μνημείου τής παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς άπαιτείται ή ευαισθητοποίησις όλων τών χριστιανών, όλων τών Έλλήνων, αλλά και τών διεθνών οργανισμών». Δι' αυτό τó δεδικοιολογημένο πρός τήν Τουρκικήν Κυβέρνησιν αίτημα περι συντηρήσεως τού μνημείου και περι παραχωρήσεώς του προς χρήσιν είς τήν Όρθόδοξον Χριστιανικήν Έκκλησίαν περιέχεται και έν Ύπομνήματι, τó όποϊον ύπεβλήθη πρός τήν Ούνέσκο και τó Συμβούλιον τής Εύρώπης.

Έν τώ Ύπομνήματι τούτω τονίζονται, έκτός τών άλλων, τά έξής: «Δέν άμφισβητούμε τά κυριαρχικά δικαιώματα τής Τουρκίας επί τού πύσματος τού Ναού. Όστόσο, πιστεύουμε ότι ή άπόδοση τού Ναού στόν φυσικό του κόσμο, τήν Όρθόδοξη Έκκλησία, θά άποτελέση τιμή για τó τουρκικό έθνος και σημαντική χειρονομία καλής θελήσεως και άλληλεγγύης πρός όλα τά γειτονικά χριστιανικά κράτη. Ό Ναός τής Άγίας Σοφίας... είναι λογικό νά επανεύρη τήν άρχική του λειτουργία, αυτή για τήν όποία οίκοδομήθηκε».

ήμέραν τήν Άρχιεραμματαίαν έπεσεκέφθη όμιλος Όρθόδοξων Χριστιανών έξ Ίαπωνίας.

Όσαύτως τήν 31ην Μαΐου τήν Άρχιεραμματαίαν έπεσεκέφθη ό Θεοφ. Ίπίσκοπος Μπάτσικας κ. Ειρηναίος (Πατριαρχείον Σεργίας).

Ίερά Μητρόπολις Δράμας

Στόν ιερό προσκυνηματικό χώρο τής ιεράς μονής τής Εϊκοσιφοινίσσης πραγματοποιήθηκε άπό 23-25 Μαΐου ή έτήσια ιερατική σύναξη τού πρεσβυτερίου τής Ίεράς Μητροπόλεως Δράμας. Η φετινή ήταν ή δέκατη κατά σειρά άπό τó έτος 1984.

Προλογίζοντας ό Σεβ. Μητροπολίτης κ. Διονύσιος τó κεντρικό θέμα, «Η ένορία, ώς κοινωνία πιστών και ώς Σώμα Χριστού», έπισήμανε τίς λανθασμένες αντίληψεις για τήν άποστολή τής ένοριακής κοινότητας και τόνισε τήν άναγκαιότητα συνειδητοποίησης τών πιστών. Τó που στοχεύει δηλαδή ή Κυριακάτικη ευχαριστιακή σύναξη τους, στό νά πραγματοποιη ή συγκρότηση και φανέρωση τής Έκκλησίας «ώς κοινωνίας πιστών και σώματος Χριστού».

Μετά άπό τήν προεισαγωγική αυτή τοποθέτηση άκολούθησε ή πρώτη εισήγηση άπό τόν Θεολόγο και τ. Λυκειάρχη κ. Ραδή Τουμπαλίδη πού είχε ώς θέμα: «Η έκκλησιολογική και θεολογική θεώρηση τής Ένορίας».

Η δεύτερη εισήγηση μέ θέμα «Η λατρευτική ζωή τής Ένορίας», έγινε άπό τόν Θεολόγο και τ. Γυμνασιάρχη κ. Γεώργιο Ταμπάκη.

Η τρίτη εισήγηση: «Η διακονία τών λαϊκών στήν ένορία» άπό τόν Θεολόγο κ. Άβραάμ Νικολαΐδη.

Η τέταρτη εισήγηση μέ θέμα «Η κοινωνική διάσταση τής Ένορίας», άπό τόν Θεολόγο καθηγητή κ. Κων/νο Δροσόπουλο.

Τέλος ό Σεβασμιώτατος συνοψίζοντας ύπογράμμισε τίς ευθύνες πού άπαιτούν οί σύγχρονοι καιροί για νά δώσουν μιá καλή μαρτυρία Χριστού οί ποιμένες και τó πώς καλούνται νά βρίσκονται σέ συνεχή έγρήγορη και άναζωπύρωση τής ιερατικής τους κλήσεως πρός «οίκοδομήν» τού «λαού τού Θεού» μέρος τού όποϊου είναι «οί κοπιώντες και οί πεφορτισμένοι».

Στό τέλος κάθε εισήγησης άκολούθησαν μέ συντομιστή τόν Σεβασμιώτατο διευκρινιστικές έρωτήσεις, άπορίες και προτάσεις.

Πέρα άπό τήν ανάπτυξη και συζήτηση τών θεμάτων έγιναν στό τριήμερο οί καθιερωμένες λατρευτικές άκολουθίες στό «Καθολικόν» τής Ίεράς Μονής, όπου και ή θαυματουργή εικόνα τής Παναγίας τής Εϊκοσιφοινίσσης.

Ἡ φιλοξενία ἀπὸ μέρους τῶν μοναζουσῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ὑπῆρξε ἀβραμαία, ἀφοῦ ἡ ἡγουμένη Ἀλεξία μὲ τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος παρεΐχαν πλούσια τὰ πνευματικά καὶ ὑλικά ἀγαθά, κατὰ τὴ διάρκειά τοῦ τριημέρου.

— Μὲ ἐπιτυχία ἐξάλλου ὁλοκληρώθηκαν οἱ ἐργασίες τοῦ συνεδρίου τῶν Πρεσβυτέρων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως ποὺ ἔγιναν 31 Μαΐου ἕως 2 Ἰουνίου στὴν Ἱερὰ Μονὴ Εἰκοσιφοινίσσης. Κεντρικὸ θέμα τοῦ ἦταν: «Ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ μέσα ἀπὸ τὸν Δεκάλογο».

Τὸ Συνέδριο ἄρχισε μὲ Θεία Λειτουργία.

Οἱ πέντε εἰσηγήσεις ποὺ ἔγιναν ἔδωσαν πολλὰ στὴν πνευματικὴ οἰκοδομὴ τῶν πρεσβυτέρων.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Διονύσιος ἔκανε τὴν ἐναρξη καὶ λήξη μὲ ἐμπνευσμένες πατρικὲς νουθεσίες, τονίζοντας τοὺς σκοποὺς καὶ τοὺς στόχους τοῦ συνεδρίου. Ἡ φιλοξενία ἦταν πλούσια, μέσα σὲ ἐγκάρδιο κλίμα ἀγάπης καὶ ἐνότητας.

Ἱερὰ Μητρόπολις Κορίνθου

Μεγάλῃ συγκίνηση καὶ ἐνθουσιασμῷ προκάλεσαν τὰ χορευτικὰ τμήματα τοῦ Κέντρου Νεότητος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορίνθου στὸ πολυπληθὲς Κορινθιακὸ κοινὸ τὸ ὁποῖο γέμισε ἀσφυκτικὰ τὸ διαμορφωμένο χῶρο πίσω ἀπὸ τὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἀγ. Φωτεινῆς Κορίνθου γιὰ νὰ παρακολουθήσει τὴν ἐκδήλωσή τους ἡ ὁποία πραγματοποιήθηκε τὴν Κυριακὴ 30 Μαΐου 1993 σὺς 7,30 μ.μ.

Ἐπὶ δύο περίπου ὥρες 170 ἀγόρια καὶ κορίτσια ντυμένα μὲ παραδοσιακὲς ἐνδυμασίες πολλὲς ἀπὸ τίς ὁποῖες γιὰ πρώτη φορὰ παρουσιάζονταν ἐνώπιον τοῦ Κορινθιακοῦ κοινοῦ (στολὲς Νάουσας, Ἐπισκοπῆς κ.ἄ.) χόρεψαν καὶ τραγούδησαν μὲ τὴν συνοδεία ἐξαμελοῦς ὀρχήστρας δημοτικῆς μουσικῆς ἑλληνικοῦς παραδοσιακοῦς σκοποὺς ἀπ' ὅλα τὰ γεωγραφικὰ διαμερίσματα τῆς χώρας μας καὶ ἰδιαίτερα τὴν Μακεδονία στὴν ὁποία ἦταν ἀφιερωμένο ὁλόκληρο τὸ Β' μέρος τοῦ προγράμματος.

Ἡ ἄψογη καὶ θεαματικὴ παρουσίαση τῶν χορῶν ἱκανοποίησε καὶ τίς πρὸ ὑψηλὲς ἀπαιτήσεις ἀναδεικνύοντας τὰ τμήματα τοῦ Κέντρου Νεότητος σὲ χορευτικὰ σχήματα ἐπιπέδου καὶ καταξιώνοντας τὸ δύσκολο ἔργο τῆς υπεύθυνης γιὰ τὴν διδασκαλία, καθηγήτριας Φυσικῆς Ἀγωγῆς, Νίκης Νιώρα, ἡ παρουσία τῆς ὁποίας εἶναι μιὰ ἀκόμη ἐγγύηση τῶν παραπέρα προοπτικῶν τῶν χορευτικῶν τμημάτων τοῦ Κέντρου Νεότητος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορίνθου.

Τὴν ἐκδήλωση προλόγισε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κορίνθου κ. Παντελεήμων, τὸ συνεχὲς καὶ οὐσιαστικὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ὁποίου καὶ ἡ πατρικὴ του ἀγάπη γιὰ τὰ παιδιὰ τοῦ Κέντρου Νεότητος ἔχουν κάνει δυνατὴ τὴ λειτουργία του καὶ τίμησαν ἐπίσης μὲ τὴν παρουσία τους ὁ Νομάρχης Κορινθίας κ. Ἀντωνιάδης, ὁ Ἀστυνομικὸς Διευθυντὴς Κορινθίας κ.

Μπραβόνος, ὁ Ἀντιεπισταγγελέας Πρωτοδικῶν κ. Δηληγιάννης καὶ πάνω ἀπὸ 1.000 Κορίνθιοι.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ρωσίας Boris Jelzin ὑπεσχέθη τὴν ἐπιστροφὴν εἰς τὰς Ἐκκλησίας καὶ διαφόρους θρησκευτικὰς κοινότητες πάντων τῶν κτιρίων καὶ ἀκινήτων, τὰ ὁποῖα εἶχον δημευθῆ ὑπὸ τῶν Κομμουνιστῶν. Ἐν μᾶ συναντήσει τοῦ ἐν Μόσχᾳ μετ' ἐκπροσώπων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, τοῦ Ἰσλάμ καὶ τοῦ Βουδδισμοῦ ὁ Γιέλτσιν ἐδήλωσεν, ὅτι θὰ ἰδρῦση διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν εἰδικὸν Ὑπουργεῖον Θρησκευμάτων. Ἡ ἐπιστροφή τῶν δημευθέντων θὰ γίνῃ κατὰ τοὺς προσεχεῖς μῆνας. Ἢδη κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος πολλοὶ ἱ. ναοὶ ἐπεστράφησαν εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν.

— Ἐξεδόθη ἐν Ρώμῃ τόμος 318 σελίδων μὲ τὸν τίτλον «Ἡ Παναγία ἐν Μόσχᾳ καὶ ἐν Ρώμῃ. Θεολογία, Τέχνη καὶ Λαϊκὴ Εὐσέβεια». Διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ τόμου συνειργάσθησαν ὁπῶ ἐπίσημοι ἐκπρόσωποι τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας καὶ ἔξ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

— Ὁ Μακ. Πατριάρχης Μόσχας κ. Ἀλέξιος Β' ἐτέλεσε νέα ἐγκαίνια τοῦ ἐπαναλειτούργουντος καθεδρικοῦ ναοῦ τοῦ Κρεμλίνου, ἀφιερωμένου εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν τῆς Θεοτόκου. Ἀπὸ τοῦ 1918 ὁ ναὸς οὗτος εἶχε γίνῃ μουσεῖον τοῦ σοβιετικοῦ κράτους.

— Ἐκπρόσωποι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας συνητήθησαν ἐν Μόσχᾳ μετ' ἐκπροσώπων τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ἐκκλησίας τῶν Μεθοδιστῶν. Κατὰ τὴν συνάντησιν ἀπεφασίσθη ἡ συγκρότησις Μικτῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς ὀργάνωσιν συστηματικοῦ διμεροῦς διαλόγου καὶ συνεργασίας.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ὁ Πάπας Ἰωάννης-Παῦλος Β' ἐδέχθη τὰ διαπιστευτήρια τοῦ πρώτου πρεσβευτοῦ τῆς Ἀλβανίας παρὰ τῆ Ἀγία Ἐδρα.

— Ὁ πάπας Ἰωάννης-Παῦλος Β' ἐδέχθη εἰς ἰδιαίτερον ἀκρόασιν τὸν Γεν. Γραμματέα τοῦ ΟΗΕ κ. Boutros Ghali.

— Ὁ ρωμαιοκαθολικὸς ἀρχιεπίσκοπος τῆς Πράγας Miroslav Vlk ἐξελέγη ὡς ὁ νέος Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῶν Εὐρωπαίων Ἐπισκόπων.

— Κατὰ τὴν πρὸ τῆς Πεντηκοστῆς Κυριακῆν, ἣτις ἔχει ὀρισθῆ ὡς ἡμέρα τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως, συνητήθησαν ἐν Ρώμῃ ἐκπρόσωποι τῶν μεγάλων ρωμαιοκαθολικῶν φορέων τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως, τηλεοψίας, ραδιοφωνίας, κινηματογράφου καὶ τύπου καὶ συνεζήτησαν διὰ τὸν συντονισμόν καὶ τὴν καλύτεραν ἀπόδοσιν τοῦ ἔργου των.

— Συμφώνως πρὸς τελευταίας ἀπογραφᾶς οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ εἰς μὲν τὴν Αὐστραλίαν καλύπτουν τὰ 27,3% τοῦ πληθυσμοῦ, εἰς δὲ τὴν Κορέαν ἀνέρχονται εἰς 2.923.400.

– 'Απὸ 7 ἕως 13 'Ιουνίου συνεκροτήθη ἐν Σεβίλη τῆς 'Ισπανίας τὸ Διεθνὲς Ρωμαιοκαθολικὸν Εὐχαριστιακὸν Συνέδριον μὲ θέμα: «Χριστὸς φῶς τῶν ἐθνῶν - Εὐχαριστία καὶ εὐαγγελισμὸς».

– Τὴν 25ην 'Απριλίου ὁ Πάπας 'Ιωάννης-Παῦλος Β' εἰς τὸ Σκούταρι τῆς 'Αλβανίας ἐχειροτόνησε 4 ἀλβανοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς ἐπισκόπους, ἀφ' οὗ προηγουμένως κατὰ τὴν ἀφίξιν του εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τῆς Ρίνας τὸν εἶχον ὑποδεχθῆ πολλοὶ 'Αλβανοὶ Ρωμαιοκαθολικοί, Μουσουλμάνοι καὶ μερικοὶ 'Ορθόδοξοι.

'Ο Πρόεδρος τῆς 'Αλβανικῆς Δημοκρατίας, ὑποδεχόμενος τὸν Ρωμαῖον Ποντίφικα εἰς τὰ Τίρανα, τὸν προσεφώνησεν ὡς «μέγαν φίλον τῆς 'Αλβανίας». Κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν του ὁ Πάπας ἀντήλλαξε θερμὴν χειραψίαν χαριετισμοῦ μετὰ τοῦ Μακαριωτάτου 'Αρχιεπισκόπου Τιράνων καὶ πάσης 'Αλβανίας κ. 'Αναστασίου.

– 'Ο μόνιμος ἐκπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου παρὰ τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ 'Εκκλησιῶν Μ. Πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Τσέτσης, ἐν ἐπιστολῇ του πρὸς τὸν Διευθυντὴν τῆς ἐφημερίδος «Καθολικὴ», ἀναφέρει ὅτι ὁ Ρωμαιοκαθολικὸς ἐπίσκοπος τῶν Σκοπίων κ. 'Ιωακείμ Herbut ἐδήλωσε, κατὰ τὴν Journal de Genève, ὅτι «ἡ 'Αγία 'Εδρα εἶναι μὲν ἐτοίμη νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν 'Εκκλησίαν καὶ τὸ Κράτος τῶν Σκοπίων, ὅμως ἀποφεύγει νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἐξ αἰτίας τῶν ἀντιδράσεων διαφόρων κατὰ τόπους 'Ορθοδόξων 'Εκκλησιῶν». 'Εν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ ὁ π. Γεώργιος Τσέτσης μνημονεύει καὶ δηλώσιν τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς 'Αγίας 'Εδρας, καθ' ἣν αὕτη, «σεβομένη τὴν ζωὴν καὶ ὀργάνωσιν τῶν κατὰ τόπους 'Ορθοδόξων 'Εκκλησιῶν, ἀποφεύγει νὰ παρεμβαίη εἰς τὰ ἐσωτερικὰ των».

– 'Εν Λαγκάτα, πλησίον τοῦ Ναϊρόμπι τῆς Κένυας, ἐνεκαινιάσθη τὸ Ρωμαιοκαθολικὸν Πανεπιστήμιον τῆς 'Ανατολικῆς 'Αφρικῆς.

– Τὰ Ταχυδρομεῖα τοῦ Βατικανοῦ ἐτύπωσαν νέαν σειρὰν γραμματοσήμων, τὰ ὅποια προβάλλουν τοὺς ἀρχιτεκτονικοὺς θησαυροὺς τῆς Ρώμης.

– Τὴν 27ην 'Απριλίου 1993 ὁ καρδινάλιος 'Αχιλλεὺς Σιλβεστρίνι, Πρόεδρος τῆς ἐπὶ τῶν 'Ανατολικῶν 'Εκκλησιῶν Συνόδου ἐνεκαινίασεν ἐν Ρώμῃ τὴν νέαν ἑδραν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κολλεγίου «'Αγιος 'Ιωάννης ὁ Δαμασκηνός», ἐν τῷ ὁποίῳ συνεχίζουσιν τὰς θεολογικὰς τῶν σπουδῶν κληρικοὶ τῶν Οὐνιτικῶν 'Ανατολικῶν 'Εκκλησιῶν.

– Οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ 'Επίσκοποι τῶν ΗΠΑ δι' ἐπιστολῆς τῶν πρὸς τὴν κ. Χίλαρυ Κλίντον, σύζυγον τοῦ Προέδρου κ. Μπίλ Κλίντον, ὀρισθεῖσαν ὡς ὑπεύθυνον διὰ τὰ προγράμματα δημοσίας υγείας, ἐπισημαίνουσιν, ὅτι θὰ ἦτο «βαρὺ πολιτικὸν σφάλμα» καὶ «ἠθικὴ τραγωδία» ἢ τυχὸν νομιμοποιήσιν καὶ κάλυψιν τῆς ἐκτροπῆς, ἢ ὅποια ἀποτελεῖ ἀνθρωποκτονίαν.

– 'Ο Προκαθήμενος τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς 'Ιεραρχίας ἐν 'Αγγλίᾳ καὶ Οὐαλίᾳ καρδινάλιος Basil Hume ἐτόνησεν, ὅτι οἱ 'Αγγλικανοί, οἵτινες, διαμαρτυρούμενοι διὰ τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν 'Αγγλικανικὴν 'Εκκλησίαν τῆς χειροτονίας τῶν γυναικῶν, θέλουν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν 'Εκκλησίαν, διὰ νὰ γίνων δεκτοὶ εἰς αὐτήν, πρέπει νὰ δεχθοῦν ὀλόκληρον τὴν διδασκαλίαν αὐτῆς «εἰς ζητήματα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἠθικῆς», ὅπως αὕτη παρουσιάζεται «διὰ τοῦ Πάπα ὡς διαδόχου τοῦ ἀγίου Πέτρου καὶ τοῦ συνόλου τῶν ἐπισκόπων, οἱ ὅποιοι τελοῦν ἐν κοινῶνι μετ' αὐτοῦ». Χαρακτηριστικῶς ὁ καρδινάλιος προσέθεσε τὰ ἐξῆς: «Δὲν δύναται κανεὶς νὰ γίνῃ καθολικὸς μὲ τὸ σύστημα à-la-carte. Πρέπει νὰ δεχθῆ ὀλόκληρον τὸ Μενού».

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

'Απὸ 26ης μέχρι 28ης Μαρτίου 1993 συνήλθεν ἐν Στουτγάρδη συνάντησις 'Επιτροπῆς θεολόγων τῆς Εὐρώπης πρὸς μελέτην τοῦ κεμένου ἐργασίας τῆς προσεχοῦς Ε' Παγκοσμίου Συνδιασκέψεως τοῦ Τμήματος «Πίστις καὶ Τάξις», τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν 'Εκκλησιῶν. Τῶν ἐργασιῶν τῆς 'Επιτροπῆς ταύτης μετέσχεν ὁ Καθηγητὴς κ. Βλάσιος Φειδᾶς, ὡς μέλος τοῦ Τμήματος «Πίστις καὶ Τάξις». 'Εν συνεχείᾳ, ἀπὸ 28ης Μαρτίου μέχρι 6ης 'Απριλίου 1993 συνήλθεν ἐν τῇ αὐτῇ γερμανικῇ πόλει ἡ «Διαρκῆς ('Εκτελεστικὴ) 'Επιτροπὴ» (Standing Commission) τοῦ αὐτοῦ Τμήματος, τῆς ὁποίας μετέσχε καὶ ὁ διὰ δευτέραν ἑπταετίαν ἐπανεκλεγείς ὡς ὀργανικὸν μέλος αὐτῆς 'Ομότιμος Καθηγητὴς κ. Εὐάγγ. Θεοδώρου, ὅστις, ὅπως καὶ ὁ κ. Φειδᾶς, εἶναι μέλος τοῦ Τμήματος «Πίστις καὶ Τάξις» ὡς ἐκπρόσωπος τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος. Κεντρικὸν θέμα τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῆς Συνελεύσεως ταύτης τῆς «Διαρκοῦς 'Επιτροπῆς» ἦτο ἡ ἀποκρουστικότητα τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος τελικοῦ κεμένου ἐργασίας, ὅπερ θὰ εἶναι ἡ ἀφετηρία καὶ βᾶσις τῶν συζητήσεων τῆς Ε' Παγκοσμίου Συνδιασκέψεως τοῦ Τμήματος «Πίστις καὶ Τάξις», ἥτις τὸν προσεχῆ Αὐγούστον θὰ γίνῃ ἐν Santiago de Compostela τῆς 'Ισπανίας.

Μητροπολίτου Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ

ΤΟΜΟΣ Α'

'Ακάθιστος Ὕμνος· 'Η Ὁδὴ τῆς Θεοτόκου· Θεομητορικὸν Ἑορτολόγιον (Γενέσιον, Εἰσόδια, Εὐαγγελισμὸς, Κοίμησις, «'Απόδοσις», Σνάξις, Ὑπαπαντῆ, Ζωοδ. Πηγὴ, 'Αγία Σκέπη, Τιμία 'Εσθῆς, 'Αγία Ζώνη, Ἑορταὶ θαυμάτων καὶ Εἰκόνων Της).

'Ενας ἀνεκτίμητος «πανδέκτης», πραγματικὸν θησαύρισμα κηρυγμάτων ἐποικοδομητικοῦ περιεχομένου, ποὺ ἀνταποκρίνεται στὶς λειτουργικὰς καὶ ἑορτολογικὰς ἀπαιτήσεις τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

47. ΜΗΝΑΙΟΝ ΙΟΥΝΙΟΥ, περιέχον άπασαν τήν άνήκουσαν αύτῶ Άκολουθίαν. Έκδοση Α', Άθήνα 1993, σσ. 336 (σχήμα 17X24 έκατ.).

Και στο παρὸν Μηναίον, μικροῦ σχήματος, έχουν προστεθεῖ τὰ Άπολυτίκια ὄλων τῶν έορταζομένων Άγίων, ενώ στο τέλος περιελήφθη και πλήρης άσματική Άκολουθία τοῦ άποστόλου τῶν έθνῶν Παύλου. Έκτύπωση δίχρωμη, βιβλιοδεσία χρυσόδετη.

48. ΜΗΝΑΙΟΝ ΙΟΥΛΙΟΥ, περιέχον άπασαν τήν άνήκουσαν αύτῶ Άκολουθίαν. Έκδοση Α', Άθήνα 1993, σσ. 408 (σχήμα 17X24).

Όμοίως, ὡς άνωτέρω. Στο τέλος καταχωρίζεται πλήρης Άκολουθία τῶν άγίων μαρτύρων Κηρύκου και Ίουλίττης (ιε' Ίουλίου).

49. Εὐαγγελίου Δ. Θεοδώρου, Η ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ. Έκδοσις Α', Άθήνα 1993, σσ. 32 (σχήμα 14X21 έκατ.).

Με τή γνωστή γλαφυρότητά του ὁ σ. μάς ξεναγεῖ στη λαμπρή έλληνορθόδοξη πολιτιστική παράδοση τῆς άλησιμόνητης Μ. Ασίας, πριν από τήν Καταστροφή (1922). Έκδιπλώνει ὄλες τῖς πτυχές, με στοιχεία και μαρτυρίες, γιά τὸν εκκλησιαστικό και εκπαιδευτικό τομέα, τή λογοτεχνία και τῖς καλές τέχνες, τὸν ήθικό και κοινωνικό βίο, τή φιλανθρωπία, τοὺς άγῶνες τοῦ έθνους. Σύντομη αλλά πολὺ κατατοπιστική μελέτη.

50. Γεωργίου Π. Σωτηρίου, Ο ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ - Είσαγωγή στην Καινή Διαθήκη. Σειρά «Θεωρία και πράξη», άριθμ. 5. Έκδοση Α', Άθήνα 1993, σσ. 192 (σχήμα 11X17,5 έκατ.).

Με τὸ ὑπ' άρ. 4 «Παιδαγωγός εις Χριστὸν» (είσαγωγή στην Π. Διαθήκη) και τὸ παρὸν ὑπ' άρ. 5 ὁ μελετητής τῆς Άγίας Γραφῆς άποκτά ένα άριστο, κατανητὸ και προσιτὸ έγχειρίδιο γιά τήν καλύτερη γνωριμία τῶν βιβλίων τῆς Π. και Κ. Διαθήκης. Μετά τήν παράθεση γενικῶν στοιχείων γιά τήν Άγία Γραφή, γίνεται είσαγωγή στην Καινή Διαθήκη, τή σχέση τῆς με τήν Παλαιά, τή θεοπνευστία, τή γνησιότητα και τήν άξιοπιστία τῶν βιβλίων τῆς. Άκολουθεῖ σύντομη αναλυτική παρουσίαση ὄλων τῶν βιβλίων τῆς Κ. Διαθήκης: Τῶν 4 Εὐαγγελίων, τῶν Πράξεων, τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου, τῶν Καθολικῶν έπιστολῶν και τῆς Άποκαλύψεως τοῦ Ίωάννου.

51. Άρχιμ. Γεροθέου Σ. Βλάχου, ΚΑΤΗΧΗΣΗ ΚΑΙ ΒΑΠΤΙΣΗ ΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ. Συμβολή στην ποιμαντική διακονία τῶν προσερχομένων στην Ὁρθόδοξη Έκκλησία. Σειρά «Θεωρία και πράξη», άριθμ. 6. Έκδοση Α', Άθήνα 1993, σσ. 216.

Χωρίς ένδοιασμό σημειῶνω ὅτι πρόκειται γιά βιβλίο πού θα καλύψει ένα σημαντικό κενό, σὲ περίοδο πού παρατηρεῖται άθρόα προσέλευση στην Ὁρθόδοξία χριστιανῶν άλλων Ὁμολογιῶν, ή ὅπαδῶν διαφόρων θρησκειῶν, άβάπτιστων ὁμογενῶν ή και άθέων.

Στὸ βιβλίο συνδυάζεται κατ' άριστον τρόπο ή θεωρία με τήν πράξη, ή ὀρθόδοξη Θεολογία με τήν ποιμαντική διακονία, ή Παράδοση με τῖς σύγχρονες άπαιτήσεις, ή χρήση τῶν πηγῶν με τή γνώση τῶν ποιμαντικῶν άναγκῶν. Η ανάπτυξη τοῦ θέματος γίνεται με βάση τήν Παραβολή τοῦ Άσώτου και τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως, ενώ οἱ Ἐρωτήσεις και Ἄπαντήσεις, στο τέλος, βοηθοῦν τὸν κατηχούμενο γιά τήν εμπέδωση τῶν άληθειῶν τῆς Πίστεώς μας.

52. Άρχιμ. Νικ. Ί. Πρωτοπαπά, Ο ΝΕΟΣ ΑΓΙΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΜΑΣ ΙΕΡΕΥΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΛΑΝΑΣ. Σειρά «Φυλλάδια έπικαιρότητος», άριθμ. 32. Έκδοση Α', Άθήνα 1993, σσ. 48 (σχήμα 12X17 έκατ.).

Φυλλάδιο γραμμένο ειδικά γιά νά προσφερθεῖ ὡς «ένθύμιο» ἐπὶ τῆ λήξει τῶν μαθημάτων τῶν Κατωτέρων κατηχητικῶν Σχολείων. Παρουσιάζει με έπαγωγικό και συναρπαστικό τρόπο τὸ βίο και τὰ θαύματα τοῦ νεοφανοῦς άγίου τῆς Έκκλησίας μας († 2 Μαρτίου 1932). Ἐξώφυλλο σὲ τετραχρωμία, με θαυμάσια εικόνα τοῦ Άγίου.

53. Άρχιμ. Γερβασιῶν Ί. Ραπποπούλου, ΣΕ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΔΕΣΤΗ. Σειρά «Φυλλάδια έπικαιρότητος», άριθμ. 33. Έκδοση Α', Άθήνα 1993, σσ. 40 (σχήμα 12X17 έκατ.).

Η ιστορία ένὸς χριστιανοῦ νέου πού παρασύρεται από τῖς κακές συναναστροφές και καταλήγει νά γίνει άρχηγός συμμορίας ληστῶν. Και ή συγκινητική πορεία στὰ άπρόσιτα βουνά τῆς περιοχῆς τῆς Ἐφέσου, τοῦ ὑπέργηρου άγίου Ίωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, «σὲ αναζήτηση τοῦ ληστή», μέχρις ὅτου τὸν συναντήσει και τὸν επαναφέρει στὸ δρόμο τῆς σωτηρίας. Έκδόθηκε ειδικά ὡς «ένθύμιο» γιά τοὺς μαθητῆς Μέσων και Ἄνωτέρων Κατηχητικῶν Σχολείων.

54. Στυλιανῶ Γ. Παπαδοπούλου, Ο ΠΑΗΓΩΜΕΝΟΣ ΑΕΤΟΣ (Γρηγόριος ὁ Θεολόγος). Έκδοση Α', Άθήνα 1992, σσ. 400 (σχήμα 14X21 έκατ.).

Ό συγγραφέας - Καθηγητής τῆς Πατρολογίας έχει ένδιατρέψει ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν στή μεγάλη μορφή τοῦ άγίου Γρηγορίου. Ὑστερα από τήν έπιστημονική του έρευνα με τίτλο «Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. Σπουδή τοῦ βίου και τοῦ έργου του» (1991), στο παρὸν βιβλίο περιέχεται «λεπτομερέστερη και άφηγηματική παρουσίαση τῶν πραγματικῶν δεδομένων τῆς ζωῆς και τῆς δράσης τοῦ μεγάλου Θεολόγου μας». Εὔστοχα ὁ σ. σημειῶνει στὸν πρόλογο: «Με σεβασμὸ και προσοχή αναλύθηκαν κείμενα, άποκρυπτογραφήθηκαν άναφορές ή νύξεις τοῦ ίδίου τοῦ Γρηγορίου με έγινε συνδιασμός έγκατασπαρμένων ἐδώ κι ἐκεῖ στοιχείων. Ὅλα, γιά νά δοθεῖ... πλήρες τὸ πανίερο άγαλμα τοῦ πληγωμένου αετοῦ τῆς Θεολογίας». Τὸ πλαστικοποιημένο εξώφυλλο ὠραίζει παράσταση φιλοτεχνημένη ἀπὸ τὸν Γ. Κόρδη.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Ἀρχιμ. Συμεών Κούτσα, ΜΑΘΗΤΕΥΣΑΤΕ (ὄμιλιες στοὺς Ἀποστόλους), ἐκδ. «Τήνος», Ἀθήναι 1991, σελ. 308.

Ὁ γνωστός συνεργάτης τῆς «Ἐκκλησίας» καὶ Ἱεροκήρυξ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Νέας Σμύρνης π. Συμεών ἔχει δώσει ὡς τώρα λαμπρὰ δείγματα ὄχι ἀπλᾶ ἑλληνικῆς μὰ καὶ πνευματικῆς γραφῆς, ἐν ὀρθοδόξῳ πνεύματι. Τὰ βιβλία γιὰ τὸν ἅγιο Συμεὼν τὸ Νέο Θεολόγο καὶ τὸν Μεγάλο Κανόνα τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου Κρήτης βεβαιώνουν τῶν παραπάνω λόγων μου τὸ ἀληθές, καθὼς κ' ἓνα πλῆθος ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν κειμένων του. Σ' αὐτὰ ἤρθε πρόσφατα νὰ προστεθεῖ καὶ τοῦτος ὁ ὀγκώδης, ἀλλὰ τόσο χαριτωμένος, τόμος τῶν ὁμιλιῶν του στοὺς Ἀποστόλους, ποὺ ἐξέδωκε ὁ ἐκδοτ. οἶκος «Τήνος». Εἶναι κείμενα βαθύτατα πνευματικά, ποὺ μᾶς μεταγγίζουν, μὲ σύγχρονο τρόπο καὶ καθαρῶτατη ἀπλῆ γλῶσσα, τὰ ψυχωφελῆ καὶ ψυχοσωτήρια μηνύματα τῶν Ἀποστολικῶν ἀναγνωσμάτων ἐνὸς ἐνιαυσίου κύκλου. Πρόκειται γιὰ ὑποδειγματικά, θὰ ἔλεγα, κηρύγματα, ποὺ εἶχαν δημοσιευθεῖ στὴ «Φωνὴ Κυρίου» τοῦ ἔτους 1989 καὶ μάλιστα σχεδὸν ἀνύπαρκα στὸν ὀρίζοντα τῆς σύγχρονης βιβλιογραφίας. Ἡ σεμνότητα καὶ ἡ ταπεινὸς τοῦ σ. μᾶς κάνει ν' ἀγαποῦμε πῶς πολὺ αὐτὰ τὰ κείμενα, καὶ νὰ τὰ συνιστοῦμε πολὺ ἐνθερμα, ὄχι μονάχα στοὺς ἀσχολουμένους μὲ τὸ ὀρθόδοξο κήρυγμα, ἀλλὰ καὶ στοὺς φιλαναγνώστες χριστιανούς, ποὺ θέλουν κάτι οὐσιαστικὸ γιὰ τὰ πνευματικά τους ἀναγνώσματα.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

Γερασίμου Μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου, ΘΕΟΤΟΚΑΡΙΟΝ, Ἅγιον Ὅρος 1992, σελ. 343.

Πιστοὶ κληρονόμοι τῆς βαρύτερης ὑμνογραφικῆς παραδόσεως τοῦ ἀειμνήστου καὶ μακαριστοῦ Γέροντος Γερασίμου, ὑμνογράφου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἐκδίδουν σ' αὐτὸν τὸν πολυτελέστατο τόμο οἱ Μοναχοὶ τῆς Συνοδείας του τοὺς Κανόνες πρὸς τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο, ποὺ ἔχει συνθέσει ὁ Γέροντας στοὺς ὀκτὼ ἴηχους τῆς ἐκκλησιαστικῆς βυζαντινῆς μουσικῆς. Πρόκειται γιὰ τὸ κύκνειον ᾄσμα καὶ τὸ γλυκύτερον καρπὸν τοῦ ὑμνογραφικοῦ πνεύματος καὶ ποιητικοῦ καλάμου τοῦ π. Γερασίμου, ποὺ ἀπὸ καιρὸ περιμέναμε, ὅσοι τὸ γνωρίζαμε. Τὸ Θεοτοκάριον αὐτὸ περιέχει ἑπτὰ θεομητορικοὺς Κανόνες γιὰ κάθε ἴηχο (ἓναν Κανόνα γιὰ τὴν κάθε μέρα τῆς ἐβδομάδος δηλ. ἐν ὄλῳ 56). Ἐπίσης, ὡς Παράρτημα, στὸ τέλος περιέχει ἐπίκαιρους Κανόνες, ποὺ ἔχουν φοβερὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἐπικαιρότητα (βλ. π.χ. τὸν Ἱκετήριο Κανόνα του «ἐπὶ πυρκαϊᾷ δασίου», σελ. 334-340). Ἡ δίχρωμη καὶ πολὺ καλαισθητὴ αὐτῆ ἐκδοσι, λειτουργικὰ χρησιμώτατη, γιὰ κάθε μονή, ναὸ καὶ ὀρθόδοξο σπίτι, εἶναι σ' ἐκλεκτὸ ἀνθεκτικὸ χαρτί, ἔχει πολλὰ καὶ ἀριστουργηματικὰ εἰκόνες ἀγιορεϊτικῆς τῆς Παναγίας καὶ κομπᾶ βυζαντινὰ σχέδια καὶ βινιέτες. Τὸ ὅλο ἔργο, ποὺ ἀποστάζει ὄντως ἄρωμα, λεπτὸν καὶ κατανυκτικόν, πνευματικῆς εὐωδίας, εἶναι μιὰ προσφορὰ στὴν ὑμνογραφία καὶ γενικώτερα στὴ λειτουργικὴ καὶ πνευματικὴ ζωὴ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 (115 21)
 ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΣΥΝΟΔΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

Ἄρ. Πρ. 1616

Ἄρ. Διεκ. 664

Ἀθήνῃσι τῆ 24ῃ Μαΐου 1993

Πρὸς τὸν Ἀρχιμ. Ἰάκωβον Παπαδάτον
 κατὰ κόσμον Γρηγόριον τοῦ Τρύφωνος
 Κληρικὸν τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος
 κάτοικον Βουλαγαμένης Ἀττικῆς, ὁδὸς Ἀθηνᾶς 231
 καὶ νῦν ἀγνώστου διαμονῆς.

Κοινοποιούμεν σοι κατωτέρω τὴν ἐρήμην σου ἐκδοθεῖσαν ὑπ' ἀριθμ. 6/1993 ἀπόφασιν τοῦ Πρωτοβαθμίου διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἐκκλησίας, συνωδᾶ τῷ ἐδαφίῳ 2 τοῦ ἀρθροῦ 122 τοῦ Νόμου 5383/1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδικασίας», ὡς τίθεται καὶ ἰσχύει δυνάμει τῆς παραγρ. 1 τοῦ ἀρθροῦ 44 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ προσεπιδηλούμεν σοι ὅτι ἐὰν ἐντὸς τῆς νομίμου προθεσμίας δὲν ἀσκήσης κατ' αὐτῆς τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπόμενα ἐνδικο μέσα, θέλει ἡ κοινοποιουμένη σοι ἀπόφασις καταστῆ συνωδᾶ ταῖς διατάξεσι τοῦ ἀρθροῦ 151 τοῦ Ν. 5383/1932, τελεσιδικος, ὀριστικῆ καὶ ἀμετάκλητος. Ἐν δὲ τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὀφείλεις ἀπὸ τῆς τελεσιδικίας κατ' ἀρθρον 54 τοῦ Νόμου 590/1977 ὅπως ἀποβάλλῃς τὸ ἱερατικὸν καὶ Μοναχικὸν Σχήμα, ἄλλως ὑπέχεις ποινικὴν εὐθύνην δυνάμει τοῦ ἀρθροῦ 176 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικος.

Ὁ Γραμματεὺς τῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων
 Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελοπούλου

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ ΔΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ
 ΑΠΟΦΑΣΙΣ 6/1993

Τὸ Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν διὰ Πρεσβυτέρους Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Δικαστήριον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συγκείμενον ἐκ τοῦ Προέδρου Αὐτοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μεγάρων καὶ Σαλαμίνος κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ καὶ ἐκ τῶν Τακτικῶν Μελῶν Αὐτοῦ Σεβ. Μητροπολιτῶν α) Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Κλεόπα, β) Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεσιτιάδος κ. Νικηφόρου, γ) Μυτιλήνης, Ἐρεσσού καὶ Πλωμαρίου κ. Ἰακώβου καὶ δ) ἐκ τοῦ Ἀναπληρωματικοῦ Μέλους Αὐτοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Λήμνου κ. Ἱεροθέου, ἀναπληροῦντος τὸν ἐκ τῶν τακτικῶν Μελῶν Αὐτοῦ, κλυόμενον ὅπως παραστῆ ἔνεκεν ἀσθενείας, Σεβ. Μητροπολίτην Καστορίας κ. Γρηγόριον.

Συνελθὸν εἰς Συνεδρίαν τῆ 4ῃ Μαΐου 1993, ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος Τρίτη καὶ ὥρα 5ῃ ἀπογευματινῇ, ἐν τῷ Συνοδικῷ Μεγάρῳ, κειμένων ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς Ἰωάννου Γενναδίου 14 καὶ Ἰασίου 1 καὶ τῇ συνῆθει τῶν Συνεδριῶν Αἰθούσῃ, ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τοῦ Γραμματέως Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελοπούλου, ἵνα κρίνῃ καὶ δικάσῃ τὸν Ἀρ-

χιμ. Ίάκωβον Παπαδάτον κατά κόσμον Γρηγόριον του Τρύφωνος, Κληρικόν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος κατηγορούμενον ἐπὶ α) ἀπάταις, β) κλοπῇ, γ) πλαστογραφία μετὰ χρήσεως, δ) ἀποβολὴ τοῦ Ἱερατικοῦ καὶ Μοναχικοῦ σχήματος, ε) ἐγκαταλείπει τῆς ἱερωσύνης καὶ τῆς Ἐφημεριακῆς αὐτοῦ θέσεως ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Φθιώτιδος, στ) μοιχεία καὶ ζ) βαρυτάτῳ σκανδαλισμῷ τῆς συνειδήσεως τῶν πιστῶν καὶ συγκεκριμένως, ἐπὶ 1) τῶν πραγματικῶν περιστατικῶν τῶν ὑπ' ἀριθμ. 21084/86 καὶ 22625/86 τελεσιδίκων καταδικαστικῶν εἰς βάρος αὐτοῦ ἀποφάσεων τοῦ Τριμελοῦς Πλημμελειοδικείου Ἀθηνῶν καὶ 2) τῶν ὑπ' ἀριθμ. 12770/84, 37195/86, 70391/87 ὡσαύτως τελεσιδίκων καταδικαστικῶν εἰς βάρος αὐτοῦ ἀποφάσεων τοῦ Μονομελοῦς Πλημμελειοδικείου Ἀθηνῶν 3) τῶν διὰ τῶν δημοσιευμάτων τῆς ἐφημερίδος «ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ» τῆς 2ας Μαρτίου 1991 καὶ τῆς 30ης Σεπτεμβρίου 1991 καταγγελλομένων περὶ τῆς συμπεριφορᾶς αὐτοῦ ὅτι ειδικώτερον ἀπέβαλε αὐτογνωμόνως τὸ Ἱερατικόν καὶ Μοναχικόν αὐτοῦ Σχῆμα καὶ ἐγκατέλειψε τὴν ἐφημεριακὴν αὐτοῦ θέσιν ἐν Ἱερῷ Ναῷ Ἁγ. Παρασκευῆς Ν. Ἀμπλιανῆς Λαμίας τῆς Ἱ. Μ. Φθιώτιδος καὶ τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ ἐν Ἱ. Μονῇ Ἀγάθωνος τῆς αὐτῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ ὅτι μοιχεύει μετὰ τῆς Μαρίας Κορναράκη κατοικοῦ Γλυφάδας, συζύγου Μωχάμεντ Ὀρρι, ὁρμωμένου ἐκ Σαουδικῆς Ἀραβίας, ἣν παρέσυρε ὅπως ἐγκαταλείψῃ τὴν ἔγγαμον αὐτῆς συμβίωσιν, διαγωγῇ προκαλεσάσῃ τὸν σκανδαλισμὸν τῆς συνειδήσεως τῶν πιστῶν καὶ προσαψάσῃ ψόγον καὶ κατάκρισιν ἐν τῷ Ἱερατικῷ Ὑπουργήματι, ἀδικήμασι σαφῶς προβλεπομένοις καὶ ρητῶς τιμωρουμένοις ὑπὸ τῶν θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων ΣΤ', ΚΕ', ΝΗ' τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, Γ' τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, Α' τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ Συνόδου, Ζ' τῆς Δ' Οἰκουμ. Συνόδου καὶ ὑπὸ τοῦ Γραφικοῦ Λογίου Ματθ. ΙΗ 6-9, τῆς ὑποθέσεως αὐτοῦ παραπεμφθείσης ἐνώπιον Αὐτοῦ, λόγῳ ἀρμοδιότητος, δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 5/1992 ἀποφάσεως τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Δικάζον ἐρήμην τοῦ κατηγορουμένου, νομίμως κληθέντος καὶ μὴ προσελθόντος καὶ παραστάντος κατὰ τὴν σημερινὴν δικάσιμον.

Διεξεληθὸν καὶ ἐπισταμένως μελετήσαν ἅπαντα τὰ ἐν τῷ φακέλλῳ τῆς δικογραφίας ἔγγραφα καὶ στοιχεῖα. Λαβὸν ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν εἰσήγησιν τοῦ Δικαστικοῦ Συνέδρου Μέλους Αὐτοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μυτιλήνης, Ἐρεσοῦ καὶ Πλωμαρίου κ. Ἰακώβου.

Σκεφθὲν κατὰ τοὺς θείους καὶ Ἱεροὺς Κανόνας καὶ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους.

Ἐπειδὴ, ἡ ὑπὸ κρίσιν ὑπόθεσις εἰσάγεται πρὸς ἐκδίκασιν ἐνώπιον Αὐτοῦ, τηρηθειῶν τῶν ὑπὸ τοῦ Ν. 5383/1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδικασίας» προβλεπομένων καὶ καθοριζομένων διαδικασιῶν.

Ἐπειδὴ ἐκ τῆς ἐπισταμένης μελέτης καὶ ἀξιολογήσεως τοῦ συνόλου τῶν στοιχείων τῆς δικογραφίας, τῶν τελεσιδίκων καταδικαστικῶν ποινικῶν ἀποφάσεων, τῆς περὶ τὴν ἀπόδειξιν διαδικασίας περιλαμβανούσης καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς προδικασίας, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀναγνωσθέντων ἐγγράφων ἀπεδείχθησαν ὡς πραγματικὰ περιστατικὰ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Δικαστηρίου καὶ κατ' ἐλευθέραν ἐκτίμησιν, συνωδᾷ τῷ ἄρθρῳ 57 τοῦ Νόμου 5383/1932 «περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδικασίας» ἀπα-

σαι αἰ ἐν ταῖς ὑπ' ἀριθμ. 21084/1986, 22625/1986 ἀποφάσει τοῦ Τριμελοῦς Πλημμελειοδικείου Ἀθηνῶν ὡς καὶ ἐν ταῖς ὑπ' ἀριθμ. 12770/1984, 37195/1986, καὶ 70391/1987 ἀποφάσει τοῦ Μονομελοῦς Πλημμελειοδικείου Ἀθηνῶν, περιγραφόμενα ἀναλυτικῶς ἀδικοὶ πράξεις, δι' ὧν πλήρως καὶ σαφῶς στοιχειοθετοῦνται αἰ εἰς βάρος τοῦ κατηγορουμένου κατηγορίαι τῆς κατὰ συρροὴν ἀπάτης, τῆς κλοπῆς καὶ τῆς πλαστογραφίας μετὰ χρήσεως, ἐγκληματικαὶ ἐνέργειαι, ἀπαράδεκτοι διὰ λειτουργὸν καὶ οἰκονόμον τῶν θαυμασίων τοῦ Αἰωνίου Δομήτορος τῆς Ἀγιωτάτης Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπειδὴ αἰ ἀνωτέρω κακουργίαι τυγχάνουν ἰδιώνυμα ἐγκλήματα τοῦ βασικοῦ τοιοῦτου τῆς κλοπῆς, ἥτις ἐν τῷ θεῷ Νόμῳ λογίζεται ὡς ἐκδήλωσις ἐγκληματικῆς βουλήσεως, ἐπιφερούσης τὴν ἀκοινωνησίαν μετὰ τοῦ Τρισαγίου, Τρισυποστάτου καὶ Αἰωνίου Θεοῦ, καὶ ἀποτελεῖ ἄμεσον ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ κύρους τῶν θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων, καὶ τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐννόμου τάξεως, προσβάλλει δὲ βαναύσως τὴν ἰδιότητα τοῦ Λειτουργοῦ τῆς Εὐχαριστιακῆς θυσίας, ἐκθέτει εἰς κίνδυνον τὴν παρεμβολὴν τῶν πιστῶν ἐκ τῆς ἀνεντίμου διαγωγῆς, ἥτις κολάζεται διὰ τῆς αἰωνίου ἀπωλείας «ἢ οὐκ οἶδατε ὅτι ἀδικοὶ βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι...», «Μὴ πλανᾶσθε... οὔτε κλέπται... βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι...» (Α' Κορινθ. ΣΤ' 9-11).

Ἐπειδὴ ὁ κατηγορούμενος διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν ἐν τοῖς ὑπερθεν τελεσιδίκους, ποινικαῖς ἀποφάσει περιγραφόμενων τραγικῶν αὐτοῦ αἰσχίστων ἀδιοπραγιῶν, ἐξεμεταλλεύθη τὴν Ἱερατικὴν αὐτοῦ ἰδιότητα καταχρασθεὶς φρικτῶς τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν μελῶν τῆς Ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ προεκάλεσε τὸν σκανδαλισμὸν τῆς συνειδήσεως τῶν Πιστῶν, προσάψας συγχρόνως ψόγον καὶ κατάκρισιν ἐν τῷ Ἱερατικῷ Ὑπουργήματι.

Ἐπειδὴ ὁ κατηγορούμενος ὡς ἀμαχίτως ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ὡς ἄνω ἀναφερομένων τελεσιδίκων ποινικῶν κατ' αὐτοῦ ἀποφάσεων τυγχάνει ἀνέντιμος καὶ φαυλόβιος προσβάλλων βαναύσως τὸ Ἱερατικόν Ὑπουργήμα.

Ἐπειδὴ ὁ κατηγορούμενος καίτοι νομίμως κληθεὶς, ἐφυγοδίκησε καὶ δὲν προσήλθε τόσον κατὰ τὴν διεξαχθεῖσαν προδικασίαν, ὅσον καὶ κατὰ τὴν σημερινὴν ἐκδίκασιν τῆς κανονικῆς αὐτοῦ ὑποθέσεως.

Ἐπειδὴ ὁ κατηγορούμενος ὡς ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 705/25.10.1982 ἐγγράφου τῆς οἰκείας αὐτοῦ Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς προκύπτει ἔχει ἐγκαταλείψει ἀυθαίρετως τὴν Ἐφημεριακὴν αὐτοῦ θέσιν ἐν Ἱερῷ Ναῷ Ἁγ. Παρασκευῆς Ν. Ἀμπλιανῆς Λαμίας καὶ τὴν Μοναχικὴν αὐτοῦ μετάνοιαν, ἐν Ἱερᾷ Μονῇ Ἀγάθωνος τῆς Ἱ. Μ. Φθιώτιδος ἀπὸ τοῦ ἐτους 1982 καὶ ἔκτοτε διαβιοῖ τυχαρπάστως, διαπράττων τὰ τραγικὰ παραπτώματα ἅτινα περιγράφονται σαφῶς ἐν ταῖς ὑπερθεν ἀναφερομέναις καταδικαστικαῖς τελεσιδίκους ποινικαῖς ἀποφάσει τῶν κοινῶν ποινικῶν Δικαστηρίων, καὶ οὕτω παρίσταται ὡς κακέκτυπον ἱερωσύνης, κατασκανδαλίζων τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, τὸ ποιμίον τῆς Ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Ἐπειδὴ αἰ ἐπὶ ἀποβολῇ τοῦ Ἱερατικοῦ καὶ Μοναχικοῦ Σχήματος καὶ μοιχείᾳ κατηγορίαι, αἰ φερόμεναι δημοσιογραφικῶς ὡς διαπραχθεῖσαι ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου κατὰ τὰ ἀνωτέρω, δὲν διηρευνήθησαν ὑπὸ τοῦ Ἐκκλ. ἀνακριτοῦ Πρωτοπρεσβ. Δημητρίου Νίκου, Κληρικοῦ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ἐξ ἀντικειμενικῆς ἀδυναμίας

κατά την διεξαχθείσαν προδικασίαν και ούτω δὲν ἐσοτι-
χειοθετήθησαν οὐδὲ ἐθεμελιώθησαν.

'Επειδὴ τὰ ἀποδειχθέντα παραπτώματα τοῦ κατηγορη-
τηρίου σαφῶς προβλέπονται και ρητῶς τιμωροῦνται ὑπὸ
τῶν θείων και 'Ιερῶν Κανόνων και δὴ ὑπὸ τῶν: «'Επίσκο-
πος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος ἐπὶ κλοπῇ, ἀλούς, καθαι-
ρείσθω, και μὴ ἀφοριζέσθω. Λέγει γὰρ ἡ Γραφή, «Οὐκ
ἐδικήσεις δις ἐπὶ τὸ αὐτό». 'Ωσαύτως και οἱ λοιποὶ κληρι-
κοί». ΚΕ' 'Ιεροῦ Κανόνος 'Αγ. 'Αποστόλων, «'Επίσκοπος, ἢ
Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, κοσμικὰς φροντίδας μὴ ἀντι-
λαμβάνετω. Εἰ δὲ μὴ, καθαιρείσθω». ΣΤ' 'Ιεροῦ Κανόνος
τῶν 'Αγ. 'Αποστόλων. «'Επίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος ἀμε-
λῶν τοῦ Κλήρου, ἢ τοῦ λαοῦ, και μὴ παιδεύων αὐτοὺς
τὴν εὐσέβειαν, ἀφοριζέσθω, ἐπιμένων δὲ τῇ ἀμελείᾳ και
ραθυμίᾳ, καθαιρείσθω». ΝΗ' 'Ιεροῦ Κανόνος τῶν 'Αγ. 'Α-
ποστόλων. «Τοὺς ἀπαξ ἐν Κλήρῳ τεταγμένους και μονα-
στάς, ὠρίσαμεν μῆτε ἐπὶ στρατείαν, μῆτε ἐπὶ ἀξίαν κοσμι-
κὴν ἔρχεσθαι. 'Η τοῦτο τολμῶντας, και μὴ μεταμελουμέ-
νους ὥστε ἐπιστρέψαι ἐπὶ τοῦτο, ὃ διὰ Θεὸν πρότερον
εἶλοντο, ἀναθεματίζεσθαι». Ζ' 'Ιεροῦ Κανόνος τῆς Δ' Οἰ-
κουμ. Συνόδου, ὡς και ὑπὸ τοῦ Γραφικοῦ Λογίου: «ὃς δ'
ἂν σκανδαλίσῃ ἓναν τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων
εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα μύλος ὄνικος κρεμασθῇ εἰς
τὸν τράχηλον αὐτοῦ και καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς
θαλάσσης» (Ματθ. ΙΗ' 6-9)

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ

1) κηρύσσει ὁμοφώνως τὸν κατηγορούμενον 'Αρχιμ. 'Ιάκω-
βον Παπαδάτον, κατὰ κόσμον Γρηγόριον τοῦ Τρύφωνος,
Κληρικὸν τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, ἔνοχος ἐπὶ
α) ἀπάταις, β) κλοπῇ, γ) πλαστογραφίᾳ μετὰ χρήσεως, δ)
ἐγκαταλείπει τῆς 'Ιερωσύνης και τῆς 'Εφημεριακῆς αὐτοῦ
θέσεως ἐν τῇ 'Ιερᾷ Μητροπόλει Φθιώτιδος και ε) βαρυ-
τάτῳ σκανδαλισμῷ τῆς συνειδήσεως τῶν πιστῶν και συγ-
κεκριμένως, ἐπὶ α) τῶν πραγματικῶν περιστατικῶν τῶν ὑπ'
ἀριθμ. 21084/86 και 22625/86 τελεσιδικίων καταδικαστικῶν
εἰς βάρος αὐτοῦ ἀποφάσεων τοῦ Τριμελοῦς Πλημμελειο-
δικείου 'Αθηνῶν και β) τῶν ὑπ' ἀριθμοὺς 12770/84, 37195/
86, 70391/87 ὡσαύτως τελεσιδικίων καταδικαστικῶν εἰς
βάρος αὐτοῦ ἀποφάσεων τοῦ Μονομελοῦς Πλημμελειοδι-
κείου 'Αθηνῶν ὡς και ὅτι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1982 αὐθαίρετως
ἐγκατέλειπε τὴν ἐφημεριακὴν αὐτοῦ θέσιν ἐν τῷ 'Ιερῷ
Ναῷ 'Αγ. Παρασκευῆς Ν. 'Αμπλιανῆς Λαμίας τῆς 'Ι. Μ.
Φθιώτιδος και τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ ἐν 'Ι. Μονῇ 'Αγάθωνος
τῆς αὐτῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως, διαγωγῇ προκαλεσάση
τὸν σκανδαλισμὸν τῆς συνειδήσεως τῶν πιστῶν και προσ-
αψάση ψόγον και κατάκρισιν ἐν τῷ 'Ιερατικῷ 'Υπουργήμα-
τι, ἀδικήμασι σαφῶς προβλεπομένοις και ρητῶς τιμωρου-
μένοις ὑπὸ τῶν θείων και 'Ιερῶν Κανόνων ΣΤ', ΚΕ', ΝΗ'
τῶν 'Αγίων 'Αποστόλων, Ζ' τῆς Δ' Οἰκουμ. Συνόδου και
ὑπὸ τοῦ Γραφικοῦ Λογίου Ματθ. ΙΗ' 6-9.

2) ἀπαλλάσσει ὁμοφώνως, λόγῳ ἀμφιβολιῶν και μὴ δικα-
στικῆς διερευνήσεως, τὸν κατηγορούμενον τῶν ἐπὶ α) ἀ-
ποβολῇ τοῦ 'Ιερατικοῦ καὶ Μοναχικοῦ Σχήματος και β)
μοιχεῖα κατηγοριῶν και συγκεκριμένως ἐπὶ τῶν διὰ τῶν
δημοσιευμάτων τῆς ἐφημερίδος «ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ» τῆς
2ας Μαρτίου 1991 και τῆς 30ῆς Σεπτεμβρίου 1991 καταγ-
γελλομένων περὶ τῆς συμπεριφορᾶς αὐτοῦ ὅτι ἐιδικώτε-
ρον ἀπέβαλε αὐτογνωμόνως τὸ 'Ιερατικὸν και Μοναχικὸν
αὐτοῦ Σχῆμα και ὅτι μοιχεύει μετὰ τῆς Μαρίας Κορναρά-
κη κατοίκου Γλυφάδας, συζύγου Μωχάμεντ 'Ορρι, ὀρμω-

μένου ἐκ Σαουδικῆς 'Αραβίας, ἦν παρέσυρε ὅπως ἐγκατα-
λείψῃ τὴν ἐγγαμὸν αὐτῆς συμβίωσιν και 3) παμψηφεί ἐπι-
βάλλει αὐτῷ τὴν ποινὴν τῆς Καθαιρέσεως ἐκ τοῦ 'Υψηλοῦ
τῆς 'Ιερωσύνης 'Υπουργήματος μετ' ἀφαιρέσεως τοῦ Μο-
ναχικοῦ αὐτοῦ Σχήματος, διαγραφῆς ἐκ τοῦ Μοναχολο-
γίου τῆς 'Ιερᾶς Μονῆς 'Αγάθωνος τῆς 'Ιερᾶς Μητροπό-
λεως Φθιώτιδος ἀπογυμνοῦν αὐτὸν τέλεον παντὸς 'Ιερατι-
κοῦ βαθμοῦ και τίτλου, ὡς και τοῦ Μοναχικοῦ Σχήματος,
κατάγον αὐτὸν και ἐπαναφέρον εἰς τὴν τῶν λαϊκῶν τάξιν,
προσφωνούμενον τοῦ λοιποῦ διὰ τοῦ κοσμικοῦ αὐτοῦ ὀ-
νόματος Γρηγόριος Παπαδάτος τοῦ Τρύφωνος, καταδικά-
ζον ἅμα εἰς βάρος αὐτοῦ και ὑπὲρ τοῦ ΤΑ.ΠΟ.ΚΕ τὴν ἐκ
5.000 πέντε χιλιάδων δραχμῶν, δικαστικὴν δαπάνην.

'Εκρίθη, ἀπεφασίσθη και ἐδημοσιεύθη αὐθημερὸν
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΥ ΣΥΝΟΔΙΚΟΥ
ΔΙΑ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥΣ ΔΙΑΚΟΝΟΥΣ ΚΑΙ ΜΟΝΑΧΟΥΣ
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

† 'Ο Μεγάρων και Σαλαμίνος ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ
ΤΑ ΜΕΛΗ

† 'Ο Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων ΚΛΕΟΠΑΣ

† 'Ο Διδυμοτείχου και 'Ορεστιάδος ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

† 'Ο Μυτιλήνης, 'Ερεσσού και Πλωμαρίου ΙΑΚΩΒΟΣ

† 'Ο Λήμνου ΙΕΡΟΘΕΟΣ

'Ο Γραμματεὺς

'Αρχιμ. Σεραφεὶμ Μεντζελόπουλος

'Ακριβὲς ἀντίγραφον

'Ο 'Αρχιγραμματεὺς

'Αρχιμ. Δαμασκηνὸς Καρπαθάκης

'Ιερὰ Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2
τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς 'Εκκλη-
σίας τῆς 'Ελλάδος» και τῶν ἀρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ'
ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν
Ναῶν, 'Ενοριῶν και 'Εφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώ-
σωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ
'Ιεροῦ Ναοῦ

'Αγίου 'Αθανασίου Θεσσαλονίκης

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους και ἔχοντας τὰ κανονικὰ και
νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύ-
σεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δι-
καιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέ-
σεως.

'Εν Θεσσαλονικῇ τῇ 21.5.1993

† 'Ο Θεσσαλονικῆς ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ὁ Β'

'Ιερὰ Μητρόπολις Τριφυλίας και 'Ολυμπίας

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2
τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς 'Εκκλη-
σίας τῆς 'Ελλάδος» και τῶν ἀρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ'
ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν
Ναῶν, 'Ενοριῶν και 'Εφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν
τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν τῶν 'Ιε-
ρῶν Ναῶν

1) 'Αγ. Γεωργίου, 'Αγίου Γεωργίου, 2) 'Αγίου Παντελεήμο-
νος Βάλτας, 3) 'Αγίας Βαρβάρας Κακαλετρίου, 4) 'Αναλή-
φωος Κυρίου Κάκκαβα, 5) Κοιμ. Θεοτόκου Καλογερεσίου,

6) Άγίου Νικολάου Λυκουδεσίου, 7) Άγ. Γεωργίου Μάλθης, 8) Άγ. Άποστόλων Μοναστηρίου, 9) Άγίας Παρασκευής Παιδεμένου, 10) Κοιμ. Θεοτόκου Σιτοχωρίου, 11) Κοιμ. Θεοτόκου Στομίου, 12) Κοιμ. Θεοτόκου Χαλκιά καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης υποβάλωσιν ήμιν τὰ απαιτούμενα δικαιολογητικά διά τήν κατάληψιν τών ανωτέρω κενών θέσεων.

Έν Κυπρισσία τῆ 26ῃ Μαΐου 1993

† Ο Τριφυλίας και Όλυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως

Έχοντας υπ' όψει τὰς διατάξεις του άρθρου 38 παρ. 2 του Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικού Χάρτου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος» και τών άρθρων 33 - 37 του υπ' αριθ. 2/1969 Κανονισμού τής Ίεράς Συνόδου «Περί ιερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», προκειμένου να πληρώσωμεν τὰς κενὰς οργανικές θέσεις τακτικών έφημερίων τών Ίερών Ναών

1) Άγιών Πάντων, 2) Άγίου Παντελεήμονος Πολίχνης, 3) Ζωοδόχου Πηγής Άμπελοκήπων και 4) Άγίου Παντελεήμονος Άμπελοκήπων

καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης υποβάλωσιν ήμιν τὰ απαιτούμενα δικαιολογητικά διά τήν κατάληψιν τών ανωτέρω κενών θέσεων.

Έν Νεαπόλει τῆ 2α Ιουνίου 1993

† Ο Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

HELLENIC COLLEGE

HOLY CROSS GREEK ORTH. SCHOOL OF THEOLOGY
50 Goddard Ave. Brookline, MA 02146 U.S.A.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Διά τής παρούσης ανακοινούται, ότι προκηρύσσεται διαγωνισμός διά τήν πλήρωσιν τής θέσεως του Καθηγητού τής Παλαιάς Διαθήκης. Οί ενδιαφερόμενοι δύνανται να απευθυνθούν γραπτώς εις τὸ Γραφείον του Προέδρου τής Έλληνικής Όρθοδόξου Θεολογικής Σχολής Ο ΤΙΜΙΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

Έπίσης οί ενδιαφερόμενοι δύνανται να αποστείλουν τὰ σχετικά δικαιολογητικά ήτοι, πλήρες Βιογραφικόν Σημείωμα, Άκαδημαϊκάς έπιτεύξεις κ.λπ., εις τήν διεύθυνσιν τής Θεολογικής Σχολής.

Οί υποψήφιοι πρέπει να είναι Όρθόδοξοι Χριστιανοί και επίσης κάτοχοι τής Έλληνικής και Άγγλικής Γλώσσης.

Άμα τῆ λήψει τών σχετικών δικαιολογητικών, θα αποσταλούν οί σχετικοί όροι έκλογής κ.λπ.

Τελευταία προθεσμία υποβολής τών δικαιολογητικών τών ενδιαφερομένων ορίζεται ή 15ῃ Όκτωβρίου 1993.

ΕΚ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
Τηλ. 72.18.308, Fax 72.26.597

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ο Άθηνών και πάσης Ελλάδος ΣΕΡΑΦΕΙΜ
† Ο Μεγάρων και Σαλαμίνας ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ
† Ο Αθήνων ΙΕΡΟΘΕΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Όμότ. Καθηγητής του Πανεπιστημίου Άθηνών
Άρχων Διδάσκαλος του Ευαγγελίου
τῆς Άγίας του Χριστού Μεγάλης Έκκλησίας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρχιεπ. Άθηνών Σεραφεΐμ, Μήνυμα επί τῆ 70ετηρίδι τών περιοδικών «Έκκλησία» και «Θεολογία».

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Η Έβδομηκονταετηρίς τών περιοδικών «Έκκλησία» και «Θεολογία».

Ευαγγέλου Π. Λέκκου, Φυλλομετρώντας τούς 70 τόμους τῆς «Έκκλησίας» (1923-1993).

Μητροπ. Κορίνθου Παντελεήμονος, Θεσανυρός σοφίας.

Άντ. - Αιμ. Ν. Ταχιάου, Τὰ εις βάρος τών Όρθοδόξων Σέρβων έγκλήματα στην Κροατία (1941-1945) και ή αλήθεια.

Πρωτοπρ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνού, Θεολογική παιδεία και εκκλησιαστική άγωγή.

Δημ. Β. Γόνη, Τὸ Πατριαρχικὸ στην Έκκλησία τῆς Βουλγαρίας.

Μιὰ ἄλλη ἡμέρα.

Παρατηρήσεις και Σχόλια.

Έκκλησιαστικά Χρονικά

Ευαγγέλου Π. Λέκκου, Παρουσίαση τών νέων έκδόσεων τῆς Άποστολικῆς Διακονίας.

Βιβλιοκρισία.

Παράρτημα.